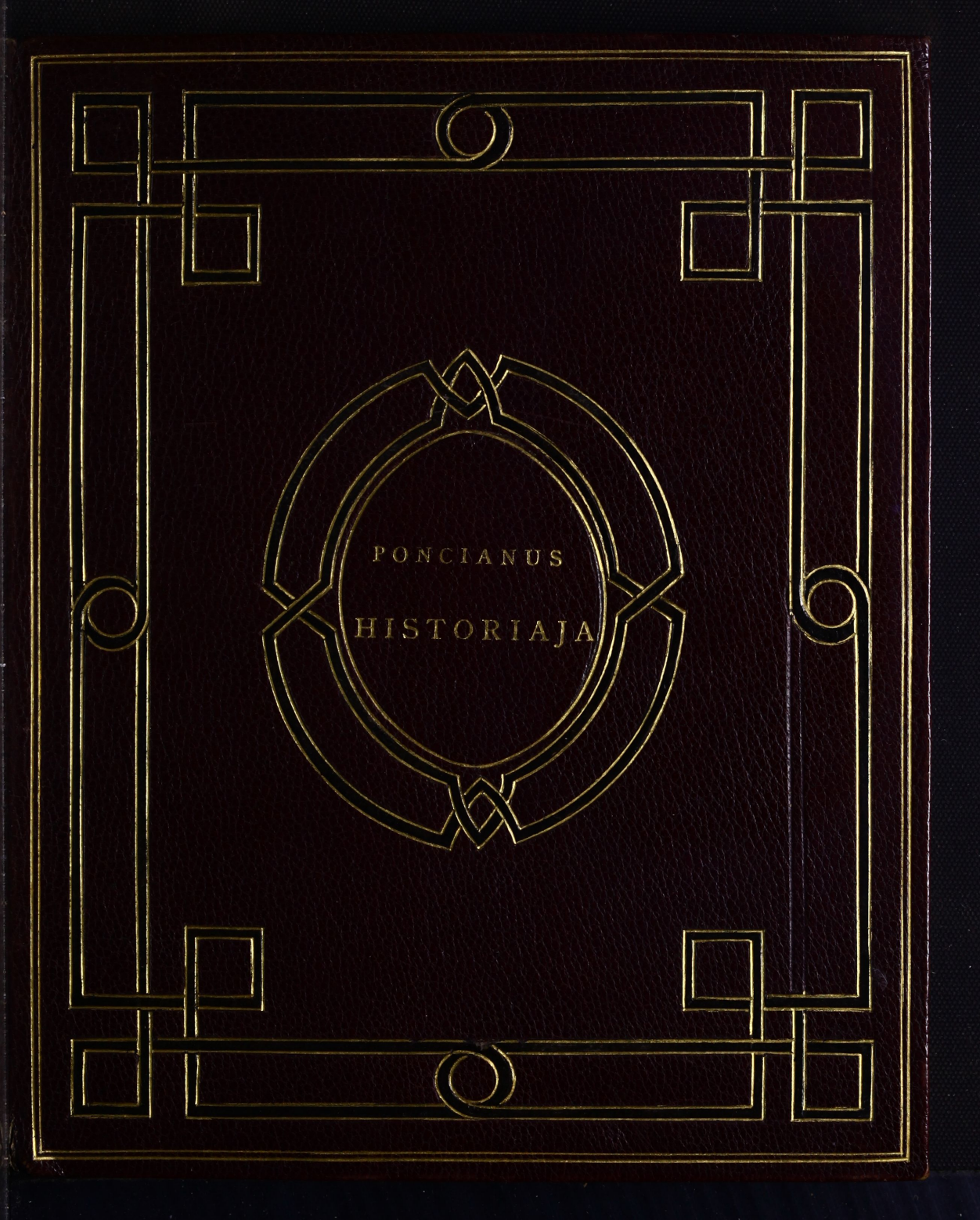
PONCIANUS
HISTORIAJA

146.

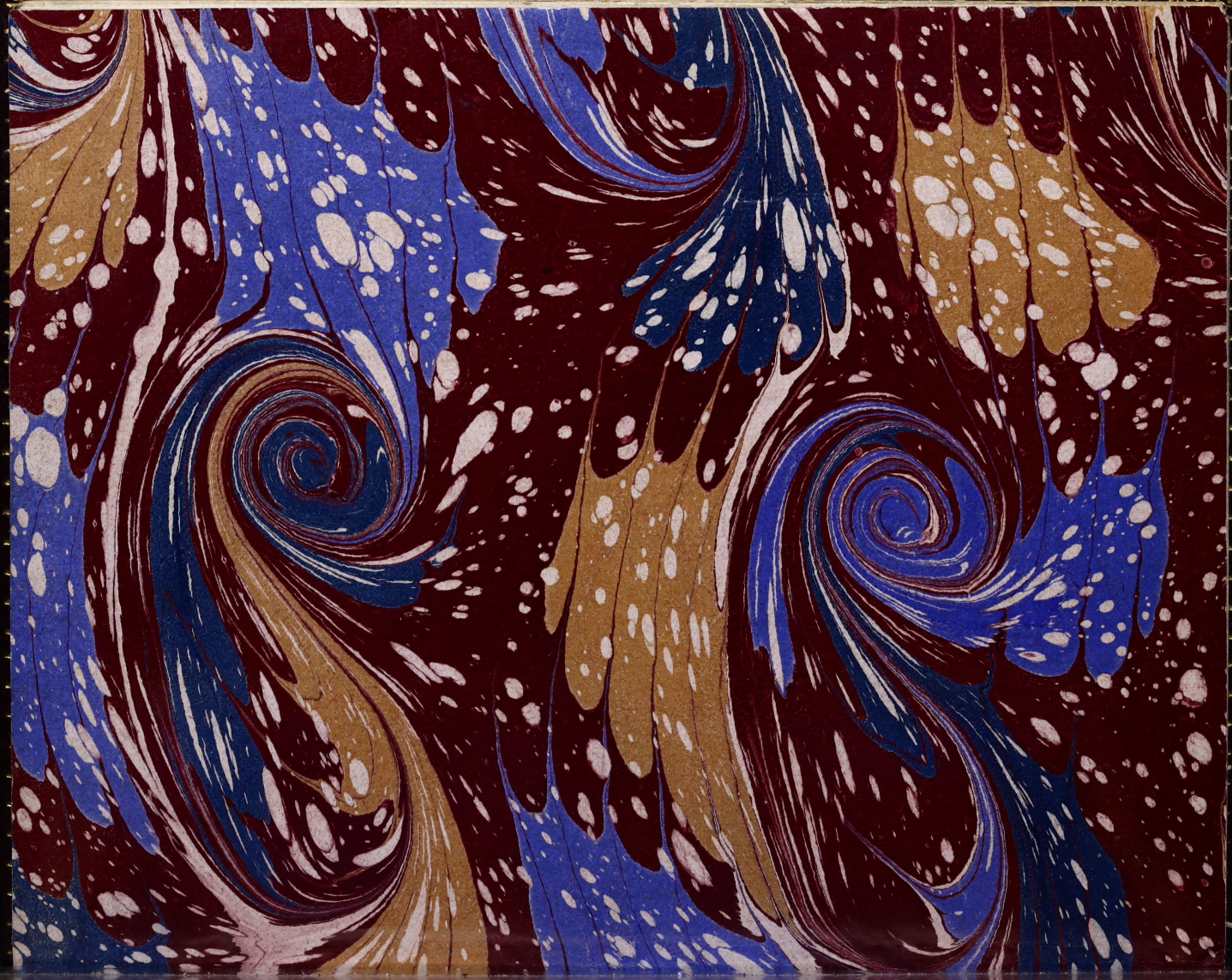

XCIII/84
Räh 146.

Inches 1 2 3 4 5 6 7 8

Centimetres 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19

TIFFEN® Color Control Patches

© The Tiffen Company, 2007

Blue Cyan Green Yellow Red Magenta White 3/Color Black

PONCIANVS CSASZAR HISTORIA-IA. MIKEPPEN Az ö Fiának Dioclecianuſnak hęt bölcs és tudos Meſtereket fogada, kik azt tanyitának az hęt és nemes tudomanyokra.

Es minek utánna az moſtoha annya meg csalta vólna az Csáſzárt, hogy hétſzer az ő fiát, az Diocleciánuſt, ki vitette vólna fel akkaſztáſra, miképpen mind az hét uttal az bőlcs Meſterek meg ſzabaditák azt, az ő bőlcs beſzédekkel, Hogy annak uttána az ő attya hellyébe Romai Csáſzár lőn.

LőCSEN NYOMTATTATOT,
Brevver Lőrintz által,
1633.

R
2002-2003

RÁTH GYÖRGY KÖNYVTÁRA

M. T. AKADÉMIA KÖNYV-TÁRA

AZ KEGYES OLVASSONAK KÖZZENETET
mond az Könyvnyomtato.

Bizony az, hogy egyęb dolgaink volnának, mellyekben kellene foglallatoſſoknak lönnünk, Mellyekből nagyob haſzſzon-is következnék az emberi tarſaság közet, kivaltképpen lelki dolgokban, hogy nem mint éz Poncius Csaſzár Hiſtoriájából. De miért hogy az jo Iſten meg engette, hogy akkadály eſſek az fő dolgokban elönkbe, Nincs mit tönnünk: Mert egyebet nem mondhatunk, hanem hogy az mi hálaadatianſágunkal ugyanjól meg érdemlettük. De bizzunk azért az Iſtenhöz, az mi Kegyelmes Attyankhoz, Hogy az ő igaz haragyában és itiletiben, az ő irgalmaſſágáról meg emlekezik: Amen.

De noha ez az munka, az Poncius Csaſzár Hiſtoriának ki nyomtatáſa, ſok embernek nem fog tetzeni: Azért ugyan nem ok nélkül adtuk ki. Mert valakik ezeket ez dolgokat igazán megh akkarják mértékleni, Nyilván jeles és fő tanoſágok ez világi életre, igaz itéletre, és jeles erkölcsekre valók, vadnak benne foglalva.

Elöſzer, Poncianus példajaba, latunk ſzép és jeles joſzagokat: Latunk az mellet eleg jarló és hitván dolgokat-is. Szép joſzág ez, hogy nem csak ő maga Uralkodik, Hanem arrol-is viſel gondot, hogy utánna-is legyen, ki bölcsen tudgyon gödot viſelni az birodalomra, Mert lattya és eſzébe véſzi, hogy ſzép és nemes tudómanyok nęlkül ſemmi az fejedelmek, és irás tudás nęlkül igen jarlo dolog az ő birodalmok. Ennekokaert nem kimili az ő édes fiát hanem bölcs Meſterek tanyitáſa alája adta. Mert az paraſzt birodálom, ollyán mint az három keréki ſzekęr, avagy mint az ſaytalan étek, mellyel az ember igen hamar meg csemerledik.

Hitván dolog pedig ez Poncianus Csaſzárban, hog' olly igen álhatatlan, Es az itéletben ollyan igen haylandozo, mint az tekenebeli viz. Mert elöſzer ſzereti és böcsüli az ő elöbeli jambor feleſęgét, és an-

nak teſtamentomát dicsiri, és enged annak: Hogy megh hall, igen bánkodik rayta, és erőſſen gyaſzollya azt. Máſt vévén, mindgyárt az elſőről elfelekőzik, és teſtamentomát hatra hadgya. Ugy kőtelezi pedig magát az uy menyetskęhőz, hogy az ugyan féket vęt feiébe, és zabolát ſzajába, és ti tova haytogattya mint egy barmot, hitván hamis és éktelen dolgokra, Rut és ſzidalmas dolog ez egy ferfiunak, kiváltképpen fejedelemnek, ki aſzſzonyjállatnak avagy hizelkedő hamis tanácsinak ollyan képpen rabba adgya magát: Tekélletes és eſzeſnek kel az férfiunak, kiváltképpen az fejedelmeknek lőnni &c.

Añak utanna, az Csaſzár fiába, Dioclecianusba láttyuk, melly igen haſznos dolog legyen, Mikoron az ſzűlők nem csak arra ügyeköznek hogy mind igaſſággal, mind hamiſſaggal ſok marhát kereſſenek, és azt hagyhaſſák az ő fiainak: Hanem mikoron őket fel neveltetik oskolakban, avagy bőlcs embereknęl, nemes tudomãyokbã, és jó erkőlcsekben. Nem de nagy haſzſzoné ez hogy az jó nevelésből ollyan álhatatos ſzűvet vőt hogy az ő moſtoha annyának, az fertelmes aſzſzonyiálatnak, ſemmi eſztekeléſsének nem enged? Melly igen ſzép vállaſzt téſzęn nęki az cedulában, mellyet irt eleybe. Ez moſtani iffiak, miért hogy ottrombaul, minden nemes tudományok nęlkűl fel nevelték őket, tudom ugyan, hogy meg nevetik és ſzidják ezt ez Dioclcianuſt, mondván: Bolond Eſſe: Mégh az lonál aláb valo: Mert az jó lo nem veti meg az zabot, mellyet pallolnak eleybe. De jay őnękik. Mert bolondok, és olly álhatatlanok, mint az viz: Mint Jakab Patriarcha meg feddi és meg átkozza az ő első fiát, melly ollyan undok vérekben találtattot vala. Lám ollyan voltál (ugy monda nęki) mint az viz: az az, voltál minden Iſteni félelem nęlkűl, nyacktőre mentęl az undokſagos bűnre. Ezokaért meg átkozván őtet. Ki rekeſzte őtet, és megh fóſzta őtet mind a' Kiraly méltoſagtól, mind a' papſagtol. Honnét vagyon moſtan-is, Hogy az Ur fiakban, és az gazdagoknak fiaiban nem találtatnak nyomoſok, hanem rutul el veſznek &c.

Nem de nem innét vagyoné, Hagy őket teſti ſzabadſágba, mind az ő

kéván

kévánſágok ſzerint, fel nevelik, minden oktatás és tanyitás nękül. A' gonſz nevelésben ſzokkáſt veſznek magoknak, melly annak utanna terméſzeti válik bennek. Ezt az gonoſz terméſzetet el nem hathattyák annak utánna ſoha. Es ecképpen veſznek el, Ki bujaſágban, ki frantzuban, ki kőſzvénbe ki kolikaban, ki réſzekſegben &c. Példa legyen ezokaért Dioclecianus minden iffiaknak, Sőt főképpen az ſzűleknek.

Harmadſzor, Az Csaſzár feleſégében Láttyuk, Melly igen veſze. delmes dolog leg'en, és melly igen ártalmas, az tiſzteſęgnek és birodalomnak kévanſága. Mert láttya az Csaſzarné, hogy az Csaſzári birodalom tőrvény ſzerint néz Dioclecianuſra: De mind azon által arra űgyekőzik, hogy az ártattlant meg őllye. Nem gondolvan, ſem Iſtennel, ſem emberekkel. Mint bolondittya ez undok bűn az gonoſz aſzſzonyiállatot. Mert ezt gondollya: Im ki veſztem az őrőkeſt Dioclecianuſt az utból, hogy ne birhaſſon: Ecképpen ſzál az Csaſzári birodalom az én fiaimra. Maga meddő, és egy gyermeke ſincs: ſem tudgya, ha leſzſzené valaha gyermeke, avagy nem.

Ez melet, látodé, melly igen bolonda teſzi az Csaſzárnét ez undokſágos kévanſág: Mert éktelen beſzédeket ſzol a' nemes iffiunak ő lelgeti, meg mutattya néki gőmbeleg csőcsőit, és ſzép hőlgyes teſtét: Maga egy tiſzteſſęges jambor aſzſzonyhoz nem illenék, ki az ő teſtét őrők kőtęllel csak az ő uranak és férjének kőtette. Undok monſtrum vólt ezokaért ez az Csaſzarné &c.

Utólſzor, Ebből ez Hiſtoriabol láttyuk, Hogy Salomon igazat mondot az aſzſzonyiallatoknak alnokſága és gonoſsága felől: Hogy jób az embernek lakni vipera kégyókkal és ſcorpiokkal egy hazba, hogy nem mint egy verſenyes aſzſzonyiallattal. Hol láthatna az embernagyob álnokſágot, mint ebben, az Csaſzár feleſęgébe? Mint hortzollya az Csaſzárt allá fel az ő álnok beſzédivel Boldog ezokaért, kit az Iſten meg oltalmaz az fęle monſtromtol.

Az jambora pedig Iſtennek ajandéka, Mint Salomon mondgya.

I. Rész.

Vala régenten egy Romai Csaszár, kinek Poncianus vala neve eszes és bölcs ember. Es ez vön feleséget magának egy Romai Kiralynak leanyát, egy igen szép szömélyt, kit igen szeret vala. Ez terhöbe esvén, fiat szüle, kit nevezének Dioclecianusnak. Ez fel nevekedek és szép iffiu lön, kit igen kedvelnek vala az embérek. Mikoron kedig hęt esztendös lőt volna, meg betegüle az ő annya az Csaszárné. Es mikoron meg ęrzené, hogy halálos vólna az ő betegsége, el hivata az Urát, az Csaszárt. Mikoron hozzája jutot vólna, szóla neki, mondvan: Szüvem szerelmes Uram, ugyan jól ęrzem hogy ez betegágyból fel nem támadok, hanem meg halok: Ennek okaért alazatoson könyörgek te felségednek, hogy könyörgéssemet meg halgassad, Felele: Szerelmes galambam, Kéry tőlem valamit akarsz, és ha lehetséges iészen, meg művelem, és meg adom.

Es monda az Csaszárné. ęrzem immar, hogy életemnek az vége el érkezet. Tudom pedig, hogy minek utánna meg halok felséget más aszszonyiállatot veszen magának feleségül: Könyörgek ezokaért te felségednek, hogy ne hadgyad az én édes fiamat annak kezé és birtoka alat: Hanem te felséged el küldgye őtet meszsze tőled, hogy jamborok és eszes népek kezet lakvan, bölcseseget és jó erkölcseket tanulhasson, es nemes tudomanyokat. Mert ha felséged azt meg müveli, Tehát igen hasznos dolgot cselekeszik, és nagy bánat és keserüsegtől meg menekedik te felséged, és az én fiamnak igen hasznos lészen, és meg mented őtet az haláltol. De ha te felseged őtet az mostoha annya birtoka ala adgya nyilvan halálnak lészen fia. Felele az Csaszár: Bizonyos lég erről, hogy ekképpen cselekeszem: Es mihelt meg hallotta vólna ezt az Csaszárné, az fal felé fordula, és kimulék ez világbol. Es az Csaszár nagy banatba esék miatta, és sok üdeig gyászla őtet minek utánna nagy tiszteséggel el temettőtte vólna őtet. Es sok üdeig marada özvegyül annak utána.

Mikoron pedig némelykor éyjel az ő agyába fekkenék, Az ő

fiárol

fiárol kezde szorgalmasson gondolkodni, Es monda ő magában. Nincsen tőb fiam ennęl, ki én őrökkessem lőnne: Nekem tetzenék, hogy jó vólna, hogy még gyermekkorában tanulna nemes tudomanyokat, és bőlcseséget, Hogy halálom utanbirhassa az Csaszári birodalmot tisztesegére. Mikoron ezokaért meg virradot vólna és az Csaszár fel kőlt volná, El hivatà az urakat, és az ő tanacsit, és eleykbe adván az ő gondolatit, meg kévána tőllek ęrteni, micsoda tanácsot adnának nęki. Felelének azok: Felséges Urunk: vadnak Romaba hęt bőlcs Mesterek, kiknek mások nincsen mind ez szeles vilagon, Es nincs senki, ki őtet meg hallodna bőlcseséggel, és nemes tudomanyokkal, Azoknak közőt egyiknek ajánlya felséged az te felsęgednek fiát, hogy tanicsa, oktassa és az nemes tudomanyokban fel nevellye.

Mikoron meg hallotta vólna ezt a' Csaszár, mindgyarast követeket bocsata el, Hogy hozzája hinák azokat az bőlcs Mestereket, Es parancsola, hogy minden késedelem nęlkűl el jőnének. Mikoron az bőlcs Mesterek meg ęrtőtték vólna az követséget, mindgyarast el jővének az Csaszárhoz. Es az Csaszár nagy tisztessęggel fogada őket, Es nękik szólvan, monda: Hires, nęves és tisztelendő Mesterek; tudgyatoké, Miert hivattuk tűteket? Felelének azzok: Felséges Vrunk: Nem tudgyuk, miért hivattattatot műnket te felséged. Monda az Csaszár: Im megh mondom: Egyetlen egy fiam vagyon, kinek az annya meg hólt: Es ezt akarnám, hogy halálom után az lőňe őrökes az én Csaszári birodalmomban: Ezokaért ezt akarnám egyiteknek ajanlani. Hogy fel nevelne őtet, és tanyitana nemes tudomanyokra és bőlcseségre, Hogy halálom utan mélto lőnne az Csaszarságnak birasára.

II. Rész.

MINT AJANLOTTA AZ CSASZAR AZ ő FIAT Diocleciannst az hét bőlcs Mestereknek, annak tanyitasára.

Szólla

SZólla előszer az egyik bőlcs Mester, Bancillas nevő, és monda az Csaszárnak: Felséges Czaszár: Nekem ajanlya felsęged az te fiadát, Es ha hęt esztendeig tanithatom őtet, Olly bőlcsé tészem, mint én magamot, és szinte ennyit tud, mint szinte ő magam, ávagy mint az én hat társaim.

Szólla annak utanna az masodik bőlcs Mester, Lentulus nevő, és monda: Felséges Csaszár: Sok űdeig szolgáltam felsęgedet, és semmi jutalmot nem vettem Nem-is kévánok semmit, csak felsęged adgya éńękem az te fiadat. Ha hat esztendeig tanithatom, olly bőlcsé tészem, mint ő magam vagyok, hogy szinte ennyit tud mint ő magam, avagy imez hat társaim.

Szólla ennek utánna az harmadik bőlcs Mester, kinek Cato vala Neve, és monda: Felsęges Csaszár: Tudgya felséged, hogy gyakorta vóltam felsęgeddel nagy veszedelmekbe, és nagy nyomorusagokat szenvetem melleted, kiknek mind eddig-is semmi jutalmot nem vőttem, nem-is kévánok semmit, csak hogy felséged nekem ajanlya az te fiadat: Ha őtt Esztendeig tanyithatom, Olly tudossa tészem, szinte mint ő magam vagyok, avagy imez hat társaim.

Szolla az után a' negyedik bőlcs Mester, kinek Waldach vala neve, és monda: Felsęges Uram, Emlekőzzék felsęged rólla, melly hűvén szolgáltunk, mind én, mind az én eleim te felsęgednek, és mind eddig semmi jutalmat nem vettűnk: sem kévánnunk hogy vegyűnk csak hogy nékem ajánlyad fiadat. Ha tanyithatom négy esztendeig, olly tudossa teszem, hogy enyit ért, és olly bőlcs leszen mint ő magam, avagy mint ezek az én társaim.

Szólla annak utánna az őtedik bőlcs Mester, Josephus nevő, és monda az Csaszárnak: Felsęges Uram: Koros vagyok immar, és mindenkor tanácsod vóltam, és mind éltig szolgáltam te felségedet, és nem vettem nagy jutalmat az én szolgalatomnak, sem kéványok, semmit, hanem csak hogy te felsęged nékem ajánlya az te fiadat. Ha három eszten deig tanithatom. Olly tudossa. Es bőlcsé teszem, mint őnnen magam, avagy mint ezek az én társaim.

Szólla

Szólla az után az hatodik bölcs Mester, Cleophas nevő, és monda az Csaszárnak: Felsęges kegyelmes Uram: Vén ember vagyok immár, és sok időtől fogva vóltam foglalatos a' te felsęgednek tanacsába, és hiven szolgáltam te felsęgednek. Egyéb jutalmot nem kévánok, hanem csak hogy te felsęged nękem ajanlya az ő fiat. Ha tanyithatom őtet kęt esztendeig, olly tudossa teszem őtet mint őnnen magam, avagy mint ezek az én társaim,

Szólla az után az hetedik bölcs Mester, Joakkim nevő, és monda az Csaszárnak, Felséges Csaszár, nyilvan vagyon mindeneknęl, hog' én hiven szolgáltam te felsęgedet. és sok nyomoruságokat szenvettem melletet. Legyen ez jutalmam, hogy ajánlyad nękem az te fiadat. Ha egy esztendőig tanyithatom. Olly tudossa és bölcsé teszem mint ő magam, avagy ezek az en társaim.

III. Rész.

MINT EPITÉTTEK AZ CSASZAR FIANAK egy Boltot az hegyen.

MIkoron az hęt bölcs Mesterek el végeszték vólna ekképpen, az ő beszédeket, Felele nękik Poncius Csaszár és monda: Igen jo neven vészem tűtőlletek, és igen kőszőnem tűnęktek, hogy olly jo akarattal vattok az én fiamhoz, és hogy olly igen kévántok őtet tanyitani. Ha pedig ezt művelném, Hogy egyiknek közűletek ajánlanám őtet tanyitásra, Tehát az többi neheszen vennék ezt. Ezokaért ezt művelem, hogy minnyájan tűnęktek ajánlom őtet, hogy hűven tanicsátok, és nevellyétek őtet. Halvan ezt az hęt bölcs Mesterek, tęrdet és főt haytának az Csaszárnak, Es meg kőszenék ő felsęgének: Annak utánna hozajók vévék az Csaszár fiat, és el vivék Romaba.

Midőn kedig az uton mennének, Monda az bölcs Mester Cato az ő társainak: Jo Uraim, és tisztelendő Mesterek, Vegyétek eszetekbe az én tánacsomat: Ha az Csaszár gyermekét be viszűk Romaba,

hogy ott nevellyük, Nem leszen jo. Mert az kösség reja fut csodára, és kárt tesznek az gyermeknek tanulassában. Ezokaért ha tetzenék tü nektek, Roma kövül szent Martonál vagyon egy szép kert, ott epütessünk egy bóltos házat, hol meg tanyicsuk ötet: Miert hogy az az helly mayd két mél föld vagyon Romahoz, Nem tudul annyira oda az kösség. Halvan ezt az több bölcs Mesterek, minnyajan dicsirék ezt az tanácsot. Es mindgyart kömüvesseket fogadának, és meg epüték ott az bóltos házat, és az haznak falaira köres környül meg irák az két nemes tudomanyokat, Es az haznak kezepire hellyheszték az Csaszár fianak az ágyat Hogy arrol el tekéntvén, mindenkor meg láthátna mint egy könyvbe az nemes tudomanyokat. Es az Mesterek nagy szorgalmatossaggal oktaták ötet, és szünettlen tanyityák vala ötet az bölcs és nemes tudomanyokban két esztendeig.

Es minek utánna el mult vólna az két esztendö, mondának az bölcs Mesterek egy másnak: jo vólna, ha meg késértenök az iffiat, hogy meg latnók, mit tanólt Vólña tölünk ezelmult két esztendöbe. Felele az bölcs Mester Bancillas: Hogy hogy kellene meg késértenünk ötet? Felele az bölcs Mester Cato: Mikoron aluszik, Tegyünk az nyoszolának mindenik lába ala egy egy borostya levelet: Es annak utáña vigyázzunk reja, mikoron fel kél: akkoron meg érthettyük beszédéböl, mint vagyon dolga. Mikoron ezokaért fel serkent vólna, fel néze az bóltra, Es csodalni kezde ö magabán. Látván ezt az Mesterek, Meg kerdezék ötet, Miért nézne fel az bóltra: Es mit csodálkoznék? Felele az Csaszár fia: Nem oknélkül müvelem: Mert vagy aláb szállot az bólt: Vagy az föld fellyeb emelkedet Mert az elöt magasb vala az bólt. Halvan ézt az Mesterek mondának egy másnak: Ha ez iffiu élhet, bizon jeles ember leszen benne, és az nemes tudomanyokba fö Mester leszen.

IIII. Rész.

MINT ADNAK AZ TANACSOK AZ CSASZARNAK tanacsok, hogy vjonnan meg hazassullyon.

Midön

MIdőn ezek mind meg lőttenek vólna jővének az Czaſzári birodalomnak tanácsi az Csaſzárhoz, és mondának nęki: Felſéges Csaſzár. Csak egy fiad vagyon, Es történhetik hogy az meg hallyon: Ki léſzen annak utánna őrökkes az Birodalomban? Ezokaért és tetzik minekünk, hogy te felſéged meg hazaſſullyő. Mert ha harmintz fia-is vólna te felſégednek, Mindeniket nagy tiſztességre ollyan Csaſzári birodalomban emelhetnéd, és meg gazdagithatnád. Felele az Csaſzár és monda nękik: Ha tűnęktek igy tetzik, Am legyen ugy. Kereſętek ezokaért egy ſzép és jámbor ſzűzet énnękem, melly jo és nemes nemzetből legyen, Es el veſzem azt. Elmenének ezokaért az tanácsot, és be jarák egy nyehany orſzagot, és kereſének ollyan ſzőmélyt. Végre talalának egy Kiraly leanyát, igen ſzépet, Es azt meg kérvén, el hozák az Csaſzárnak.

Mikoron meg latta vólna azt az Csaſzár, igen kedvelé, Annyira, hogy mind el feletkőzék az elſő feleſége miat való banattyárol és gyaſzlaſárol. Es mikoron ezt feleſégűl hoza vőtte vólna, ſokaig élének együt, és az uy Csaſzárné nem fogada magzatot az Csaſzártol; Es nagy bánatban lőn è dologért.

Mikoron kedig meg ęrtőtte vólna, Hogy az Csaſzárnak egy fia vólna az hęt bőlcs Meſtereknęl, kit nemes tudomanyokra és bőlcseſégre tanyitanának: ő magaban kezde az Csaſzárné gondolkodni, és tanacskozni, Miképpen ő azt el veſzthetné. Mert ezt gondola ő magaba: Ha ennękem magzatim leſznek az Csaſzártol, és ezt ez fiat én meg ölhetem: Tehát az én magzatimra ſzol annak utánna az Csaſzári birodalom.

Nem ſok űdővel ennek utánna, mikoron az Csaſzár együt hálna az Csaſzárnéval: Monda az Csaſzár az ő feleſęgének: Szerelmes galambam: Im meg jelentem tenęked az én ſzűvemnek titkait, Mert ebbe bizonyos légy, hogy égh allat nem ſzeretek ſenkit, mint tégedet &c.

V. Rész.

MINT KÖNYÖRGET AZ CSASZARNE AZ CSASZARnak, hogy követet bocsásson az ő fiaért, Diocletianusért.

SZóla az Csaszárné, az Csaszarnak, és monda: Felsęges Uram, ha igy vagyon azdolog, tehát te felsęged halgassa meg könyörgésemet. Mondaaz Csaszár: Jelencs meg énnekem, micsoda az te könyörgéssed? es mit kévansz tőlem? Ha lehetsęges dolog leszen, meg halgatlak, ésmeg adom. Monda az Csaszárné: Tudgya az te felsęget, hogy mind eddig nem fogattā magzatot te felsęgedtől, melly dologért igen nag' banatban vagyok. De miért hog' felsęgednek eg' fia vagyon meszsze az hęt bölcs Mestereknęl, azt én-is ugyan fiamnak akarō tartani: Könyörgek ezokaért te felsęgednek nagy szeretettemből hogy felsęged küldgyen érőtte, és hivassa haza, Hogy az ő jelen vóltában gyönyörkedgyem, mind addig, męglen az Ur Isten engemet is meg látogat valami magzattokkal. Felele nęki az Csaszár: Mayd vagyon immar hęt esztendeik, hogy nem láttam, Bator legyen ugy, haza hivatom. Meg halgattam könyörgéssedet. Nagy hamarsággal ira ezokaért levelet az hęt bölcs Mestereknek és az ő pecsętével meg pecsęttle azt, Es parancsola fejekre az hęt bölcs Mestereknek hogy pünkestre haza hoznák az ő fiát.

El méne az követ az levęllel, Es midőn aval jutot vólna az hęt bölcs Mesterhőz, Meg olvassák az Csaszár levelét, és megh ęrték belőle az ő akarattyát. Estve lévén ki-menének az ęg ala hogy megh néznék az csillagokat, és azokrol itéletet vennének, ha jó vólnaé az üdőre az Csaszar fiát haza vinni az attyának, avagy nem. Es azt találák az csillagoknak forgassábol, Hogy ha az üdőre haza viňék őtet az attyának; az ő kévánsága és parancsolattya szerint, Tehát halalnak lőnne fia. Nagy rettegésben lőnek ezokaért miatta: Mert attol-is félnek vala, ha nem vinnék őtet az üdőre az attyának, Hogy az Csaszár boszszut allana raytok, és meg őletne őket.

Elő alla az Cleophas Mester, és monda az ő társainak: Kęt gonosz

közet,

kőzet, az kűſſebiket kell vallaſztani. Jób hogy minket miñyajan meg őllyenek: mint hogy meg kellene halni az Csaſzár fianak. En tanácsom ezokaért ez, hogy meg maraſzſzuk az iffiunak az ő életét. Midőn ezokaért mind együt allanának, bánattal rakvák, Ki jőve az iffiu az házból, Es meg láta őket nagy banatban lőnni. Es meg kęrde őket, Miért vólnának olly igen ſzomoruk? Felele az egyik nęki, és monda, Uram: Attyádnak kővete jőt hozzánk levęlel, mellyben azt parancsollya műnękűnk, Hogy az jővendő Pűnkeſt napiára te kegylmedet haza vigyűk, az apádhoz. Mű pedig meg neſztűk az csillagokat, Mellyeknek forgáſſa ezt mutattya, hogy ha te kegyelmedet az nevezet űdőre haza viſzſzűk attyádnak kévánſága és parancsolattya ſzerint, Te hát első beſzéded után, mellyet ótthon ſzollani kezdes, ſzégyen halállal kell meg halnod. Monda az Csaſzár fia: No, én is meg nézem az csillagoknak jaráſſát. Es ugy lőn.

Mikoron ezokaért meg néſzte vólna az Csaſzár fia Dioclecianus az csillagoknak jaráſſát és forgaſſát: Láta, hogy az bőlcs Meſterek igazán tőttenek vólna itiletet felőle. Annak utánna jóbban nézegetven az egeket, talála egy kis csilagot, melly azt jelenti vala nęki, Hogy ha hęt napik meg tartoſzhatna magát, hogy ott hon lévén, egyet ſe ſzóllana, Te hát meg menekődnék az haláltól. Ezt-is jelenté, Hogy hęt napik egy más után, minden nap kivitettetnék fel akkaſztáſra: De nagy Munkaval vólna ſzabadulando, és meg menekődnék az haláltol. Látván ezt, hoza hiva az ő Meſterit, és monda nękik: Szerelmes baratom: Vegyetek eſzetekbe amá kicsin csillagot az ęgben: Mert azon nyilvan meg eſmerem, Hogy ha haza jőven, meg tartoſzhatom magamat hęt napik az ſzolláſtol, meg menekethetem az haláltól. De hęt napik, minden napon egyſzer ki viſznek engemet fel akkaſztani. Tű pedig hetten vattok: Kérlek ezokaért, Hogy művellyétek ezt ez jót velem, hogy egyitek egy napon legyen jelen, és vigyazon rejám, és mentſen meg engemet az ő bőlcs beſzédével az halálltól. Mert tudom hogy mindentek egy egy napon ezt kőnyen meg műveiheti. A nyolczadik napon annak utánna

utánna ſzóllani kezdek. Es ha ezt meg mű̃velitek: Mind engemet, s-mind magatokat meg mentetek az hálaltól.

Mikoron ezokaért az bő̃lcs Meſterek meg látták vólna az kis csillagot, Itélletet tő̃nek felő̃lle, Es ugy találák az dolgot, mint meg mondotta vala az iffiu. Es halákat adának az ISTENNEK, Hogy az iffiu meg hallatta vólna ő̃ket bő̃lcseſęggel és tudományal. Es meg igérék nęki, hogy egyik egyik egy nap meg akarna ő̃tet bő̃lcseſégével menteni az haláltól. Mikoron ezokaért ezen meg egyeſſettenek vólná, fel ő̃ltezék az Csaſzár fiat ſzép ő̃ltezetekben, Es fel ű̃lvén vivek ő̃tet az Csaſzárnak, az ő̃ attyának.

VI. Reſz.

MIND MENT LEGYEN AZ CZASZAR NAGY POMpaſſággal az ő fiának eleybe.

MIdő̃n pedig meg hallotta vólna az Csaſzár az ő̃ fianak el jő̃vetelét, Ki méne eleybe az nagy Fejedelmekkel, és Urakkal, nagy pompaſsággal. Mikoron az bő̃lcs Meſterek meg ęrtő̃tték vólna, hog' az Csaſzár eleikbe jutek vólna, mõdanak az iffiunak, a' Csaſzár fiának. Mű̃ el hadgyuk immár te kegyelmedet: Es gondot viſelű̃nk arra, miképpen meg mentheſsű̃k te kegyelmedet kiki mind kő̃zzű̃lű̃nk az haláltól. Es monda az Csaſzár fia ő̃ nékiek: Szerelmes Meſterim: Bator ugy legyen: De kérlek, Ne feletkő̃zzetek róllam az ſzű̃kſégnek ű̃dején. Azzok pedig fejeket és tęrdeket haytvan, el menének tő̃lle.

Midő̃n ezokaért az Csaſzár el jő̃t vólna az ő̃ fiahóz, Nagy ſzeretettel meg ő̃lelgeté és meg apola ő̃tet, és monda nęki: Szerelmes fiam: Mint vagy? Ugyan ſok ű̃dő̃, hogy nem láttalak. Az fia fejet és tęrdet hayta az attya elő̃t: De egyet ſem ſzolla. Az Csaſzár pedig igen csodálkozik vala rayta, hogy nem akara ő̃ nęki ſzólni. De azt gondola ő̃ magában: Tálam az ő̃ Meſteri hatták meg nęki, hogy ſemmit ne ſzóllyon mikor lóvon valahol megyen. Es mikoron az Csaſzári

palotahoz

Palotahoz jöttenek vólna, Le szállának az lovakról, Es az Csaszár kezén foga az ő fiát, és be vivé az palotába. Es melléye ültöte. Es rea tekinte az Csaszár, és monda nęki: Edes fiam, Mint tetzenek tenęked az te tanyito Mesterid? Az fia feyét hayta az attyának, de semmit nem felele. Az Csaszàr igén csodálkozik vala ezen, és esmet monda nęki: Mond meg énnękem, szerelmes fiam, Mi dolog ez? és miert nem szóllasz énnękem egyet-is?

VII. Rész.

MINT AKARTA AZ CSASZARNE MEG CSALNI AZ Csaszár fiat, és mint akkarja beszédre inditani.

MIdőn pedig meg hallotta vólna az Csaszárné, hogy meg jőt vólna áz Csaszár fia, Es hogy egyet sem akkarna szóllani, Ezen igen örüle, és monda: Elmegyek hózaja, és meg látom műnémű abrazatu és termetű. Fel öltezék ezokaért mentőlszebbe lehete, és fel ékesite magát: és el indulván leanyival, be méne az palotába. Es az Csaszár meg hagya nęki, hogy az fia mellé ülne. Es midőn melléye ült vólna, szólla az Csaszárnak és monda: Uram, ezé az te felségédnek fia, kit az hęt bőlcs Mesterekre biztál vólt hogy fel nevelnék? Felele azCsaszár: Ez az: De egyet sem akkar velem szolni. Monda az Csaszárné: Felséges Uram, Engedgyed ennękém őtet, Es ha valamikor szólt, én szolóva teszem. Felele az Csaszár: Bator: Vay melly igen akkarnám. Es az fiának szólván monda: Meny él vele, édes fiam. Es az fia tęrdet és főt hayta az attyának.

Meg fogá ezokaért az Csaszárné Dioclecianusnak az kezét, és be vivé az ő ágyas hazába, Es ki küldvén mind az leanyokat, és az egyéb házi népet, meleye ültete őtet az ágyra, Es szolván nęki, és mondá: En szüvem és lelkem! Sokszor hallotam az te szepséget felől: Mostan pedig ugyan szőmemmel látom, Es nagy győnyőrűségem vagyon ebben, hogy szőmeimel immár ezt meg latom, kit az előt szüvem szerint megh kévántam. Szüvem Diocleciane: Vgy ęrzed, hogy én birtam az attyádat reya, hogy tégedet haza hivasson: Ezt

pedig

pedig csak ezért műveltem, hogy az én te hozád való kéván ſágomot betellyeſſitheſſem, veled jatzodhaſſom az Venus jatékát. Meg hóltam vólna az nagy ſzerelemnek miatta, ha haza nem jőttęl vólna ſzóly ezokaért eńękem, és mindjárt ez ágyban kezdjűnk az jatékhoz.

Ezekre és beſzédekre egyet ſem felele az Csaſzár fia. Es az Csaſzárné eſmet ſzólni kezde nęki, és monda: En édes ſzeretőm, ſzerelmes DIOCLECIANE, ſzűvemnek fele: Miert nem ſzóllaſz ennękem? Miért nem jelentęd vagy csak egy beſzéddel-is én hozám az te ſzerelmedet? Kérlek ſzóly ennękem: Lám én kéſz vagyok minden akaratodat meg művelnem. Ha meg vonſzod magadat tőllem, mindgyart meg kel halnom. Es ezt mondvan, nyakara csigelédék, és erőſſen kezde őtet őlelgetni, meg-is akara őtet apolni: De Dioclecianus el fordula, és nem engede azt nęki. Es az Csaſzárné meg ſzólita őtet, és monda: ô balgatok: Miért műveled ezt? Lám egyedől vagyunk ketten: Nem lat műnket ſenki: Kezdgyűnk ezokaért az játékhoz: Es meg ęrcsed, hogy tiſztan tartottam magamat csak tenęked az én te hozzád való nagy ſzeretettemből.

De Dioclecianus el fordula előtte. Az Csaſzárné pedig meg nyita az kebelét, és meg mutata nęki az kęt feyr almát, Es monda nęki: Szűvem, Ne utáld meg az én ſzép fejér teſtemet: Nęked ajánlom minden kéván ſágodra. De Dioclecianus veſzteg halgata, és nem mutata ſzerelemnek avagy kéván ſágnak ſemmi jelét hoza: Hanem el űgyeközék tőlle el menni, és meg ſzabadulni.

Látvan ezt az Csaſzárné, monda nęki. Szerelmes fiam, Miért nem engetz az én kéván ſágomnak? Miert nem ſzóllaz ennękem? Talám valami oka vagyon, Miért nem akarſz ennękem ſzóllani. Ha nem akarſz ennękem ſzóllani, Ihol vagyon ténta és papiros. Kérlek Ird meg ennękem az te akaratodat: Ha vagyoné valami kedved az én ſzerelmemhőz, Avagy kellé valamit tőlled reménlenem. Meg foga Dioclecianus az pennát, és ira egy cedulát, melly ekképpen vala irva: Az hatalmas ISTEN meg óltalmazzon engemet attól, Hogy én az én felſéges Uramnak, és édes attvámnak az ő kertét meg

ſzaggaſſam,

ſzaggaſſam, avagy azt meg fertelmezzem. Mert ha azt mu̅velném, Sem̃i nem tamadna belo̅le, hanem csak ſzidalom, ſzégyen, és o̅ro̅k veſzedelem. Mert noha itt mu̅ csak ketten vagyunk, De az hatalmas ISTEN mindeneket jó lát. Az attyám-is meg ęrtene ezt, az nagy és undokſagos vétket, és meg átkozna engemet. Melly átoknak miatta ennękem o̅ro̅kké el kellene veſznem. Ezokaért had el az té ingerléſſedet.

VIII. Réſz.

MINT SZAGGATTYA AZ CSASZARNE AZ ŏ RVHAIT, és veri és ko̅rmeli magát, hogy az Csaſzárt megh csalhaſſa.

MIkoron az Csaſzárné meg olvaſta vólna az iffiu Dioclecianuſnak cedulájáť, Fogaival meg ſzaggata az cedulát, Es ruhait-is meg ſzaggata, és meg ko̅rmelé az o̅nen órtzaját, és vérbe keveré, Es ſzoknaját el vetté rólla, Es fo̅l ſzoval kezde kialtani mondván: Tolvai, tolvai, jogyo̅tek ſegetſegül, AZ ISTENért kérlek, jogyetek hammar, hogy ez gonoſſágos lator ne mu̅velheſſe akaráttyát raytam, és o̅ro̅k ſzégyembe ne keverjen.

Mikoron meg hallotta vólna Poncianus Csaſzár az feleſęgének kialtáſſát, Nagy ſietſéggel be futamék az o̅ ágyas hazába, mind az Urakal: Es mõda feleſęgének: Mi lele, Kerlek ſzerelmes feleſégem, mond meg énnękem: Mi lele? Monda az Csaſzárné: ô ſzerelmes Uram: felſéged ko̅nyo̅ru̅llyen raytam: Ez nem te felſégednek fia, ha nem o̅rdeg. Tudgya te felſéged, hogy ezért vittem idebe az én ágyas hazamba, hogy beſzédet vennék ki belo̅le: De o̅ rejam tamada, Es meg akar vala ſzégyeniteni: Láſſa te felſéged, Mint ſzaggatta ruhaimat, mint ko̅rnelte ortzámat az ku̅ſzedésben, miért hogy nem akarék nęki engedni, és nem akarék akarattyát to̅nni. Ha hammar felſéged el nem érko̅zik vala az Uraimnal, bizony immar meg gyo̅z vala, Es raytam meg tekéllette vólna az o̅ gonoſz és ſzidalmas ſzándékát és ero̅ſzakot mu̅velt vólna raytam.

Mikoron ezeket az Csaſzár mind meg látta és hallotta vólna, igen

meg haragvék, Es mindgyaraſt parancsola, hogy az ő fiát ki vinnék, és fel akaſztanák. Midőn ezt az Fejedelmek és Urak meg hallották vólna, ſzolának az Csaſzárnak, mondván: Felſéges Urunk: Csak egy fiat vagyon. Ezokaért nem jó őtet óllyan hértelenſéggel megh ölni. Ha pedig halni kel: Tehát jób, hogy felſéged törvényel megh öleſſe: Hogy ne mondgyiák ezt az emberek felőled: Am Ponci' Csaſzár meg ölette áz ő édes fiat minden törvény nękül, csak hértelen haragból és buſulásból.

Mikoron ezeket meg hallotta vólna az Csaſzár, parancsola az ő ſzolgainak, Hogy fel ne akaſztāák az Dioclecianuſt, Hanem az fogházba rekeſztenék be az éyel, Hogy maſod napon annak utánna törvényt reja tévén, meg öletne őtet.

IX. Réſz.

AZ CSASZÁRNENAK AI NAKS AGOS PELDAJAROL mellyel ügyeközek az Csaßárt meg csalni, hogy az fiát meg öletne.

MIdőn pedig meg hallotta vólna az Csaſzárné, hogy az iffiut, az Csaſzár fiát nem vitték vólna halálra, igen kezde ſirni. Es eſtve be menvén az Csaſzár az kamorába, talála az feleſégét nagy ſirasban és jaygatásban. Es az Csaſzár nęki ſzólván monda: Szerelmes feleſégem, Miért ſirſz és jaygatz olly igē? Mi lelt? Felele ez Csaſzárné: Nem tudgyaé feleſéged, Mit művelt az te felſéged fia raytam? Azt monda akoron te felſéged, Hogy meg kellyen halni: De ſemmi nem kőlt benne: Mert még moſtan-is él. Felele nęki az Csaſzár: Lég' veſzteg csak: holnap tétetek törvényt reja, és meg öletém. Mert az illik inkáb én hozzam, és te hozzad, hogy törvénnel meg hallyan, Es nem hértelen haragból, Monda az Csaſzárné: Felſéges Uram: Ha ſokaig élend, Az igen ellenem léſzen, Es bánatnak miatta meg kel halnom: Es bizonyába te felſégednek ugy léſzen dolga miatta, mint egyſzer egy embernek egy ag faval, és egy gyenge fiatallal.

Monda as Csaſzár: Kérlek ſzerelmes galambam, beſzéld meg enękem

kem azt az példat. Monda az Csaſzárné: Im meg beſzéllem. Vala Romaba egy polgar, kinek igen ſzép kerte vala, mellyben egy nemes gyümölcs fa vala, melly minden eſztendőben bőven teremt vala gyümölcseket: Ezeknek a' gyümölcseknek jeles ereje és orvoſſága vala: Mert minden betegek meg gyógyulnak vala vęlek, Az pocloſſoktól meg válva. Egy napon mikoron az pólgar be ment vólna az kerbe, és az jeles gyümölcs fa alla körült vólna, láta az fa allat, hogy egy igen ſzép fiatalka nőt vólna. El hiva ezokaért az kertéſzt, és monda nęki, Szerető ſzolgám: Gondot viſſely ez fiatalkára, és nevel azt fel. Mert üdővel nagyob haſznát veſzük, hogy nem mint az agy gyümölcs fának. Felele az kertéſz: Uram: Gondgyát viſelem.

Egy némünęmikort az polgar eſmet be méne az kerbe, Es meg néze az fiatalkat. Es el hivan az kertéſzt, monda nęki: Szerető kertéſzſzem: Vgy tetzik, hogy ſemmit nem nő az fiatalka: Nem tudom, mi lelte? Felele az kertéſz: Uram: Nem csuda ez: Mert az ag gyümölcs fának az ágai igen ſzélleſſen ki terjettenek, és arnyekot fognak az fatalkának, és az nap nem érheti ſzerével, ſem az ſzęl: Ez az oka, hogy nem nőhet. Monda az polgar az kertéſznek: Vágd le tehatà agaiban hogy az nap és az ſzęl hoza férheſſen. El méne ezokaért az kertéſz, és le vága az nagy gyümölcs fának az ágait: Es ekképpen meg mezitelennüle az nemes gyümölcs fa.

Egy üdő mulva eſmet el jőve az polgár az kerbe, hog' meg látna az fiatalt, mint nőné: Es láta, hogy ſemmit nem nőt vólna. Es el hivan az kertéſzt, monda nęki: Mi dolog kertéſz? Még ſem nő az fiatalka, Ha nem ugyan csak veſzteg ál? Maga igen kévanám, hogy fel őrekednék. Felele az kertéſz: Az gyümölcs fának melete az magaſſága, fel tarttya mind az napot, mind az eſőt, Es ez az oka hogy nem nőhet. Monda ezokaért az polgar. Vagd le az ag fát. El méne ezokaért az kertéſz, és le vaga az nemes gyümölcses ag fat. Mikoron le vágta vólná azt az kertéſz, Meg aſza mindgyaráſt az fiatalka-is melete, és nem hozhatá ſemmi gyümölcset. Mikorő az betegek azt meg

ęrtőtték vólna, Igen kezdének rayta bánkodni, Es meg atkozák mind azokat, kik tanaczat attanak vólna hoza.

Es monda az Csaſzárné Poncianus Czaſzárnak: Eſzébe vőttei felſéged, micsoda példat mondottam felſégednek, Es mit jelencsen? Te felſéged amà nemes gyűmőlcses fa, kinek gyűmőlcsével meg gyogyulnak az kórok és betegek. Az fiatalka az őrőg gyűmőlcs fa allat, az te felſégednek fia, ki moſtán nőni kezdet tanólásban és bőlcseſégben. Es arra űgyekőzik, hogy az te felſéged hatalmának ágait le vagja, Az az, Magának foglalya mind az Csáſzári dűcsőſéged, Hogy te felſéged meg gyaláſztaſſék, és az Csaſzàri mélto ſagától meg foſztaſſék. Es miért hogy ez igy leſzen, Mind az ſzegények meg átkozzák te felſégednék tanácsik, kik ebbe practicálnak, Hogy te felſégednek fia meg ne hallyon, Hanem éllyen, Ennekokaért ez az én tanacsom, Hogy felſéged meg óltalmazza az ő Csaſzári méltoſágát, miglen hatalmad vagyon arra, Es Hogy fiadat meg őlleſſed: Hogy az ſzegények meg ne átkozzák te felſégedet.

Felele nęki az Csaſzár: jo tanácsot adtal ennękem, mellyet meg kel kővetnem. Nyilvan holnap az én fiamnak ſzidalmas halállal kel meg halni.

X. Réſz.

MINT PARANCSOLTA AZ CSASZAR, HOGY FEL akaßßák az ő fiát: Es mint mentőtte őtet az ő első Meſtere Bancillas az akaßtofatol.

MIkoron meg virradot vólna, Le űlle az Csaſzár, és ő maga tőntőrvént az fiára, Es parancsola, hogy funák az kűrteket, Es ki vinnek az fiát fel akaſztáſra. Az ſzolgai ugy cselekedének mint meg parancsolta vala az Csaſzár. Mikoron pedig az varaſon által vinnek, mind az egéſz nép fel zőndűle, Es ſirván jaygatvan pananſzolkodának mondvan: jay jay, felſéges ISTEN, hogy az Csaſzárnak egyettlen egy fiának ekképpen meg kel halni. Azonkőzbe elő találla őtet az ő Meſtere Bancillas. Mikoron az Csaſzár fia meg latta vólna azt. Fejet hayta nęki. Es Bancillas meg ſzólita az Csaſzár ſzógait,

kik

kik viſzik vala ōtet, és monda nękik: Szeretō barátim, Ne ſieſſetek vęle: Mert bizom az Iſtenbe, hogy ma meg ſzabaditom ōtet az haláltól. Felele nęki az egéſz nép: Tiſztelendō Meſter: Sies az Csaſzári palotába, Es mindenképpen légy érōtte, hogy meg ſzabadithaſſad az te tanyitványodat.

Bancillas ſarkāttyuzni kezde az lovat, és ſiete az palotába az Csaſzár eleybe. Mikoron a' palotába be ment vólna, Az Csaſzár eleybe eſék, és kōſzſzene nęki. Monda az Csaſzár nęki: Isten el veſzeſſe dolgaidat. Felele Bancillas: Felſéges Csaſzár: Nem ezt érdemlettem vólna az én hiv ſzolgálattommal. Monda az Csaſzár: Hazutz: Nem jámborul ſzolgáltal. Mert te nęked, és az te tarſaidnak ajanlottam vala az én fiamat, hogy bōlcseſégre, és ékeſſen ſzoláſra tanyitanatok ōtet, De tū néma bolondot tōttettek benne: Mert erōſzakot akart mūvelni az feleſęgemen: Ezokaért kell ō néki ez mai nap meg halni, De tinéktek-is ekképpen léſzen dolgotok.

Felele Bancillas, és monda az Csaſzárnak: Ha néma az fiad. Bizonyával mondom te felſęgednek, hogy męg velūnk eggyūt vólt, jól tudot ſzolni, és bolond nem vólt. Hogy pedig moſt néma. Okkának kell lenni. Melly okot az Isten talám ki jelenti. Hogy pedig felſęged azt mondgya, hogy erōſzakot akart vólna mūvelni feleſęgeden. Abban ſemi nincsen: Mert addig mig nállunk vólt. E' fęle undokſágokban ſemmit nem láttunk hozzája. Ezokaért, ha te felſéged meg ōleti az ō fiát, az Aſzſzonnak vádlaſſára és tanácsára, bizony gonozban léſzen dolgod. Hogy nem mint amaz nemes embernek, ki az ō feleſęgének tanacsábol meg ōle az ō ebet. Melly az ō édes magzattyát meg mentōtte vala az haláltól.

Monda az Csaſzár Bancillaſnak: Beſzéld meg énnękem azt az Példa beſzédet. Felele Bancillas: ōrōmeſt meg beſzélleném: De ha meg beſzéllem. Azonkōzbe ott kin fel akaſztyák az te felſégednek fiát. Ha ezokaért felſéged akarja, hogy meg beſzéllyem. Tehat felſéged hozaſſa ōtet viſzſza az fokházba: Ha annak utánna nem tetzik felſégednek igaznak lenni, az mit mondando vagyok. Ki kūldeti

ötet halálra: Avagy szabadon bocsathattya: Mert te felséged hatalmában lészen ez è dolog. Parancsola ezokaért az Csaszár hogy viszsza hoznák az ő fiát az fokházba.

XI. Rész.

BANCILLASNAK PELDABESZEDE, MELLYEL MEGH ßabáditta az Csaßár fiát az akaßtófától.

MIkoron ezokaért viszsza hoszták vólna az Csaszár fiát az fokhazban, El kezde Bancillas beszélleni az példa beszédet, mondvan: Vala egy nemes ember, egy vitęzlő férfiu, Ennek vala egy fiatskája, miképpen te felségednek-is csak egy fia vagyon. Azt igen szereti vala, annyira, hogy három daykát fogadna nęki, kik bánnának vęle, és kik mindenképpen gondgyat visselnék. Eñek kövüle kęt állat vala. mellyeket igen kedvel vala: Egyiket egy sólymot, Masodikat egy szatint. Az sólyom jeles hamar és jó vala, Annyira, hogy soha nem megyen vala heába ki madarászni vęle. Az szatin pedig csuda erkölcsü vala. Mikoron az hadba megyen vala az nemes ember. Ottan meg jelent vala az szatim nęki, ha jó szerencseje lönne az hada kozásba, avagy nem. Midön jó szerencseje lönne. Az szatin forgolodik vala az lo környül, nagy vidámsággal: Es mikoron az nemes ember fel ült volna, Hármad nagyot szekkik vala az lo elött: aval azt jelenti vala, hogy jó szerencseje lönne. Mikoron pedig gonosz szerencseje lönne, Midön az nemes ember fel ül vala az lóra. Ottán az lónak az farkát kapá, és erössen kezde azt hátra voñi. Azt jelentvén vęle. Hogy nem kellene az hadba menni. Es hogy gonosz szerencseje fogna lenni.

Kedve vala Pedig az nemes embernek az vitęz jatékokhoz. El hiva ezokaért barátit és szomszédit az ő hazahoz kik sokkan gyülének hozája az nemessek közzül. Fel öltezék ezokaért, és elméne az ő barátival az játék helyre. Az felsége-is ki méne oda az helyre, hogy látna az játékot, és az szép ökkleléßeket. El oroszkodának oda az

daykák

daykák-is és mind az egész házi nép. Es senki nem marada az házba. Hanem csak az gyermék az bölcsében, és az sóllyom az rudon, és az szattin közęp aránt az házban. Es mikoron nagy csendesség vólna az házban. Egy nagy Kégyo mászkálla ki egy szurdékból, és az bölcsé felé kezde mászni. Hogy meg marna az gyermeket, az nemes ember fiát benne. Az szattin pedig alószik vala az földen, és nem láttya vala az Kégyot. Mikoron pedig az sóllyom meg látta vólna a' Kégyót az rudról, és hogy az szattin alonnék, és nem látna az Kégyót erősen kezde szekni és verdödni az rudon, és az szárnyait veri vala nagy zörgéssel az rudhoz, hogy az szattin fel serkene belé. Es mikoron fel emelte vólna az fejét, láta hogy az nagy Kégyo az bölcsé felé kezelgetne. Es mindgyárt fel szekkelvén, az Kégyóra kezde menni. Az Kégyo pedig ellene tamada az szattinnak. Es erössen vivának egymással. Az Kégyo mindenkor siet vala az bölcsére, hogy meg marna az gyermeket: De az ebb ottan rayta lön, és mardossa vala azt. Hog' ne marhatna megh az gyermeket. Es ez viadalban az nagy Kégyo igen mardassa vala az szattin, hogy mind az szattint, mind az bölcset vérbe kevere. Es az nagy tussokodásban, mikoron az ebb el vonna az nagy Kégyót az bölcsérül, el fordula az bölcsé az gyermekkel, és fenękkel fel fordulla: Es az ebb néki szekkelvén, meg mara az Kégyót, és meg öle azt. Es az bölcsé mélé fekkivén igen véresen, nyallya vala az ö sebeit.

Mikoron pedig az vitęz jatékot el végeszték vólna, Haza sietének az Daykák az gyermek melé. Es mikoron az házba be mentenek vólna, laták, hogy el forditva vala az bölcsé. Es hogy az ebb és az föld igen véres vólna. Mondának ezokaért egymásnak: Jay, jay, az ebb meg ölte az gyermeket. Mert félnek vala, hogy az nemes ember meg öletne öket az ö meg hólt fiaért. Mikoron ekképpen el futnának, elö találla öket az Aszszony, az nemes embernek felesége, és monda nékik: Houa siettek olly igen? Felele néki az egyik: Jay műnékünk és tenéked, szerelmes Aszszonyünk: Mert az ebb, kit Urunk olly igen szeret, meg ölte az gyermeket, és az gyermeknek az vére mind az bölcsé környül vagyon az földen. Miko-

Mikoron meg hallotta vólna ezt az Aſzſzony, mindgyárt hanyata eſſék, és jaygatni kezde, mondván; Jay, jay, Houa legyünk nyavallyaſſok? Megyek imár: Meg foztattattam az én édes fiamtól, &c. Mikoron Ekképpen kiáltana nagy jaygattáſſal. El jöve az Ura louon az vitéz jatékról. Es meg kérde az Aſzſzonyt: Mi lele? Felele az Aſzſzony, és meg monda néki: Hogy az ebb meg öltte vólna az ö fiát, &c. Halvan azt a' nemes ember. Igen nagyon kezde bánkodni. Es le ſzálvan a' lotol be méne az házba, ahol az gyermek és az ſzattin vala. Mikoron az ebb meg látta vólna az Urat. Nagy nehezen fel kele az ſok ſebek miat, mellyeket harapot vala rayta az nagy Kégyo, és az Ura eleybe ballaga, és legyezni kezde eltte az farkával, és öremet mutata, művel hogy haza jöt vólna. De az nemes ember ki ránta dákoſſát, és el vága az ebnek az fejét.

Mikoron ez meg lött vólna. Méne az bölcséhöz, és meg fordita az bölcsét, Tehát éppen és egéſſégben vagyon az ö fia. Es láta, hogy az nagy kégyo halva fekſzik vala ott az bölcsé melet, melly igen harabdáltattot vala. Es mindgyaraſt eſzébe véve, Hogy az ebb öltte vólna meg az Kégyót, Es hogy óltalmaſzta vólna az gyermeket az bölcsében az Kégyotól, és meg mentötte vólna ötet az haláltol. Es ottan jaygatni kezde, és monda: Oh bolondul cselekettem, Oh gonoſzul cselekettem: Meg öltem az én hiv Szattinomat az feleſégemnek beſzédere: Maga ez öltte meg az undok Kégyót, és meg mentötte az én édes fiamat az haláltól: Megyek, megyek, Nagy vétſéget műveltem? Es raggadvan az ö dákoſſát, három drabra töré. Es ſok üdeig nagy banatban lön, &c.

Es Bancillas, az Bölcs Meſter ſzólla az Csaſzárnak, és monda néki: Meg érti felſéged az példat, mellyet mondottam. Felele az Csaſzár: Jól meg értöttem. Monda Bancillas: Bizony én-is meg mondom te ſelſégednek, Hogy ha meg öllteted az te fiadat felſégednek vádlaſſáért, Bizony gonozban léſzen te feleſégednek dolga, hogy nem mint ez nemes embernek, ki hértelen harágból meg öle az ö hiv ebét. Felele az Csaſzár: Szép és igen jó példat adtal elömbe: Ezokaért

okaért bizonyos légy ebben, hogy meg nem hal ez mai napon az én fiam. Felele néki BANCILLAS: Felséged eszesül cselekedig ebben: En-is igen kőszenem te felségednek, Es ISTENNEK ajánlom te felségedet.

XII. Rész.

MIKEPPEN INGERLI AZ CSASZARNE AZ CSASZART, hogy meg ölteſſe az ő fiát, példát adván eleybe.

Mikoron meg hallotta vólna az Csaszárné, hogy meg nem ölték vólna az Csaszár fiát, Igen keservessen kezde sirni és jaygatni. Mikoron pedig azt meg hallotta vólna az Csaszár, Be méne hoza az Kamarába, és monda néki: Mint vagy? Mi lelt? Mond meg énnékem? Miért bánkodol olly igen? Felele az Csaszárné: Ingyen sem tudgya felséged, micsoda szemérmeket, és szidalmas dolgokat kellet énnékem szenvednem az kegyelmet átkozot fiától? Es felséget azt igérte vala énnékem, Hogy meg kellet vólna halni: De meg mostan-is él. Nyilvan ugy lészen Felségednek dolga az te fiaddal. Mint régenten egy Királynak egy vadkannal. Monda az Csaszár az ő Felségének: Kérlek tégedet, Beszéld meg énnękem ezt è példát. Felele az Csaszárné: Mi haszszon vagyon beňe: Tegnap-is mondottam egy példát te Felségednek. De semmit nem használtam vęlle: De mind ezen által ezt-is meg beszéllem.

Vala egy Királynak egy nagy erdeje, Abban vala egy igen nagy vadkan, ki igen fene vala, Mert meg ői vala az embereket, kik be mennek vala az erdőbe. Bánkodik vala rayta az Király, Es azt kiáltata, Hogy valaki meg őlhetne ezt è fene vadat. Tehát annak akarna az ő édes leanyat adni. Es mikoron ezt meg ki áltották vólna. Vala egy gyuhász, ez gondolkodni kezde ő magába: Vay ha meg őlhetném az vadkant, Bezek igen fel magasztaltatnám, minden nemzetségemmel, és egy Pásztor botot kezébe vévén, be méne az erdőbe. Mikoron meg latta vólna őtet az vadkan, mindgyárt reja siete: Es az Pásztor fel hága egy fára, hogy meg óltalmazna magát az vadkantól.

Az fa melé jutván az vadkan, rágni és vágni kezde az fát, aňyira, hogy fél vala az Pásztor, hogy le dőlne az fá. Es az fáról sok gyűmőlcs hulla le, Es az vadkan annyira övék benne, hogy ugyan le fekkűvék, és el nyuytozék az fá allat. Látvan ezt az Pásztor, igen lassan le szálla az fáról, és az egyik kezével az fához tartozván, az masikkal vakarja vala az vadkant, mind addig vakara szép lassan, hogy el aluvék, Hogy el alut vólna, ki vonna hegyes törét, és által ütte az vadkant. Es ekképpen meg nyere azt, Hogy az Király az ő leanyát ada néki.

Ennek utánna monda az Csaszárné PONCIANVSNAK. Vette Felséged eszedbe az példát? Felele az Csaszár: Eszembe vöttem. Monda az Csaszárné: Meg magyarázom Felségednek az példát. Az fene vadkan, Jedzi te felségednek hatalmat, mellynek ellene senki nem álhat. Az Pásztor, jedzi az te felséged fiát, ki az ő álnok tudomanyával meg kezdi csalni te felségedet. Mert mint az Pásztor vakorgáttya az vadkant és el nyuytosztattya, és annak utánna meg öli: Azonképpen kenegetnek az hét bőlcs Mesterek te felségedet az te fiadért, Csak hogy az te fiad meg ölhesse felségedet, Hogy ő annak utánna nagy dicsőséggel el foglalhassa az Csaszári birodalmot. Felele az Csaszár, és monda: Bizonyal tudgyad, hogy az fiam nem ugy cselekezzik velem, mint az Pásztor az vadkannal: Mert meg ma meg kell halni. Monda az Csaszárné: Ha Felséged azt meg műveli: Igen eszessen cselekődik.

XIII. Rész.

PARancsola ezokaért esmet az Csaszár, hogy az ő fiát ki viňék, és fel akkasztanák. Es ottan ki vivék őtet. Es mikoron ki vinnék őtet, esmet nagy zőndűleslőn az várasban. Mert az nép kiáltani kezde: Mi dolog ez? Egyettlen egy fia vagyon az Csaszárnak, Azt-is meg öleti. Mint vagyon ez? Es mikoron ekképpen ki vinnék, Elől találla őtet az ő második Mestere, LENTVLVS. Mikoron látna azt à Csaszár fia, fejet hayta néki, és inte néki, Hogy ne hadna őtet. Es szólla LENTVLVS az hohereknek: Barátim, Ne siessetek vęle: Bizom

zom az ISTENBE, hogy ma meg szabaditom őtet az haláltól. Es LENTVLVS néki kezde vágni az louat, és siete az Csaszár udvaraba. Es mindgyárt fel méne az palotába, és az Csaszár eleybe esvén, kőszene néki. Felele az Csaszár: ISTEN el-veszesse dolgaidat. Monda LENTVLVS: En ajándékot várnék felségettől inkáb, hog' nem mint ezt az átkot. Monda az Csaszár. Kába beszédet szóllasz. Miért kellene tűteket meg ajándékoznom, Hanem azért, hogy egy jó és igazan szóllo fiam ért, egy némat küldettőttek ennékem haza: Annak felette latorságra tanyitottátok őtet: Mert erőszakkot akart művelni felségemen. Ennekokaért kell ő néki ez mai napon meg halni: De bizony tinéktek-is jút benne, meg lattyátok.

Monda az bölcs Mester LENTVLVS az Csaszárnak: Felséges Csaszár: Ha felséged fia néma lejend: Meg mutattya męg à felséges Isten: Mert tudom, hogy szólni kezd, Midőn az ő alkolmas űdeje el érkőzik: Meg mondgya akkoron az igazat. Es felséged el csodálkozik rayta, Hogy pedig feleséged aval vadolya, hogy erőszakot akart vólna művelni rayta, Abba semmi nincsen. Mert ha édes Annya vólna, és visselte vólna őtet az ő méhében kilentz hólnapig. Bizony nem kiáltana ollyan szégyent reja: Annak hiszen felséged, Es annak beszédem után indultál. Ha pedig felséged annak hamis vádlassára meg őleti az ő fiát, Nyilván gonozban lészen dolgod, mint egyszer egy Nemes embernek, ki jámbor és ártatlan vala. De męg-is az ő feleségé álnaksága miat az prengęrbe szeggeszteték nagy szidalomnal. Ezt halvan, monda az Csaszár: Beszéld meg énnékem, Mint lőt az à dolog. Felele LENTVLVS: Nem beszéllem meg, Hanem ha felséged viszsza hozattya fiadat. Mert szép és hoszszu Historia. Addig męg azt meg beszélleném, meg őlnék fiadat, és mit használ nék męle? Ha annak utánna nem tetzik felségednek, Azért ugyan kezedben lészen az te fiád, és azt művelheted vélle, az mit akarsz. Es parancsola az Csaszár, hogy viszsza hoznák az ő fiát, és az fókházba be rekesztenék. Annak utáňa el kezde LENTVLVS, és meg beszélle az Csaszárnak az Historiát az hamis Asszonyiállatnak álnoksagáról.

XIIII. Rész.

MINT BESZELLETTE LENTULUS AZ ö PELDA beszédét az Ctaszárnak, és meg szabaditotta az Csaszár fiát az akkasztofáról.

REgenten vala egy vén Nemes Vitézlő férfiu egy Várasban. Añak vala egy Iffiu Felesége, szinte mint te felségednek vagyon: Azt pedig igen szereti vala, Félti vala-is őtet. Ezokaért minden estve beszeggezi vala az háznak aytaiát, és az kólcsokat az ágyba feje alla tévé. Annak az Várasnak pedig ollyan tőrvénye vala, hogy valakit találnak vala az őrizők az éyjeli harangozás után, azt meg fogvan, à fokházba viszik vala, virradra annak utánna az prengérbe szeggezik vala minden embernek láttára, nagy szégyenségre.

Miért hogy pedig ez nemes ember im̃ár koros és el terédet vala. Nem vitézkedhetik vala az ő iffiu felesęgével añak kévansága szerint: Ennekokaért egyéb férfiaknál kezde kereskedni. Minek utánna el alut vólna az nemes ember, minden estve el lopa az felesége az kólcsokat az feje alól, és meg nyitván az házat, el oroszkodik vala az iffiakhoz, az ő szereteihőz: Es minek utánna eleget jatzodozot vólna azokkal, hol egyikkel hol mássikkal, ottan esmet haza tére, és lassan esmet az Ura melé mászkala.

Mikoron pedig egyszer ekképpen éyjel elment vólna az ágyból az Aszszony, fel serkene az nemes ember, és tapogatván, nem találla feleséget mellette: és fel kelvén, mindgyarást az aytóra méne, Tehát nincsen be szeggezve: és el csodálkozék rayta. Es erőssen be zara az aytót. Annak utánna fel méne az ayto felet való házba, és az ablakba fekkűvén, minden felé vigyáza, hogy meg látna, honnét kezdene felesége magát elő vetni aző szeretőitől. Mikoron ezokaért az tikok szólni kezdenének, Elő veté magát az felesége, Es az aytóra jővén, talála azt be szeggezvén, és igen meg iyede; De mind azon által zőrgeni kezde.

Es monda néki az Ura, az Nemes ember: Oh te gonosz Aszszonyiál-

nyiállat: Mostan meg találtalak immár, és immár bizonyos vagyok latorságod felől, Hogy el oroszkottál ágyamból, és paráználkodni mentél. Gyakorta játzottat ez ördegi jatékot. De bezek ott kűn fűtezel, méglen el érkőznek az őrűzők, Es meg fognak azzok tégedet, és hólnap az prengérhőz szeggeznek. Felele az feleségе: Edes Uram, miért vádol te kegyelmet éngemet az fęle beszédekkel? Igazán meg mondom te kegyelmednek, mint vagyon ez è dolog. Mikoron kegyelmet mellet fekkenném el juta egy gyermek, és hértelen el hiva, hogy nagy hammársággal el mennék az Annyámhoz, mert halálra meg betegűlt. En pedig nem akaram kegyelmedet meg haboritani, hanem lassan fel kelék, és meńék az Annyám látni. Es ugy tértem onnét viszsza, hogy esmet kegyelmet melé mennynek. Kérlek ezokaért, édes Uram, hogy te kegyelmet nyissa meg az aytót, hogy az őrűzők itt ne találllyanak.

Felele az Nemes ember: Bezek ott kűn maratz. Azt akarom, hog' ugyan az utzan találllyanak az őrűzék, Bizony nagy tisztességedre lészen, és az te nemzettednek, mikoron hólnap az prengéren állaz. De ugy kell parázna kabalának. Monda az Felesége: Az Istenért kérem te kegyelmedet, nyisd meg az aytót, hogy ne gyalásztassunk, mind én s-mind te kegyelmet. Felele az férje: ott kűn légy csak. Jusson eszedbe az te gyakorta való paraználkodássod: Vedd hasznát immár. Jób hogy ez világban lakolly rólla hogy nem mint az másikban. Héaba kőnyőrgéz, Ide be nem jőz: mert űdő immár, hogy az sok paraznaságidnak az jutalmat vegyed minden embernek latára.

Halvan ezt az Asszszonyiállat, monda az Urának: Kegyelmet gyanos hozzám: De Isten tudgya az én ártattlan vóltomat, hogy ezekben vétkes nem vagyok. Kegyelmet kévansága ez, hogy ezt è nagy szégyent vallyam: De Istenre hagyom az bozzu állast. En nemzetemnek gyalazattyára nem akarok ott az perengérbe pironkodni. Ezért tudgya kegyelmet, hogy itt az ayto fęlen egy mél kut vagyon, Abba essem hannyata, és ekképpen meg ölem magamat. Monda az Nemes ember: Bator az Isten adta vólna, hogy egy néhany eszten-

dővel ez előtt meg fulattal vólna, vagy kutba, vagy tóba, avagy egyebit valahol, hogy ne cselékethettél vólna ennyi sok undok parazságokat.

Mikoron ezokaért ekképpen veszszekőd-nének egymással, El mulék az hóld világ. Es monda az parázna Asszony: Minek előtte meg őlnem magamat, im testamentomat teszek: Az ISTENNEK ajánlom lelkemet, Az testet pedig az mű réghi Annyánknak az földnek. Az tőb dolgokat ám rendellyétek tű az Városnak és az Országnak törvénye szerint. Es ezeket mondvan, Egy nagy kővet emele fel az kut melet, Es monda: Isten veled, jó Uram: Immár vége lészen. Azonnal be vetté az nagy kővet az kutba, melly nagy buburassal be essék az Vizbe. Es lassan az setétben az ayto melé vona magát az fallhoz.

Mikoron az Nemes ember meg hallotta vólna az kőnek az vizbe való be eséssét, mindgyárt jaygatni kezde, és jaygatva ala futamék az garadicson, es meg nyitvan az aytot, az kut melé méne, és jaygatvan monda: Jay szegény fejemnek, Mint vesztettem el szép iffiu feleségemet. Szanyat Ur Isten szegénnyek halállat, Mikoron ekképpen veszędnék az Nemes ember az kut felet, Az Asszony lassan be méne az ayton, és be szeggeze azt erőssen, Es fel méne az házba, és az ayto felet való ablakba fekkűvék, és onnét halgatá, mi cselekődnék az ő koros Ura. Es az à kut felet alván, erőssen sira, és monda: Oh átkozot óra, mellyben be szeggesztem vólt az aytót. Es ezt, és effęlyeket halván erőssen katzagja vala sokkaig.

Végre szólni kezde, és monda az Urának: Vay hitván vigyor: Mit jársz ott kűn ollyan űdőben? Mit kereskeddel? Nem elégszellé az én szép fejer testemmel, Hogy męg-is kurvalkodni mégy oda ki? Itt hatz engemet egyedől ágyamba, Te pedig ott céderkődél alla fel az kurváknál. Halván az Nemes ember Felesegének az szavát igen nagy őrembe lőn, és monda: Hála legyen az Istennek, hogy męg eleven vagy. De miért vádolsz engemet ezekkel ez bűnekkel, ha nem vagyok vétkes? En azért zarám be az aytót, hogy meg fedjelek.

lek. Mikoron pedig meg hallottam vólna az vizbeli buborgoláſt, el iedék, Mert azt tudom vala, hogy az kutba ölted meg magadat. Ugy jövék ezokaért ide ki, hogy ha valamiképpen meg ſegéthetnélek.

Monda az Aſzſzonyiállat: Az Iſten jól lattya és tudgya, kicsoda az vétkes, Meg bizonyitotta ez uttal az én ártattlanſágomat, hogy nem vagyok bűnes, mint te engemet vádlottál. Jól mondották à réghiek példa beſzédben, Hogy az ſárban hevert diſzno azt akarna, hogy az többi-is mind ſáros vólna. Te paraználkottál: Es én rejam akarod kenni, hogy én cselekettem vólna. Ott kűn légy ezokaért, és pironkodgyál vénſégedben à te gonoſſágidnak miat. Ide nem jöſz ugyan.

Monda az férfiu: Ez Varáſban laktam ſok űdeig, és tiſzteſſégre viſeltem életemet, Es nemes ember lévén vitęſſéggel kereſtem kenyeremet, Es az fęle hitvánſág után nem jártam: Moſtan ezokaért koros lévén, hogy hogy feleytöttem vólna ezenképpen eſzemet, hogy paraználkodni indultam vólna? Kérlek ezokaért, hogy bocsás be engemet. Mert ha itt érnek az őrizők, és ha reggelre az prengérbe ſzeggeznek, Mind ennékem, mind tenéked, mind nemzetinknek nagy ſzidalmára léſzen: Bocsás be ezokaért: Az Iſten-ért-is kérlek, hogy egyebet ne művel benne.

Felele az Aſzſzonyiállat: Heába könyörgeſz. Jób hogy itt lakolly bűneidről, hogy nem mint à más világban. Ugyan meg gondollyad, hogy az ISTEN ál boſzſzut raytad. Mert tudodé, mit mond az bölcs SALOMON Király, hogy három dolog vagyon, mellyeket meg utál az ISTEN: Tudni illik, az ſzegént az ki kövély: Az kazdagot, ki hazug: és az vént, ki bolond. Te vagy az kazdag hazug. Mi ſzűkſéged vala, hogy hazugſaggal rejám raknál ollyan undok bűneket, mellyek felől ſem hirem, ſem tanácsam? Te vagy az vén bolond-is. Nem bolondſagé te tőlled, hog' ſzép hölgyes teſtemel meg nem elégettél: Hanem ki menvén ſzéllel kurvalkottál? Mélto ezokaért vagy arra, hogy az ISTEN meg bűnteſſen. Es nagy kegyelmeſſég ez Iſtentől, hogy ez világban bűntet érötte: Mert annélkűl pokol vólna hellyed az más világban.

Felele

Felele az nemes ember: Szerető feleſégem: Kegyelmes az mindenható Iſten, Es nem kéván egyebet az ſzegény bűneſtől, hanem csak hogy meg térjen, és pœnitentiat tarcson. En-is meg térek, és pœnitentiat tartok, csak hogy bocsás be. Felele à Feleſége: Ki ördeg tött olly hamár Prędicatort benned? Ide be nem jősz ugyan..

Es mikoron ekképpen veſzekődnének egymáſſal, el-érkőzének az őrűzők, és meg találván az nemes embert, mondának néki: Mi dolog: Mit forgolódol moſtan az utzan: Tudodé, hogy meg vagyon tiltva? Nem jó járásban vagy. Halvan ezt az feleſége, ſzólla az ablakról, és monda az őrűzőknek: Tudgyátok, jó URAIM, kicsoda Leanya vagyok én, és melly jeles nemzet: De ő nem gondol aval. Hanem minden éyel engemet hágy egyedől az ágyba, és el megyen à kurvák után: Sokkaig halgattam, és nem akartam az ő latorſágat ſenkinek jelentenem, hanem az Iſtentől vártam, hogy az meg büntötne őtet az ő gonoſſágaért: Es imé kezetekbe adta. Kérlek ezokaért, jó Uraim, hogy el vigyétek őtet, és erőſſen még büntőſsétek. Szinte udő immár, hogy egyſzer lakollyon az ő győnyőrűſéges cselekedetiről.

Meg fogák ezokaért az nemes embert, és az fokházba vivék. Virradra annak utánna az perengérbe ſzeggezék. Es nem haſználla az ſzegény vén nemes embernek az ő jámborſága és ártattlan vólta: Hanem minden embereknél ő vala az vétkes. De az Feleſége, az undok fertelmes kurva, az vala az jámbor és ártattlan. Mert mindenkor így jár, Hogy mentől nagyob parazna és kurva az Aſzſzonyom, Annál inkáb hánya jámborſágat, és nem akarja az nevet viſelni. Szép kővűl az piros alma: De ha meg metzed, Belől rothados, &c.

Es monda annak utánna az bölcs Meſter az Csaſzárnak: Meg értötte-é felſéged az én beſzédemet? Felele az Csaſzár: Jól meg értettem. Es monda az Meſter: Bizonyára mondom, Ha te felſéged meg öleti az ő fiát, az ő feleſęgének beſzédére, Sokkal gonoſzban léſzen felſégednek dolga, hogy nem mint ennek ez vén nemes embernek. Felele az Csaſzár: Bizony átkozot gonoſz Aſzſzonyiállat vólt ez. Es è példahoz képeſt, meg nem öletem az én fiamat ma. Es monda

az

az Mester az Csaszárnak: ha felséged ezt műveli, Igen jó lészen. En-is igen kőszenem te felségednek.

XV. Rész.

MIkoron meg hallotta vólna az Csaszárné, hogy fel nem akkasztották vólna az Csaszár fiát, be méne az Kamoraba, és igen kezde sirni és jaygatni, és magát kőrmelni szaggatni, mondván fel szoval: Azt akarnam, hogy soha nem szűlettettem vólna ez világra, Mert ezt è nagy szégyent művelte raytam, és nincsen ki boszszut állyon érőtte, &c.

Midőn ezt meg értőtte vólna az Csaszár, be méne hozzája az Kamorába, és szólla az Csaszárnénak, mondván: Szerető feleségem, Kérlek, mond meg énnékem, Miért kesergetz olly igen? Mi okaért jaygatz olly igen? Kérlek, hogy ezt ne műveld, Ne adgy magadat à banatnak olly igen. Felele az, Felseges Uram: Hogy hogy lehetne ez, hogy ne Kesergenék? Ezt pedig nem csak én érőttem művelem, Hanem inkáb te felséged ért. Mert senki meg nem mondhattya, melly igen nagy szeretettel én szeretem te felségedet, Es immár minemű boszszuságot művelt az te fiad, nem én raytam csak, Hanem inkáb te felségeden? Ha pénzből kárt vallottam vólna, Egy csőpnére sem bánkodnam rayta. Mert: Király az attyám, és elég pénzt adhadna esmet énnékem: De ez hitván ember te felségednek gyalazattyára őrökké akart el veszteni engemet nemde bűntőtest érdemlene ez è nagy gonosság?

Felele az Csaszár: Kártól meg óltalmazzon műnket az Isten. Effélét soha ne gondold szűvedben. Egész életedben semmi fogyatkozassod nem lészen, mert soha nem hadlak.

Monda az Csaszárné: Az hatalmas Isten éltese felségedet: De ha az te fiad evel el megyen, Igen félek, hogy végre igy lészen dolgod mint egyszer égy nemes vitéznek az ő fiával: kit olly igen szeret vala, hog' nem akara hogy szégyent vallana, hanem ő maganak vétete fejét az fiaért.

Monda az Csaszár: Kérlek, szeretõ galambam, Beszéld meg énnékem ez Historiát. Monda az Csaszárné: õremest meg beszélem felségednek.

XVI. Rész.

MIKEPPEN EL ALTATTA AZ CSASZARNÉ AZ Urat az Csaszárt az harmadik példával, az nemes vitézrõl, &c.

VALA egyszer egy nemes vitęz, kinek egy fia, és két leánya vala. Ez, ez vitęz igen kõvély és bõv kõlcségû vala. Mert el-megyen vala az tõb nemessek kõzikbe minden lakkassokba, és az vitéz jatékokra nagy sokkat kõlt vala, louokra, és mindenfęle ékes szerszamokra. Vala pedig az ũdõben egy gazdag Csaszár Romában, ki az piatzon egy nagy tornyot meg tõltete arányal. Arra pedig rendelé egy nemes vitézt, ki annak gondgyát viselne, és mindenképpen meg õrizneje.

Midõn ezokaért amà vitéz minden marhajàt el tékozlotta volna, olly igen el szegényedék, hogy jószágát-is mind el akara adni. El hivata ezokaért az õ fiát, és monda néki: Szerelmes fiam: Meg ércsed, En igen el szegényettem, annyira, hogy el kell adnom jószágomat, Ha pedig azt mũvelem: ottan el vesztél mind az te nyéneiddel. Felele az fia: Edes Apam, Jó arról gondolkodnod, hogy valami modot találly, hogy tisztessęgedre élhes, azért ugyan el ne ũdegenicsed tõllũnk az mũ jószagainkat.

Monda az vitéz az fiának: No toláltam egy módot. Am az piatzon vágyon az Csaszárnak egy tornya, melly rakva arányal. Egy éyel réja mennyũnk, és ássuk meg, Es hordgyunk az arányba eleget haza, Es szépen élhetũnk belõle. Monda az fia: Bizony jó lészen: Mert az Csaszár annélkũl-is elég gazdag. Jób ezokaért, Hogy az õvébõl végyũnk, hogy nem mint jószagunkat el adgyuk.

Elmenének ezokaért éyel az toronra, és meg assák azt, és annyi arányat vinek abból, az mennyit el birnak vala. Es az vitéz meg fũzete minden adosságat: Es essmet bõven kezde kõlteni, szinte mint annak elõtte.

Virra-

Virradora jo͂ve az vitęz az toronyhoz, az kire biſzták valla annak gondgya viſſeléſét: és láta, hogy megh áſták vólna az tornyot, és meg éſmere, hogy igen ſok arányt vittenek vólna el oñét, Es az Csaſzárhoz menvén mind meg beſzéle az Csaſzárnak, mint lo͂t vólna az kár. Felele az Csaſzár: Mit beſzélled ezeket énnékem? Nemde te réjad biſztam annak gondgya viſſelęſét? Nyilvan te to͂led veſzek ſzamot. Meg válik, mint o͂ru͂ſztet léſzen az én kénczemet.

El méne az vitéz, az kéncz o͂ru͂zo͂, és az toronyba az lyukon belo͂l áſſa egy vermet, és egy nagy mélly u͂ſtet állata abban, hogy ha az orv éſmet el jo͂ne arányat lopni, hogy az u͂ſtbe be eſnék, és ki ne jo͂hetne onnét.

Azonko͂zbe el kezde éſmet amà nemes vitéz ſzu͂ko͂lko͂dni az nagy lakkáſſok és tékozláſſok miat. Es éſmet ſzólla az o͂ fiának, és monda: Meg fogyatkoſztunk éſmeg édes fiam, Mert el ko͂lt amaz arány, mellyet el hoſztunk vala az toronyból. Felele az fia: Mennyu͂nk éſmet oda, és hozzunk az arányból, mennyét el birunk, és elég ko͂lcségu͂nk léſzen éſmet, és ekképpen meg tarthattyuk az mu͂ jóſzagunkat. Fel kelének ezokaért kétten éyel, és az toronyhoz menének. Az Attya pedig elo͂l méne az lyukba, Es be eſſék az u͂ſtbe mind torkik. Es monda az fiának: Ne jo͂ utánna, édes fiam, Mert te-is belé eſel, és mind ketten ide veſzu͂nk. Monda az fia: Meg látom, édes apám, ha meg ſegithettlek. Mert ha itt meg találnak, Te miat mi-is minnyajan halálnak vagyunk fiai. Felele az Attya: Ah nem vólna jó, ha engemet meg éſmerhetnének. Mert ti-néktek mind meg kellene halnatok én miattam. Ezokaért vond ki fegyveredet és vegyed fejemet. Mert ha fo͂ nélku͂l itt meg talállyák az teſtet, ſenki meg nem éſmerhet, kicsoda vagyok. Es az fia ki vonna fegyverét, és fejét vévé az Attyának, és el menvén, egy verembe hánnya az attya fejét, és el temeté: Es az o͂ nyo͂neiho͂z menvén meg beſzéle az dolgot nékik, mint jártanak vólna. Es az o͂ nyénei halvan ezt, igen kezdének ſirni és jaygatni.

Azonko͂zbe méne az o͂ru͂zo͂ vitéz az toronyhoz, hogy látna, mint

vólna az Csaſzári kéncz, Es mikoron az lyukot meg nézegetné, láta egy fő nélkűl való hólt teſtet az lyuk allat való űſtben, és czodálkozni kezde rayta. Es el menvén, meg monda ezt az Csaſzárnak. Es az Csaſzár el csudálkozék rayta. Parancsola ezokaért az vitéznek, Ereg' el, kősd à hólt teſtet egy lo farkára, és vontaſd az városban minden utzanként, Valamelly házbán kézdez ſiraſt és jaygatáſt hallani, Ahoz az házhoz való ez az teſt: Meg fogyad mind az embereket abban, Mert meg kell őket ölni.

Es az őrűző vitęz cselekedék ekképpen, Es mikoron az hólt teſtet lo farkon hordoznák az vitéznek háza előt, és az ő leányi azt látták vólna, erőſſen kezdének ſirni és jaygatni. Mikoron az fia meg látta vólna, hogy az ő nyénei meg nem tartoſztathatnák magokat, egy ſzekkertzét kapá, és egy nagy ſebet vága az lában, hogy nagy ſok vér ki folna belőle ez földre. Midőn az Csaſzár ſzólgai meg hallották vólna az nagy ſiraſt és jaygatáſt abban az házban, mindgyárt be rothannànak, Es kérdeni kezdének, Miért ſirnának olly igen? Felele az fia: Jó Uraim: Im terténetből nagy ſebet vágtam az labomon, Talám ſánta léſzek miatta, Abban ſirnak olly igen. Látván az Csaſzár ſzólgai az ſebet, és az ſok vért, hűvének néki, és ki menének az házból. Es minek utánna elégé vondoſzták vólna az hólt teſtet, fel függeſzték az akkaſztofára.

Es annak utánna monda az Csaſzárné az Csaſzárnak: Felſéges Uram, Eſzedbé vettedé beſzédemet, houa megyen? Felele az Csaſzàr: Jól vettem eſzembe. Es monda az Csaſzárné Igen félek, hogy felſégednek ſzinte ugy léſzen dolga, az te fiaddal, mint ennek ez nemes vitęznek lőt az ő fiával. Igen vagyon felſéget érőtte hogy meg óltalmazzad fiadat ſzégyentől, Szinte mint az nemes vitéz, ki inkáb meg akara hálni, hogy nem mint az fia ſzégyent vallana: De félek, hogy végre gonoſzul fűzet felſégednek, ſzinte mint ez fűzetet az ő attyának. Tanacsom ezokaért ez, Miért hogy felſéged érti, hogy parázna az látor, és minden fęle gonoſſágra kéſz, hogy felſéged űdéjen meg ölesſe, Es ekképpén eleit veheted az ő gonoſſaginak, hogy boſzſzuſágot és ſzégyent nem tehet raytad.

Felele

Felele néki az Csaszár: Bizony szép és jeles példat beszélettél énnékem. Bezeg veszet fiu vólt az nemes vitéznek az fia. De eleitt veszem én az én fiamnak, hogy én velem ne cselekedhessék, mint amaz cselekedet az ő attyával, Es mindgyarast parancsola az ő szólgainak, hogy ki vinnék az ő fiát, és fel akkasztanák.

XVII. Rész.

MINT VITTÉK AZ CSASZAR FIAT AZ AKKASZto-fa felé, Es mint érkezet el az hármadik bölcs Mester CATO ki szabaditotta őtet az halálról.

MIkoron az Csaszár szólgai ki vinnek az Csaszár fiát, hogy fel akkasztanák őtet, nagy siras és pananszolkodás lőn az egész Varasban az néptől. Mert ezt mondgyák vala: Mit cselekőszik az Csaszár? Am fel akkasztattya az ő fiát. Maga annál tőb sincsen. Kicsoda lészen utánna őrökkős az Csaszári birodalomba? &c.

Es mikoron ekképpen ki vinnék őtet, Elől talála őket az bőlcs Mester CATO, ki louon jőve. Esmikoron meg látta vólna az Csaszár fiát. Szola az Csaszàr szólgainak, és monda: Szerető barátim: Lassan járjatok, és ne siessetek vęle: Mert Istennek akarattyából meg szabaditom őtet. Es mind az egész nép kőnyőrgeni kezde néki, és mondának: Oh bőlcs és tisztelendő Mester, Te kegyelmet igen siessen, Es légyen szőmbe az Csaszárral, Lásd-meg, ha valamiképpen meg szabadithatod szegény ártattlant. Az Csaszár fia-is fejét s-térdet hayta Cátonak, az ő Mesterének, intvén néki, hogy ne hadna őtet hanem sietne.

CATO sarkanttyuzni kezde az louat, és be siete az Csaszár udvaraba, Es mikoron szőmbe jutot vólna az Csaszárral, Eleybe essek, és kőszszene néki. Es monda az Csaszár: Isten el veszszesse dolgaidat. Felele CATO: Nem ezt érdemleném: Mást várok vala te felségettől. Monda az Csaszár: Az mint szólgáltatok, ugy füzetnek ti-néktek. Felele az Mester: Micsoda gonosságot cselekettem? Mit érdemlettem: Monda az Csaszár Szidalmas halált érdemlettél. Mert az én

fiamat ajánlottam vala teméked, és az te társáidnak, ki szépen tud vala szólni: De tő némát csináltatok belőle, Es latorságra tanyitottátok őtet. Mert erőszakot akart művelni felségemen: Ihól immár, lakkol érette, Mert az akkasztofára viszik: De ti-is meg haltok ezért.

Felele CATO Mester az Csaszárnak: Felséges Csaszár: azt mondod, hogy néma az fiad: Mi nem tőttük őtet némává: Mert Isten dolga ez: ő ódgya az nyelvet az embereknek: Es mikoron ő néki tetzik, némákat csinál belőlek: Es ésmet könyörül raytok, és szolóva teszi őket, Hogy pedig felséged mondgya, hogy erőszakot akart volna művelni felségeden, Azt soha nem hihetem. Mert az te fiád tiszta jámbor. Ezokaért, ha annak az dolognak láto bizonsága nincsen, bizony soha nem hihetem. Vay ki álnokok az emberek ez világban, annyira, hogy némelly embernek álnokságinak senki végére nem mehet. Mellyet példa beszéddel-is meg bizonyithatom felségednek, Minemű véghetetlen álnokságok legyenek az Aszszonyiállatokban. Ha ezokaért te felséged meg akarja az ő fiát őletni, felségednek vadlássáért, Félek, hogy igy lészen dolgod, mint egyszer lőn egy gazdag polgárnak, az ő felesége miat, és egy szarka miat, mellyet igen szeret vala, Miért hogy az sok gonosságot jelent vala néki az ő felesége felől. Monda az Csaszár: Kérlek tégedet, Beszéld meg énnékem azt è példa beszédet, Mint jàrt légyen az polgar az szarkával. Felele az Mester: Nem beszéllem meg, Hanem ha te felséged viszsza hozattya az te fiadat. Annak utánna öremest meg beszéllem. Mikoron felséged meg hallya az példa beszédet, Annak utáňa azért szabadon azt cselekötheti, az mi felségednek jónak tetzik. Parancsola ezokaért az Csaszár, hogy viszsza hoznák áz ő fiát, és az fokházba rekesztenék. Es viszsza hozák őtet az fokházba.

XVIII. Rész.

AZ BÖLCS MESTER CATONAK PELDA BESZEDE AZ szarkáról, &c. mellyel meg szabadita az Csaszár fiát az akkasztofáról.

Beszélleni

BEſzélleni kezde ezokaért CATO az példa beſzédet, és monda: Vala egy gazdag Pólgár egy Váraſban, Annak vala egy ſzarkája mellyet igen ſzeret vala, Es tanyita azt beſzélleni. Mikoron pedig valamit láta az ſzarka, mit cselekedik vala az Pólgárnak feleſége avagy az egyeb cseléd az házban, mind meg beſzéli vala az ſzarka az Pólgárnak feleſége pedig igen ſzép iffiu menyetske vala: De nem ſzereti vala az Urát, Miért hogy az immár koros ſzabáſo vala, és az VENVS játékába az menyetske mayd gyorſabat kéván vala. El hánya ezókaért az iffiu menyetske az csépet, és más iffiu nyakos Deák után veté magát, és azt kezdé ſzeretni. Mihelt pedig az Pólgár louon el méne valahova, Ottan az ő ſzeretője érte küldé, Es aval játzik vala. Látván ezt az ſzarka, Mind meg beſzéle ezeket az Pólgárnak, midőn viſzſza jöve. Az Pólgár gyakorta meg fedde az feleſéget è fele vétkek ért. Es az felele az Pólgárnak: Az én beſzédem ſemmi nállad. Inkáb hiſzſzed az ſzarka csacsogáſſat, hogy nem mint az én beſzédemet. Addig még az viſzla ſzarka él, ſoha mű békével nem lakhattunk. Monda az Pólgár: Az ſzarka nem hazud énnékem, ſem hazuthat. Csak azt mondgya énnékem, az mit ſzőmével lát, és fülével hall: Egyebet ſemmit nem mond énnékem. Ezokaért inkáb hiſzek én ő néki, hogy nem tenéked.

Lőn pedig egyſzer, hogy az Pólgár el méne lo háton, Es mindgyárt el-küldé az feleſége az ő ſzeretője-ért, hogy hozzája jőne. De el nem jöve, ha nem ſzinte eſtve, hogy ne látna őtet ſenki. Mikoron ezokaért be ſetétettet vólna. El jöve az Deák, és kóltogatni kezde az aytón. Az menyetske mindgyárt meg nyita az aytót, és nagy vigan fogada be az Deákot, Es monda: Bizony jókort jőſz: Mert moſtan nem lát ſenki. Monda az Deák: Az viſzla ſzarka el arúl bennünk. Monda az Menyetske: Ne gondol vélle, Bizváſt jőy be: Es éyel boſzſzut állyunk az ſzarkán, Be jöve ezokaért az Deák.

Mikoron pedig az udvaron által menne, ahol fűg vala egy kalitkában az ſzarka, Monda az ſzarka: Jay ſzegény: Nem láttlak ugyan, De jól hallak: Hamiſſan cselekődél az én Urammal: Bizonyába, mihelt

helt meg jő, ottan meg mondom néki. Mikoron meg hallotta vólna ezt az Deák, Monda az Menyetskének: Lám mondám tenéked meg az előtt, hogy az viſzla ſzarka be aról bennünk. Monda az Pólgárné: Semmit ne fęly: Męg boſzſzut állok rayta. Be menének ezokaért az ágyas házban, és eggyűt halának.

Midőn ezokaért eleget jatzottanak vólna, fel kele az Pólgárné tikſzo után, és fel költvén az Leányt, monda néki: Egy laytorja kellene, mert az heázattra fel kellene mennűnk, hogy boſzſzut állanánk az viſzla ſzarkán ez éyel. Es az ſzólgálo Leány hoza egy laytorját: Es az pólgárné fel hága az heazattra, és meg bonta az heazatot laſſan az ſzarka felet, Es az ſzólgálo Leány egy csőber vizet vűn fel az heazattra apro kővecses fővényel, Es laſſan alla őnték az vizet az fővényel egyétembe az ſzarkára, és annyéra locsolák az ſzegény ſzarkát, hogy az éyel csak nem halla meg belé. Reggel az Pólgárné ki bocsata az Deákót az hatulſo aytón, minek utáňa elegé csokolgották vólna egy-máſt.

Mikoron az régmiſſęre harangoznának, haza jőve az Pólgár: Es mindgyárt az ſzarkához méne, és monda néki: Szerelmes ſzarkám: Mond meg énnékem, Mint vólt dolgod, és mit láttal az ólta fogva, hogy hon nem vóltam? Felele az ſzarka: Nem igen jól lőtt dolgom énnékem: De Feleſęged-is be hoſzta vala az ő ſeretőjét éyel: Es meg mondám nékik, hogy meg akarnám tenéked azt jelenteni. En pedig poklabban nem jártam, mint az el múlt éyel: Mert az nagy eſsőben, és kő eſsőben csak el nem veſzék.

Halván ezt az Pólgárné, monda az Urának: Mindenkor igaz az ſzarkának beſzéde te nállad. Látodé mint hazud az viſzla madár előttet. Azt mondgya, hogy ez éyel eſső és nagy kő eſső vólt: Maga ez egéſz eſztendőbe ſem vólt tiſztád éy, mint az el-múlt éy vólt. Mikoron az Pólgár meg hallotta vólna mind az kettőnek beſzédét, El méne az Szomſzéd Aſzſzonyhoz, és meg kérde tőlle, ha az el-múlt éyel valami fergettek avagy véſz vólt vólna. Monda az Szomſzédné, Hogy nem vólt, hanem hogy igen ſzép tiſzta űdő vólt. Haza méne

ezokaért,

ezokaért, és monda az Feleſegének: No meg tudtam, Igazat mondottal vólt énnékem: Es igen meg haragvék az ſzarkára. Felele az Menyetske: Jól tudom, hogy az ſzarka rejám hazudoz, és az haragittya kegyelmedet én rejám, Es ő miatta kőlt gonoſz hirem az egéſz Váraſban.

Az Pólgár el méne az ſzarkához, és monda: Nem jó Urad vóltamé tenéked? Nemde én adtam ennen kezemmel minden nap őnned? Miért mondoz tehat hazugſágot énnékem? Miért ſzőrzeſz egybe veſzſzéſt kőſztűnk, én kőzetem, és Feleſęgem kőzet? Monda az ſzarka: Bizony nem hazuttam, hanem igazat mondottám. Monda az Pólgár: Hazutz: Mert azt mondád, hogy ez éyel nagy eſső és kő eſső vólt: Maga nem vólt: hanem az éy igen ſzép tiſzta vólt: No, tőbſzer nem beſzélleſz énnékem hazugſágot, Es egybe nem veſzteſz ſzép Feleſęgemmel? Es meg kapa az ſzarkát, és el ſzakkaſzta az fejét.

Halván ezt az menyetske, igen őrűle néki: Es az Urahoz menvén, Monda néki: Bizony jól cselekettől: Immár csendeſſęggel élhettűnk egy-máſſal. Minek utánna pedig az bolond Pólgár meg őlte vólna az ő draga madarát, Fel kezde nézni, és látà egy lyukot az hejázatban az kalitka felet, és az hejázaton egy laytorját, mellyen az Feleſęge, és az látor ſzólgálo Leány fel hágot vala: Es csudálkozni kezde rayta, Mit állana ott az laytorja, Es minek csinálták vólna az lyukot az hejázatban? Es fel hágván, Talála ott egy csőber vizet, kővetſes fővenyel egyetembe. Es azokból eſzébe vévé magát az Pólgár, Hogy Feleſęge, az kopitor ſzólgálo Leányal csináltanak vólna éyel eſsőt és kő eſsőt.

Mikoron ezeket mind meg látta vólna, Ala ſzálla onnét, és panaſzólni kezde, mondvan: Oh kába és eſztelen ember. Oh nagy bolondſág. Hogy az én draga madaromat, az én ſzerelmes ſzarkámat meg őltem az én parázna Feleſęgemért: Vay ſzegény artattlan madarom. Melly igen nagy győnyőrűſęgem vólt énnékem te benned? Melly igen igazat mondottál mindenkoron énnékem. Es az Pólgár meg buſulván az ő ſzép paraſzna menyetskének fertelmeſſęge miat.

Minden marháját el ada, és el hagyván az paraſzna latrot, ũdegen orſzágba méne lakni, Es mind éltig eſzébe juta az õ ſzerelmes ſzarkaja.

Ennek utáña monda az CATO Meſter az Csaſzárnak: Eſzébe võttejé felſęget ezt az példa beſzédet, és annak az õ értelmét: Felele az Csaſzár: Jól võttem eſzembe: Bezek átkozot álnok latorné vólt az Pólgárnak Feleſęge. Bizony igen banom az ſzegény ártattlan madarat, az ſzarkát, hogy az igaz mondás-ért meg kellet halni: En-is' bizonyába ezt igérem tenéked, hogy ez mai napon nem hal meg az én fiam. Felele CATO az Csaſzárnak: Eſzeſsũl cselekedik te felſęged ha ezt mũveli. Es felſéged kedves dolgot cselekeſzik, nem csak mi-nékũnk, hanem az egéſz Orſzágnak. Iſten legyen te felſégeddel.

XIX. Réſz.

MINT SIR ES JAYGAT AZ CSASZARNE, ES aval meg akarja csalni az Csaſzárt, hogy meg ölesse az õ fiát.

MIKORON meg hallotta vólna az Csaſzárné, hogy éſmet meg menekõdet vólna az Csaſzár fia az haláltól. Eſmet igen keſervesen kezde ſirnyi és jaygatni, annyira, hogy meg hallyák vala az õ ſzavát az egéſz várba. Es mikoron à Csaſzár meg hallotta vólna az õ ſiraſát, be méne hozaja, és meg kérde õtet, mi lelte vólna õtet, és micsoda bántáſſa vólna? Felele az Aſzſzony az Csaſzárnak: Nagy dolog ez: En vagyok te felſégednek feleſége és àgyas társa: Az te felſéged fia pędig én raytam mũvelte ezt à nagy ſzégyent, és erõſzakot raytam akarván mũvelni mint kõrmelte ortzámat, mint ſzaggatta ruhaimat: Es te felſéged minden nap igéri énnékem, hog' meg akarja bũntõtni, és érõttem boſzſzut rayta állani: De moſtan-is él. Hogy hogy lõnne ez, hog' nem bánkodnám rayta? Felele nęki az Csaſzár: õremeſt meg mũvelném kévanſagodat, De az mellet nem-is akarnék tõrvéntelennũl cselkõdni. Tegnap hallottam egy példa beſzédet, Es az miat hallaſztottam el az tõrvényt. Monda az Csaſzárné: ha felſéged el halaſztotta az tõrvényt à bõlcs Meſternek példa beſzéde ért, bizony én azt

mon-

mondom te felſégednek, hogy meg ugy járſz az te hęt bölcs Meſteriddel, Mint egyſzer egy Csaſzár Romábã járt vólt. Monda az Csaſzár: Mint járt vólt? Felele az Csaſzárné: Nem beſzélem: Mert látom, hogy csak hejaba válo minden beſzédem. Monda az Csaſzár: Maga ezen meg ne haborogyal, hogy el hallaſztottam az törvényt: Mert evel nem igértem meg nęki az életet. Beſzéld meg ezokaért az Példa beſzédet. Felele az Csaſzárné: örémeſt meg beſzéllem immár.

XX. Réſz.

MINT BESZELI AZ CSASZARNE AZ NEGYEDIK példa'beſzédet az Csaſzárnak, az Meſterekkröl, kik meg bűvelték vólt az Csaſzárt, Es ezért meg kellet halnyok.

VAlának egyſzer hęt bölcs Meſterek Romába, kik mayd az egéſz Csaſzári birodalommal birnak vala, Miképpen az moſtani hęt bölcs Meſterek-is ügyeköznek csleködni: Es az Csaſzár ſemmit nem cselekeſzik vala az ö tanácsok nęlkül. Mikorö ezokaèrt láttak vólna az Meſterek, hogy az Csaſzár mindenekbe az ö tanácsokat követne, Arra vivék az Csaſzárt az ö bűvelléſſekkel, Hogy Mikorö az Csaſzár az ö palotajában vala, igen jó lát vala mindeneket: De kövül ſemmit nem lát vala. Ezt Pedig ezért műveller, hogy az birodalom ö kezekben forogna, és ök gazdagulhatnának belöle: az Csaſzár pedig csak ollyan vólna meletek, mint egy váſz. Egyſzer meg keſérték meſterſégeket az Csaſzáron, hogy ha meg gyogyithatnák: De nem lehette. Marada ezokaért az Csaſzár vakon az palota kövül.

Mikoron ezokaért ekképpen él birtak vólna telleyſſéggel az Csaſzárt, és minden hátalom ö nállok vólna, parancsolattot adának ki, hogy minden héten az nemeſſek és Urak feljedzenék az ö álmokat, és azokat vaſárnapon az Meſterek eleybe hoznák, Es ki ki mind egy gyira arányat le tönne elöttek, és ök meg magyaráznák mindennek az ö almát. Es evel ez móddal nagy ſoma arányat gyűtének be, hogy végre gazdakbak lönek az Csaſzárnál.

Midőn pedig az palotában egyszer az Csaszár az asztalnál ülne az ő feleségével, hértelen igen kezde sirni.

Es monda az aszszony az Csaszárnak: Mi dolog feleséges Uram: Miért sirs olly igen? Felele az Csaszár: Szerelmes feleségem: Igen nagy nyavallyám vagyon: Mert addig meg à palotaban vagyok, minden-képpen és mindeneket jól latok: De mihelt az palotaból ki megyek sohólt semmit nem látok.

Felele az Csaszárné: Ha felséged tanácsomat fogadgya, ugy tetzik, hogy jovara leszen felségednek. Az mint értem hét Mesteri vadnak te felségednek, kit nagy bőlcseséget tulaydonyittnak magoknak, és ők birják minden orszagiddal: Igen félek, hogy azzoktól vagyon félségednek nyavallyája. Ennek pedig könyen végére mehetni. Hanő dolgok: Tehát méltók árra, hogy szidalmas halállal meg öletessenek, ezokaért te felséged küldgyen érőrtek, és fejekre parancsollyon ő nękik, hogy mindgyarást meg gyogyitsanak ez nyavályából: Es meg lattya felséged, hogy meg menekődel. Felele az Csaszár: Dicsirem és követem tanàcsodat.

El küldé ezokaért mindgyarást à hęt bőlcs Mesterek ért és el hivata őket. Es mikoron azok el jőttenek vólna, Monda az Csaszár: Szerelmes barátim, Ezért hivattalak ide: Tudgyátok minnyájan az én nyavallyámat, Hogy méglen az palottaban vagyok, mindenképpen jól látok: Mihelt pedig ki megyek belőle, ottan vak vagyok, és sem mit nem láttok. Ezokaért meg lássatok, hogy az tű bőlcseségtek által engemet meg mencsétek ez nyavallyától: Ha pedig azt meg művellitek, Nagy ajandékokkal meg ajandékozom tűteket.

Felelének az Mesterek az Csaszárnak: Felséged nagy és nehez dólgot kéván tőllünk: De te felséged adgyon üdőt, had gondólkodgyunk felőle: Tizedik napra vállaszt tészünk te felségednek. Monda az Csaszár: Báthor. El menének ezokaért, és erőssen tanacskozának, miképpen találhatnának valami modot, hogy meg gyogyithatnák az Csaszárt: De semmi módot nem találhattának hoza: Es nagy banattal siettének alla és fell az országokban, keresvén ha valakit

kit találhatnának, ki meg ſegéthetne őket, és modot adhatna elleykbe, hogy meg gyogyithatnák az Csaſzart.

Es lőn mikoron egy váraſon által mennének, látának az utzán egy fálka gyermekeket, kik jatzodoznak vala egy máſſal, Es mikorő azok mellet el mennének, Vtánnok futa egy nemes ember egy glyobis arányal, és utánnok kiálta: Tiſztelendő bőlcs Meſterek, kegyelmetek állyon meg: Ezt az aranyot kegyelmeteknek adom Magyarazátok meg énnękem az én látot álmaimat. Midőn ekképpen utánnok kiáltana, Szólla az egyik gyermek az tőbi kőzzűl, és monda nęki: Ne ad nékik az arañyat: Beſzéld meg eńékem álmaidat, és én meg magyarázom tenéked. Monda az nemes ember. Ez az álom: Ugy tetzik vala énnékem, Hogy az én gyűmőlcs kertembe fakada egy ſzép forrás ki, ſzinte az kezébbe, és ſok fóllyamok áradának ki belőle annyira, hogy az egéſz kertem meg tőlék vizzel. Monda az gyermek: Eregy haza, végy egy kapát, és az egy vermet az kertnek kezepin, és nagy kéncset találſz ott, Es meg gazdagulſz belőlé, minden nemzetſégedel. El méne az nemes ember, és az gyermeknek mondáſſa ſzerint, meg áſſa az kertet, és mindgyaraſt meg talála az kéncset: Es vőn belőle két gyira arányat, és vivé az utzára az gyermeknek, hogy meg ajándékozna őtet aval: De az gyermek nem akara az arányat el venni, hanem monda: Adgy hálát az Iſtennek, Es kőnyőrőgy ő néki én érettem-is.

Mikoron az hét Meſterek ott mind meg hallották és látták volna, ſzóllának ők-is az gyermeknek, és mondának néki: Szerető gyermek, Ki neved? Felele: Serlin nevem. Mondának az Meſterek néki: Jól lattyuk, hogy nagy bőlcseſég vagyon benned, Valami űgyűnket adunk elődbe, Ha válaſzt tehetz arról műnékűnk, Bizony igaz hálaádáſſal leſzűnk hozád. Monda az gyermek: Beſzéllyetek meg énnékem kévánſágtokat: Mondának az Meſterek: Ez az mi űgyűnk: Az mi Urunknak, az felſęges Csaſzárnak, ollyan nyavallyája vagyon: Mikoron az Palotában vagyon mindeneket jól lát: mihelyt az Palotából ki jő, ottan vak, és ſemmit nem lát. Ha meg mondhadnád az

módgyád, miképpen kellene őtet gyogyitani, Bizony jól meg füzetnek te néked. Felele az gyermek: En meg gyogyithatom. Mondának az Mesterek: Ha velünk el jőttél vólna az Csaszárhoz: Felele az gyermek: Bathor, El megyek veletek. Es el vivék őtet az Csaszárhoz. Es midőn az Csaszár eleybe jőttenek vólna, mondának néki: Te felségednek hosztunk egy gyermeket, kiben nagy bőlcseség vagyon, Ez megy gyogyittya felségedet. Felele az Csaszár: Akkartokké felelni felőle? Mondának az Mesterek: Felelünk felőle: mert bizonyságot vőttünk az ő bőlcsesegéről. Es monda az Csaszár az gyermeknek: Mond meg énnékem, Ha segéthetz énnékem? Es ha meg mondhattod az én vakságomnak az-okat? Felele az gyermek: Meg lehet. Monda az Csaszár néki: Mint akarsz velem cselekődni? Felele az gyermek: Felséget jőyjen be az Kamorába, és meg mondom felségednek, mit kellyen cselekődned.

Be menének ezokaért ketten az Kamorába. Es mikoron az gyermek meg látta vólna az ágyat, monda, hogy ki vinnék onnét. Es mikoron ki vitték vólna az ágyat, Imè tehát az ágy hellyen hét forrás fakkadá ki. Monda ezokaért az gyermek: Felséges Csaszár: Addig meg ez hét forrás vagyon te felségednek ágya allat, semmiképpen nem gyogyulhatz meg az te nyavallyádból és vakságodból. Latván az Csaszár az ágy allat az hét forrást, igen csudálkozek rayta: Es monda az gyermeknek: Edes fiam: Honnét jőnek ezek ez forrássok? Es miképpen el veszthettyük őket innét? Felele az gyermek: Annak módgyát kell keresni. Monda az Csaszár: Mond meg énnékem, mikèppen kell őket innét el vesztenem? Felele az gyermek: Lattya felséged, hogy hét forrás ez: Ezeket el nem veszthetni, hanem felségednek hét bőlcs Mesteri vadnak, kik engemet ide hosztanak, Ezek tőtték ezt az kárt, hogy felségedet meg vakkitották: Es annak utáña meg nem gyogyitháttanak. Te felséged ezokaért hivasson nagyob Mestert ő náloknál egy éles pallossal, Es vágasd le egyiknek az fejét, és mindgyarást meg ál az egyik forrás, Annak utáña az másodiknak, Rővideden, mint az hétnek, ő mind meg álnak az forrássok.

Paran-

Parancsola ezokaért az Csaſzár az ő ſzólgainak, hogy mindgyaráſt meg fognák az Meſtereket, és hogy fejeket ſzednék. Es mikoron az ſzólgák ezt művelték vólna, mindgyaráſt meg állának az forráſſok minden erekkel. Es monda az gyermek az Csaſzárnak: Felſéges Uram, menyünk oda ki az Palottába. Es midőn ki mentenek vólna. Tehát nem vak immár az Csaſzár, hanem mindeneket jól láttya: Es nagy örembe lőn az Csaſzár, Es drága ajándékokkal meg ajándékoza az gyermeket, és nagy tiſztelségre emelé fel az gyermeket.

Es monda az Csaſzárné az Csaſzárnak: Eſzedbe veteddé, felſéges Uram, mit mondottám felſégednek, és mit jelent ez è példa? Felele az Csaſzár: meg értettem, Jó példat beſzéllettél énnékem. Monda az Csaſzárné: Felſégednek-is vagyon hét bölcs Meſtere: Ezek ſzép ſzót adnak felſégednek, csak hogy nyakadra nevelheſſek és ültetheſſék az te fiadat. Ezokaért el nem ólthattya felſéged az veſzet fiat, hanem ha eleſzer meg ölleted az hét Meſtereket. Ne engedgye ezokaért felſéged, hogy továb példázzanak è gonoſz Meſterek eletted, Hanem akkaſztas fel az fiadat, Annak utánna mind az Meſtereket: Es meg menekődik felſéged az veſzedelemtől. Es meg parancsola az ő ſzólgainak, hogy mindgyaráſt ki vinnék az ő fiát, és fel akkaſztanák azt.

XXI. Réſz.

MINT SZABADITTYA MEG AZ NEGYEDIK bölcs Meſter VVALDAH, az Csaſzár fiát az akkaſztofáról.

ENgedének az ſzólgák mindgyárt az Csaſzárnak, Es ki vivék az fiát, hogy azt fel akkaſztanák. Es látvan ezt az köz nép, igen keſerülik vala őtet, Es pananſzolkodnak vala az ő ártattlanſága felől. Es mikoron immár vinnék őtet, Elől találla őket az negyedik bölcs Meſter, WALDAH nevő: Es az Csaſzár fia látván azt, fejet ſ-terdet hayta néki, aval ajánlyá magát ő nékie. Es az egéſz nép könyörge néki, hogy ſzorgalmatoſſággal törekődnék az Csaſzárnál, hogy meg menthetne az ártattlant az nagy ſzidalomtól.

Az Mester siete az Csaszárhoz, Es eleybe esvén, alázatoson kösszene néki. Es az Csaszár monda néki: Vay átkozot vén vigyor: Isten el veszszesse minden dolgaidat: Neked, és az te társaidnak ajánlottam vala az én jó szóllo fiamat: Es imè bolondot és némát csináltattok benne: Es erösszakot akart művelni felességemen: Ezért ez mai napon meg kell halni: De bizony ti-is minnyajan meg haltok.

Felele az Mester: Mi nem ollyan vállaszt érdemlettem vólna te felsségedtöl. Mert hogy te felséged fia nem szól, Tudgya az Isten azokát, ki mindeneket lát s-tud. De én mondom felsségednek, hogy rövid nap után szól, és felséged igen gyönyörkedik az ö beszędében. Hogy pedig felséged mondgya, hogy erösszakot akart vólna művelni felességeden, Ez nem hiendö dolog. Szükség vólna, hogy felességed ezt más képpen meg bizonyitanája, az mint felsségednek eleybe adta. Ha ezokaért felséged meg öleti az ö fiát, az ö felességének vádlássa miat, Bizony félek, hogy felsségednek ugy lészen dolga, mint egyszer egy nemes vitéznek lön dolga az ö felesége miat: melly mindenkoron azt kévána az ö férjétöl, az nemes vitéztöl, hogy az ö akarattyát művelnéje: Es minden vétkeit szép beszéddel ki beszélli vala az Urának el-méjéböl.

Felele az Csaszár, és monda az bölcs Mesternek: No, ugy akarnátok ti én velem cselekedni, mint egyszer neminémű bölcs Mesterek cselekettenek egy Csaszárral. Es monda az bölcs Mester: Semi gonoszt nem akarok cselekednem te felsségeden: Ha valaki ez elött valami gonosságot cselekedet, Ezért felséged engemet nem büntethet meg: Az ki bünes, bünhedgyek: De az ártattlant nem kell hiszem meg büntötni. Bizony mondom, Ha kegyelmet meg öleti az ö fiát az Aszszonyak vádlassára, igen gonosz dolgot cselekeszik te felséged, mellyet én felsségednek eleybe adom egy igen szép példa beszéddel. Felele az Csaszár: Micsoda példa az? öremest meg hallom. Monda az bölcs Mester: En-is öremest meg beszéllem felsségednek, ha viszsza hozattya addig az ö fiát. Es meg hadgyà az Csaszár, hogy vizza hoznák az fiát az fokházba.

XXII. Rész.

VVALDACHNAK, AZ BÖLCS MESTERNEK PÉLda beszéde, mellyel meg szabaditta az Császár fiát az akkaszto fától.

ES beszélleni kezde WALDACH az példa beszédet az Csaszárnak és monda: Vala régenten egy vén nemes vitéz, Es igen sokaig özvegy lön. Végre hoza jövének az ő baráti, és tanácsot adának néki, hogy meg házassulna. Es engede az ő tanácsoknak. El menének ezokaért az ő baràti Romába, és egy igen szép Leányt talalának, és azt néki szörzék. Mikoron ezokaért haza vitte vólna azt, igen szerete: Es három esztendeig lakának egy-mással, és nem lön semmi magzattyok. Egyszer pedig az Aszsony be méne az egy házban: Es elöl talála ötet az ő édes Annya, Es az monda néki: Szerető Leányom: Isten legyen veled: Felele ez: Te veled-is, szerelmes Annyám. Monda továb az Annya: mond meg énnékem, Szerető Leányom, mint élsz az te Uraddal? Felele az Leánya: Igen gonoszszul: Mert ha meletem-is fekszik, Nem cuszpitálhat, haszontalan, mint ha egy tőke fekkenék meletem: Ezokaért, nem szerethetem ötet. Bizony más után fogom magamat vetnem.

Monda az Annya néki: Szerető Leányom, azt semmiképpen ne művel: Arra az útra ne induly. Enaz te édes Attyával ennyi esztendeig laktam eggyüt, Es effele bolondság után soha nem jártunk. Felele az Leánya: Nem csuda ez: Mert mind ketten iffiák vóltatok, és eggyüt jatzottatok minden kévánságtok szerint: De nem ugy vagyon énnékem dolgom az én koros Urammal: mondam én, Hogy nem cuszpitálhat, és semi hásznát nem vehetem: Azért kell az csépet el hánom. Es monda az Annya: Ha immár ezt szántad. Mond meg énnékem, Ki után vetted magadat. Felele az Leánya: Egy nyakas piléssés Pap vagyon ez Várasban, azt igen kedvelem, és ahoz kezdek gyoni. Monda az Annya: Miért kedveled az piléssés Papot, és nem egyebet? Ugy tetzik, hogy nem vólna ollyan nagy bün, ha mással közesülnél. Felele az Leánya: Vay nem: Oka vagyon miért.

Mert ha nemessel, avagy egyéb iffiuval kőzesűlnék, Csak hámmar el unna és meg utálna magamat, Sőt ki-is hirdetne ezt è titkot: De az papnak nincsen felesége, ezért el nem ún engemet: osztã nem-is meri az gyonást ki nyilátkosztatni: Es melet, adhat-is valamit az comparacio pézből. Ezért inkáb kedvelem az Papot.

Monda az Annya: Edes Leányom: Ne műveld ezt, fogadgy szót: és meg nem bánod. Edes Leányom: Az vény emberek, igen haragossok. Tűry Uraddal, Es semmiképpen ne vesd magadat az Pap utan. Felele az Leánya: El untam az vén végyorot: Bizony én nem várhatok tovább utánna. Monda az Annya: Ne tréffály vele: mert mondom, hogy az vény emberek igen haragossok: Ha valamit ért hozzád, Bizony el nem szenvedi. Ne vesd magadat az Pap után, Hanem probáld meg az Uradat előszer. Felele az Leánya: művel probállyam meg? Monda az Annya: Tudodé, mikoron be mennek az Kérbe, ott vagyon egy alma fa, mellyet igen szeret: Mikoron ki megyen nyulászni, vágd le azt à fát, és ragd az tűzre: Ha vizza jővet nem indul meg rayta, hanem el szenvedi, Tehát ne fély annák utánna tőlle, ha szinte az Pap után vetted magadat. Felele az Leánya: No Añya, meg fogadom tanácsodat.

Es mikoron haza jőtt vólna, monda az Ura: Hól késtél olly igen? Felele az Aszszony: Uram, az egy-házban vóltam: Az Annyám-is talállya rejám, aval beszéllettem. Monda az Ura: Jól vagyon: Előszer kell az Isteni szólgallatot keresni. Annak utánna mindgyarást fel űlle, és ki méne nyulaszni, az ő szokkássa szerint. Es az Aszszony monda az kertésznek: Vadászni ment az Uram, és igen hideg vagyon: Ha haza jő, igen kezd fázni. Ezokaért mennyűnk az kerbe, és gyűtsűnk valami fát, hogy jó tűzet tegyek, addig meglen haza jő. Midőn az kerbe mentenek vólna, minden felől hordának fát egybe Végre, mikoron az fahoz jőttenek vólna, mellyet az Ura igen szeret vala, Monda az Aszszony az kertésznek: Vágd le ezt è fát. Felele az kertész: Isten óltalmazzon attól: Mert az egéz kerbe sincsen egy fa, mellyet Uram olly igen kedvelne, mint ezt à fát. Az Aszszony el

vévé

vévé tőlle az ſzekertzęt, és le vága az jeles alma fát: Es elő hordatà azt à kertéſzſzel, és az tűzre raktà.

Haza jőve az Ura az vadaſzáſrol vecsernékort. Es az Aſzſzony egy padot tőn az tűz eleybe, és arra űlle az vény vitęz, hogy fűteznék. Es mikoron egy űdeig fűtezet vólna, Latà, hogy alma fát raktanak vala az tűzre. Es ſzólla az kertéſznek, és monda: Honnét jőt ide az alma fa? Monda az kertéſz: Aſzſzonyom vága le az jeles alma fát, mellyet te kegyelmet igen ſzeret vala; Ez az. Es monda az feleſęgének: Mi őrdeget cselekettél? Felele az Aſzſzony: Ugy vagyon, En váktam le: Mert látom vala, hogy igen hideg vagyon, Es keſerűlém kegyelmedet: Azért vagám le, hogy jó tűzet teheſſek, hogy annal fűteſzhetnék te kegyelmet. Haraggos ſzőmmel tekénte reja az Ura, és monda: ISTEN el veſzſzeſſe dolgaidat: Tudtat, hogy ſzerelmeſb fám nem vólt az egéz kerben, Męg-is le vágtad. Halvan ezt, igen keſerveſſen kezde ſirni, és monda: Kegyelmednek jóvára műveltem ezt, miért hogy meg kőnyerűlek te kegyelmeden: Jóvára kellene azért te kegyelmednek ezt mag'arázni: De imè mint rongál engemet te kegyelmet haraggos beſzédekkel? Ha tudtam vólna, hogy te kegyelmet olly igen nehezzen venne ezt è kis dolgot, Bizony hogy nem műveltem vólna. Felele az Ura: Ame regy el ez uttal vęlle, Im ez uttal meg bocsáttam.

Reggel az Aſzſzony eſmet az egyházhoz méne, Es mikoron az Annya melé jutot vólna, monda néki: Igen kőſzſzenem, édes annyám, az jó tanácsot: Meg kéſértőttem az Uramat az te tanácsot ſzerint. Meg haragvék ugyan az le vágot alma fa ért: De hogy ſirni kezdék előtte, Meg bocsata vétkemet, és monda nékem, hogy ne ſirjak. Felele az Annya, és monda: Jól Leányom, Jól vagyon: De az Urad vény ember, Es az vény emberek mindent fel rónak: Ha meg bocsátta vétkedet, Nyilvan el nem feleytőtte. Ezokaért az én tanácsom ez, hogy męg-is egyſzer meg keſzérczed. Felele az Leánya: En nem győzem várni: Igen mondod te: De én igen kévánnám az nyakas Papot, hogy meg gyontatna. Monda az annya: Légy békeſſęges kérlek:

lek: Fogadgyad az én tanácsomat, Meg kéſérczed meg egyſzer Uradat. Lám vagyon egy kicsin ſzattinkája, mellyet igen ſzereti, és mindenkor az ágyon hever, öld meg azt ſzőme latára. Ha azt el ſzenvedi tőlled: Annak utánna bizváſt cselekőthettel.

Mikoron ezokaért az Aſzſzony haza ment vólná, vigan vala az napon. Es az ſzattinka fel ſzekkellék az vettet ágyra, az ſzép bárſon Paplonra, és az vitez az tűz előtt űlne, meg kapa az ſzattinkának az fejét, és az derekát az falhoz űtte, hogy mindgyárt az béle ki kezde jőni. Latván ezt az vitez, monda néki: Vay mordály gonoz Aſzſzonyiállat: Miért őlted meg ſzőmem látára az én ſzerelmes ſzattinkamat? Felele az Aſzſzony: Hogy nem őlném meg: Látode ſzerelmes Uram, mint rutitotta az jeles Paplant: Monda az vitéz: Dragáb vala énnékem az ſzattinka, hogy nem az te ſzép ágyad. Monda az Aſzſzony: Jól látom, hogy mindent, valamit cselekeſzem, te kegyelmet gonoſzra magyaráza, és igen kezde ſirni, mondván: Az mű haſznunk-ért műveltem, meg ſem tetzik te kegyelmednek. Felele az Ura: No, eregy el vele, meg bocsattam ezt-is. Had el, ne ſiry.

Reggel fel kele az Aſzſzony, és az egy házhoz méne, és mikoron az Annyát meg találta vólna, monda néki: Meg fogattam tanácsodat, és meg őlém az ſzattint: és igen meg haragvék rejám az Uram: De mihelt ſirnyi és kőnyőrgeni kezdék, ottan meg bocsáta vétkemet, ezokaért immár ſzabadon gyoni megyek az ſzép Paphoz, és el hozom tőlle az ódozatot. Felele az Annya: mondom tenéked, én édes Leányom, hogy ne csuffolkodgyál az vény emberrel: ha haragodni kezd ſzerével: Vay ki nehezen engeſzteled meg annak utáña. Fogadgy ſzót, és kéſérts meg őtet meg-is egy-ſzer. Felele az Leánya: Csuda dolog, hogy tudod, mint vagyon az Papal dolgom, hogy csak nem hallok meg miatta, meg-is vontáttáſra veſzed az dolgot. Monda az Annya: Edes Leányom: Kérlek tégedet, Lám édes Annyád vagyok, fogadgyad az én tanácsomat: Egyebet ne művely benne, Kéſércs meg harmad uttal-is Uradat: Annak utáña, ſzabadon gyonhattol. Im ez jővé vaſárnapra oda hiut minket az te Urad lakodalomra

lomra, tőbben-is léſznek ott. Mikoron ezokaért miñyájan az aſztalnál léſzűnk, Akkaſztald à kulcsot az abroſzhoz, és hértelen fel kelly, és mond ezt: Jay ki feledékken vagyok: Im el feleytőttem kéſemet az kamoraban, és hértelen menvèn, vond utánnad az abroſzt, mind étekkel, pohárokkal kenyérrel, és mindenekkel, az mellyek raytavadnak, hogy mind az fődre le eſſenek, és ugy tégy, mint ha nem őremeſt műveltet vólna, és mint ha igen bánkodnál rayta. Felele az Leánya. Bizony ezt-is meg művelem.

Mikoron ezokaért az vaſárnap el jőtt vólna, Es az Añya, Attya, és az tőb vendegek mind az aſztalnal űlnének, és az aſztal mind meg rakkadot vólna minden ſzerſzámokkal, és étkekkel, és italakkal, néki akkaſztala az oldali kolcsat az abraſznak, és hértelen fel kelvén, mint ha az kés-ért akarna menni, Mindeneket mind abrazoſtol az fődre vonna, és ugy tétteti vala, mint ha igen bánkodñék rayta. Az Ura pedig igen ſzégyenli vala: Es hozata mindgyaráſt mind más abroſzt, mind más ſzerſzamokat, és eledeleket, és kinálla őket, hogy vigan őnnének és innának. Es minnyajan igen vigyan lőnnek.

Reggel az vitéz fel kelvén, az Barbélhoz méne, és monda az Barbélnak: Tűdtzé eret vágni? Monda az Barbély: Hiſzem azért vagyok Barbély, hogy eret tudgyak vágni, és gyogyitani. Monda az nemes ember: No hoz ſzerſzámokat, és jőy el velem. Es mikoron haza jőtt vólna, be méne az házba, ahol fekſzik vala az Aſzſzony: Es monda néki: Kellfel. Felele az Aſzſzony: Nem űdő męg fel kelni: Monda az vitéz: Mondok, kellyfel, mert űdő: Felele az Aſzſzony: Ha fel kellek-is, Mit művelyek? Monda az Ura: Kelly fel, mert eret vágnak raytad mind az két karadon. Felele az Aſzſzony: Soha nem vágattam én eret. Monda az Ura: Ugy vagyon. Soha nem vágattál, Es ſzinte az az oka, hogy meg bolondultál. Nem juté eſzedbe, mit műveltél mind raytam. Előſzer le váktad az én jeles és ſzerelmes almafámat: Annak utánna meg őlted az én ſzerelmes ſzattinomat: Harmadſzor, Melly igen nagy kiſſebſéget tőttél raytam tegnap mind az vendégek előtt: Ezek ez nagy bolondſágok mind az gonoſz vértől

vadnak: Ezokaért meg vágatom ereidet, és ki bocsatatom à gonosz vért belőled. Hogy annak utánna ne cselekődgyél effęle bolondságokat és boszusságokat raytam.

Es fel kele az Asszony sirva, és könyörgeni kezde az Urának, hogy kegyelmes lőnne hoza. De monda az Ura: Könyöregy az Istennek, hogy ő meg bocsassa bolondságidat: Ebben immár egyéb nem lehet. Es le vona őtet egy szekre, és ki vona az egyik karját, és monda az Barbélnak: Jó széleſſen vágd, hogy az gonoz vér ki jőyhessen, Es az Barbél nęki vága, Es az vér sebessen ki kezde jőni. Es mind addig nem kőtetté be, męglen mind el hérvada az ortzaja. Annak utánna az második karján-is vagatá, Es ott-is ennyi vért bocsatata ki, hogy tellyeſſęggel el feyredék az ortzája: Es igen lassó beszéddel kezde az Urának könyörgeni, mondván, Szerelmes édes Uram: Könyörűly raytam: Mert ezennel meg hallok. Monda az Ura: Vay datzos kabala, az kellet vólna előszer meg gondolnod, hogy egyszer meg kellene halnod. Es ekképpen annak utánna hólt elevenen fel tétetté az ágyra.

Es mikoron ekképpen ott fekkenék, inte az szólgálo Leányak, hogy az Annyát hozzája hina, mert ezennel meg halna. Halván ezt az Annya, igen őrűle néki: Es mindgyarást az Leányahoz méne. Mikoron az Añyát latta vólna, monda néki: Szerelmes édes Añyám: Csak nem szőrni halállal hóltam meg: Enyi vért vettenek ki belőllem, csuda, hogy mindgyarást nem hóltam belé. Monda az Annya: Szerető Leányom: Mondom vala, hogy ne tréffálnál az vény emberrel: Mert ha meg bussul, nehezen kezded meg engesztelni őtet. Mert kemény harag, az ő haragyok. Noha meg akarz halni. Meny el előszer, és gyonyal meg amà szép nyakás Paphoz, és hoz odozatot tőlle. Felele az Leánya: őrdeg el vigye az kurva fi Papot, és az tőb piléſſes ag ebeket: De csak meg maradhatnék. Bizony meg elégednném az én jámbor vény vitézemmel, &c.

Es monda az bőlcs Mester az Csaszárnak: Meg erőtteé felséget az én példa beszédemet? Felele az Csaszár: Jól meg ért őttem. Bizony

jeles

M. TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

jeles példa beszéd. Monda az Mester: Az én tanacsom ez, felséges Csaszár, hogy felséget meg őrize magat feleségitől, és tanácsát ne fogadgya, holott mindenkoron arra esztekéli felségedet, hogy meg öllessed fiadat, Maga szegény ártattlan és bűntelen. Felele az Csaszár: Bizonyos légy ebbe, hogy meg nem hal ez mai napon az én fiam. Az bölcs Mester igen meg köszene ezt az Csaszárnak, Es Istennek ajánlya ő felséget.

XXIII. Rész.

MINT AKARA AZ CSASZARNE SZEKVE ELmenni az Csaszártól az ő Attyához, halvan, hogy meg nem ölték vólna az Csaszár fiát.

HAlvan pedig az Csaszárné, hogy nem ölték vólna meg az Csaszár fiát, veszteg halgata, és be méne az Kamorába, és fel öltezék minden ékességiben, és lovokat szörzete, hogy titkon él menne az ő Attyahoz. Latván ezt pedig az vitézek, be menének az Csaszárhoz, és mondának: Felséges Urunk; Az Csaszárné el készült, hogy az Attyához mennyen, Es igen reggel el akar menni felségettől. Mikoron ezt az Csaszár meg értötte vólna, nag' sietséggel be méne az Asszony hazába, és monda néki; En szerető Galambam; Houa akarnál menni? Felele az Asszony; Attyámhoz megyek. Monda az Csaszár; Az tudtam én, hogy senkit ne szeressed fellyeb én nalamnál; Mit művelsz ezokaért, hogy el akarz menni? Maradgy veszteg, és el ne meny sehova.

Felele az Csaszárné, és monda; Bizony igy vagyon ez, hogy senkit fellyeb nem szeretem te felségednél; De az hét bölcs Mesterek-ért nincsen hellyem te felségednél. Addig halgattya te felséged azzoknak példa beszédit, és oktattássit, meglen ugy lészen felségednek dolga, mint Octavianus Csaszárnak lött vólt, Ki olly igen telhetettlen vala; Es az Romai Nemesség elevenen el temete őtet, és meg tölte az ő szaját aránnyal. Felele az Csaszár; Kérlek tégedet, beszéld meg énnékem azt az Historiát. Felele az Csaszárné; Nem lehet; Mert el

kell

kell mennem: Nem maradhatok immár. Monda az Csaszár: Távolly legyen az: Mert gonosz hirem névem tamadna belőle, Es minden ember én ram vetne, hogy én volnék az oka az te el menęssednek. Felele az Csaszárné: Ugyan-is ugy vagyon: Mert felséged azt monda, hogy meg akarnád bűntőtni fiadat: De mostan-is él, és meg nem öllettet. Ezokaért tőbszer nem hyihetem te felségednek beszédit. Felele az Csaszár: Ez az Csaszárnak tiszti, hogy minden embert meg halgasson, és hogy minden dolgoknak igen jól végére mennyen, minek előtte ki mondgya az törvényt. Kérlek ezokaért, szerelmes galambam, hogy beszély valami jót előttem, hogy tanuságot vehessek belőle, Mit kellyen ez ügyben művelnem az én fiammal. El kezde ezokaért az Historiát beszélleni az Csaszárnak.

XXIIII. Rész.

AZ CSASZARNENAK ÖTTEDIK PELDA BEszéde, az Octavianus Csaszárról, kit az Romabeliek elevenen el temetének.

AZ OCTAVIANVS igen gazdag Csaszár vala, de mondhattlan nagy kéván ság vala benne az marha gyűtésre. Az időben az Romájak sok Országokat birának, és birodalmok ala vetének. Nemelly Országok pedig ellene tamadának az Romajaknak. Az időben valá egy bőlcs Mester Romába, VIRGILIVS nevő, ki nemes tudomanyokkal és bőlcsesègekkel meg hallada mind az tőb Mestereket, Kiváltképpen jeles vala az őrdenges tudományba. Kértek őtet az Romai Polgárok, hogy az ő tudomanyával meg jelentene nékik, Mikoron az ellenség rejájok akarna jőni, Hogy ezt meg értvén, eleit vehetnének azoknak. VIRGILIVS meg művele, az ő kéván ságokat: Es csinala egy néhány képet, és álatà azokat az toronynak karimájába kőres környül, és mindenik képnek egy egy csőngettyű vala kezében. Közep arányt pedig állata az egyik képet, kinek egy arány Almát ada kezébe. Midőn ezokaért valamelly Ország tanacskozni kezde az Romájak ellen, és hadat kezde keszíteni és inditani ellenek.

Ottan

Ottan csöngetni kezde az à kép, melly arra az Országra néz vala az toronynak karimaján, Halván az Romabeliek az csöngetést, ottan zászlót tönek ki, melly arra az Országra mutat vala; Es hammarsaggall készülének minden erejekkel arra az Országra. Ezt látvan minden Országok, Meg ijedének az Romajaktól, Es senki nem mere ellenek támadni, Miért hogy az képek mindgyárt hirt tesznek vala az csöngetéssel az toromba.

Csinálla esmet VIRGILIVS Romába, egy mindenkor égö tüzet, hogy annál füteznének az szegények Romába. Csinálla csak ottan az tüz melet egy igen szép forrás kutat-is, hogy az szegények abból innànak. Az tüz és kut között allatà egy képet fel. Annak az homlokára ezt ira: AZ KI ENGEMET ÜT; AZONNAL ÜTTETIK. Es ez kép sokkaig ála ott. Végre juta egy Papozlar, és meg olvasván az irást az képnek homlokán, gondolkodni kezde ö magában; Hogy hogy vólna ez, hogy valaki tégedet ütne, hogy esmet ütöttnék? En mást hiszek, hogy ha én tégedet üttlek, és onnét le döttlek, Hogy talám egy nagy kéncset találok lábaid allat. Ez az oka, hogy nem akarnád, hogy valaki meg ütne tégedet. Es egy dorongal ugy ütte az képet, hogy mindgyarást le dölle. Es mihelt az kép le dölle, ottan meg aluvék az tüz, Az forrás-is meg álla, Ez vala az nagy kéncs, mellyet az Papozlár találla.

Mikoron ezt az szegények meg láták vólna, igen kezdének rayta bánkodni, és meg bussulván mondának; Bezek meg kell halni añak, az ki az képet iedötette, Es minket ennyi sok jótol meg fosztot.

Annak utánna három Királyok gyülének egybe, és ezeken nagy sok boszszuságokat müveltenek vala az Romájak. Tanacskozni kezdének ezokaért, Miképpen álhatnanak boszszut az Romajakon. Monda az egyik: Hejába lészen minden munkánk, méglen az viszla torony az képekkel fen vagyon: Mert mindgyarást csengetnek à képek, és hire adgyák nékik minden ellenek való hadat. Mikoron ekképpen beszélenének egymással, Elö állának egy-néhányan az vitézek közzül, és mondának: Mit ád felségtek minékünk, Ha mi el

veſzttyük azt à tornyot, mind képeſtöl? Mondának az Királyok: Valamit tudtok kévánni. Mondának az Vitézek: Adgyatok négy tonna Arányat minékünk. Az Királyok meg adák nékik, El menének az vitézek, és el vivék az négy tonna Aranyat. Es mikoron az Roma Váras eleybe jutottanak vólna, el aſák az egyik tonnát az kapu elött éyjel. Annak utánna be menének az Varaſba.

Es be menvén, találla öket elö az Csaſzár, és köſzſzenvén nékik, monda: Barátim, honnét valók vattok? Es mit kereſtek az mi Varaſunkba? Felelének az vitézek: Nézök vagyunk, és álom magyarázók: De mi egyebröl nem álmadozunk, hanem csak Arányról: Es valahol Arány vagyon el reytve, azt mi meg találljuk: Soholt nem maradhat ſemmi el reytve elöttünk. Miért pedig hogy hallottuk felſéged jámborſáganak hirét, azért jöttünk ide, hog' ſzólgállyuk felſégedet. Mónda az Csáſzár nékik: Meg probállok elöſzer beñetek: Ha az ti dolgotok igaz léſzen. Tehát öremeſt véſzem ſzolgállatatokat, és böven léſzen füzetéſtek. Felelének az vitézek: Felſéges Urunk, Semmi füzetéſt nem kévánnyunk, hanem, az mit meg találunk. Annak az felét kévánnyuk. Monda az Csaſzár: Képes dolgot kévántok. Jöyjetek velem. Es be vivé öket az Palotába, és önniek adatà.

Minek utánna el végeſzték vólna az Vacsorát, mondának az Csaſzárnak: Ha felſégednek tetzik, Had mennyünk nyugodni: Az üdéſb közettünk álmot lát ez éyel, és holnap meg jelenttyük azt te felſégednek. Felele az Csaſzár: Báthor: Mennyetek el Iſten hirével. Iſten adgya. Hogy jó álmat láthaſſon. El menének ezokaért az vitézek. Es éten étczaka vigadának, és csuffolkodának az Csaſzárral. Mikoron pedig meg virradot vólna, fel kelének, és menének az Csaſzárhoz. Es az üdéſb vitéz monda az Csaſzárnak: Felſéges Uram: Jó álmot láttam ez éyel. Az Varoſnak kapuja elöt vagyon egy tonna, arányal rakva, el aſva: Felſéged jöyjen el, és meg mutattyuk hól vagyon. Es áſaſſuk meg. Monda az Csaſzár: El megyek veletek: Meg válik, ha igazat mondotok.

Es mikoron az kapu eleybe mentenek vólna, El kezdék az áſſáſt,

Es

Es meg találák az tonna arányat, Es ki vonák azt az veremből. Es látván azt à Csaſzár, igen örüle néki, Es meg oſzta vélek az Arányat.

Es monda az máſodik Vitéz: En raytam immár az ſzer, én látok ez éyel álmot. Monda az Csaſzár: Iſten adgya, hogy te-is ollyan álmot lás. Reggel midőn à Csaſzárhoz jöttenek vólna. Monda az Csaſzár: Jó álmot láttálé? Felele az Vitéz: Bezeg jót: Mert az máſik kapu előtt-is ollyan tonna vagyon el áſva. Es az Csaſzár hammarſággal ki méne vélek. Es mikoron meg áſták vólna az hellyét, ot-is ollyan tonna Arányat talalának: Es aval-is meg oſztozának.

Monda az harmadik Vitéz-is az Csaſzárnak: Felſéges Uram én-is álmot látok. Monda az Csaſzár: Aldot legyen az óra, mellyben hozzam jöttetek. Iſten adgya, hogy te-is jo álmot láttál legyen. Reggel, midőn az Csaſzárhoz mentenek vólna. Monda az Vitéz: Felſéges Csaſzár, Bezek jó álmot láttam: Mert az harmadik kapu előtt két ollyan tonna Arány vagyon el áſva. Es mikoron ott áſtanak vólna, meg találák az két tonna Arányat: Es az Csaſzár igen örüle nékik, és az egyik tonnát ada az Vitézeknek, és monda: Soha nem láttam ollyan igaz mondo embereket, mint ti vattok. Es mondának: Hárman egy-más után álmokat láttunk: De immár mind hárman eggyüt látunk álmot. Monda az Csaſzár: Iſten adgya, hogy igen jeles és jó álmot láſſatok.

Reggel menének az Vitézek az Csaſzárhoz, és mondának néki: Felſéges Csaſzár, Jó hirt mondhatnánk felſégednek: Ha minden Urak és fejedelmeknél gazdagb akarz leñi, tehát ügy mondgyuk meg. Monda az Csaſzár: Edes barátim, Sieſſetek véle, és mondgyátok meg. Mondának az vitézek: Amà toronynak az fondamentoma allat, mellyen à csöngettyés képek álnak, egy igen nagy kéncs vagyon, tiſzta finum arány: Sok pedig az arány: Nem tudgyuk hól talál felſéged elég lovokat hoza, hogy el vitetteſſed. Monda az Csaſzár: Nem vehettyük azt ki onnét: Mert drága és haſznos torony ez Romának. Mondának az Vitézek. Felſéges Uram, Mi magunk meg áſſuk meſterſégeſſen, hogy az toronynak ſemi nyavallyája nem léſzen:

De éyel kell meg áſnunk, Hogy az nép rejánk ne tudollyon. Monda az Csaſzár: Báthor. Mennyetek el, aſſátok meg: Reggel én-is hozátok megyek.

El menének ezokaért az Vitézek, és meg aſſák éyel az toronynak az egyik ſzegeletit, és iſtempeleket vettének alája: Annak utánna tüzet rakkának az iſtempelek ala, és el ſzekkének az Váraſbol. Es mikoron immáron egy mélföldik mentenek vólna az Váraſtól, meg égtek vala az iſtempelek, és az torony mindgyaráſt eldöle mind képeſtöl: Es ekképpen veſzté az három Vitéz el az drága tornyot, mint képeſtöl.

Reggel egybe gyülének mind az fejedelmek, az Urák, és tanácsok az egéſz Váraſbbol, és az Csaſzára menének, és mondának néki: Mi dolog ez, hogy az draga torony el dölt? Kicsoda böcsülhetne ezt è nagy kárt. Felele az Csaſzár: Három hamis férfiu jöve hozám, Azok mondának, hogy mondhatattlan igen nagy Arány kéncs vólna alatta, Es arra igérék és kötek magokat, hogy ök ki vennék onnét, hogy ſemmi kár nem lönne, ſem az toronyba, ſem az képekben. Mondának à Romai Urak: Tehát olly igen ſzeretetdé az Arányat, hogy drágáb vólt tenéked, hogy nem mint az mi jeleſb és haſznos tornynunk mind képeſtöl, Mellyek mindenkoron hiré tötték minékünk minden ellenſégünknek tanácsit, és minden veſzedelmes hadakot, mellyek mi rejánk akartanak tamadni? Ha ezokaért olly igen telhetettlen vagy Arányba, Imè mi meg tölttyük az ſzajadat Arányal: Es meg kapuan elevenen el temetékötet.

Annak utánna el jövének vélettlenül az Királyok Romára, és meg oſtromlák az Váraſt, és meg vévék azt, Es ſzákmánt tönek minden marhajokban. Es monda az Csaſzárné az Csaſzárnak: Eſzébe vötteé felſéged az én példa beſzédemet? Az képes torony, te felſégedet jedzi az te eſzeiddel. Méglen eſzeiddel tanácskozol, és birod az Orſzagokat, ſenki kárt nem tehet az te népeidnek. Ezt jól lattya az te felſéged fia, és az ö Meſteri: Es azért példaznak elötted, ha valamiképpen meg dulhatnák az fejedet, és kezekre vehetnének, Hogy an-

nak

nak utánna ők Uralkothatnának mind te felſégeden, mind én raytam, és mind az Országokon. Ezokaért láſd meg mit művelz. Es móda az Csaſzár: Jeles példat beſzélettél énnékem. Meg hidgyed, hogy nem áſnak vermet alám, mint az torony ala áſtanak, mellyet le dőtettenek. Az miért ő nállam terekődnek, annak ezennel meg kell halni. Felele az Aſzſzony az Csaſzárné: Felſéget ázt művelye, Es éppen marád felſégednek az Csaſzári birodalóm, minden dicsőſégeddel. Meg parancsola ezokaért az Csaſzár, hogy ki vinnék az fiát, és fel akkaſztanák.

XXV. Réſz.

MIKEPPEN ESMET AZ CSASZAR FIAT KI vitték fel akkaſztani. Es miképpen az ő ötődik Meſtere JOSEPHVS meg mentőtte az haláltól.

ES midőn eſmet ki kezdenék vinné az Csaſzár fiát, hog' fel akkaſztanák. Fel zőndűle az egéſz Város belé, mind ſzegény bóldog, és minnyájan igen meg keſerűlék őtet, és kűlőmb kűlőmb pananſzolkodo beſzédekkel ſirattyák vala őtet. Es midőn ekképpen ki vinnék őtet, elől találla őket az őttedik Meſtere, JOSEPHVS nevő. Mikoron az Csaſzár fia látta vólna az ő Meſterét, térdet fejet hayta néki. Monda az Meſter az ſzólgáknak: Ne ſieſſetek olly igen véle: Mert az Csaſzár eleybe ſietek, és Iſtennek jó akarattyából meg ſzabaditom őtet ma az haláltól. Es midőn be ſietet vólna az udvarba, fel méne az Palotába az Csaſzár eleybe, és kőſzſzene az Csaſzárnak. Monda az Csaſzár: Iſten elveſzſzeſſe dolgaidat: Talám te-is űgyekőzzel engemet meg csalni, mint az Vitézek meg csaltak OCTAVIANVS Csaſzárt. Felele az bőlcs Meſter JOSEPHVS: Ha az Vitézek meg csalták OCTAVIANVS Csaſzárt, azt nem tudom: De ezt è jutalmot nem érdemlőttem vólna te felſégedtől, hogy igy fogadnal be, mint be fogatz. Monda az Csaſzár: Tát, jutalmat, jutalmat: Nemde jó ſzóllo vala az én fiam, és tenéked, és à te társaidnak adám őtet, hogy nemes tudományokra és bőlcseſégre tanyitanátok őtet? De ti némát csi-

náltatok benne, hogy ſenkivel nem ſzólhat. Annak felõtte latorſágra-is tanyitottátok õtet. Mert feleſégemen erõſzſzakot akart mũvelni az látor.

Felele az Meſter: Hogy moſtan némálkodik és nem ſzól, Aſzt igen eſzeſſen mũveli: De felſéged hidgye, hogy nem néma: Igen jól és bõlcsen tud ſzólni, mellyet meg hallya felſéged, nem ſok ũdõ mulva. Hogy pedig felſéged azt mondgya, hogy erõſzſzakot akart vólna mũvelni feleſégeden: Ezt én ſemmiképpen nem hihetem: Mert nemes erkõlcsũ és igen bõlcs iffiu, Es tudom hogy effele bolondſág után nem járt ſoha. De én mondom te felſégednek, Hogy ha meg õlleted fiadat feleſéged-ért. Nem kũlõmben léſzen dolgod, mint HYPOCRATESnek lõn GALENVSſal. Mert boſzſzu allatték GALENNS-ért HYPOCRATESſen, ſzinte alkolmás ũdõben.

Monda az Csaſzár: Bizony õremeſt hallanám azt à Hiſtoriát. Monda az Meſter: En-is õremeſt meg beſzéllem, Ha te felſéged elõſzer viſzſza hozattya az õ fiát, és az fokházba téteti. Monda az Csaſzár: Am hozzák viſzſza. Es elmenének érõtte, és viſzſza hozák õtet az fokházba.

XXVI. Réſz.

JOSEPHÜSNAK, AZ ÖTTÖDIK BÖLCS MESTERnek példa beſzéde Hypocrates és Galenus felõl. Mellyel meg ſzabaditotta az Csaſzár fiát az akkaſztofától.

ES JOSEPHVS, az bõlcs Meſter el kezde, és meg beſzélle az Csaſzárnak az példa beſzédet. Egy jeles orvos Doctor vala, kinek HYPOCRATES vala neve: Ez olly igen ęles elméũ vala, hogy meg haladgya vala mind az orvoſſokat. Ennek egy barattya vala, GALENVS nevõ, Ez-is igen ęles elméũ vala, és igen tudos az orvoſſág dolgaiban: Es arra ũgyekõzik vala, hogy az egéſz orvoſſágnak tudomanyát meg tanulhatnája, hogy minden Doctorokat, HYPOCRATESt-is meg halladhatna. Ezt midõn HYPOCRATES meg érõtte vólna, El titkola az õ meſterſéges tudomanyát tõlle: Mert láttya vala, hogy

olly

olly ęles elmeű vólna, hogy mindeneket meg tanulhatna, es hogy végre őtet-is mindenképpen meg kezdene halladni, és ő nalanál sokkal jób orvos Doctor léendő vólna. Mikoron Galenus az ő barattyának Hypocratesnek szándékat meg ęrtőtte vólna, nagyob fűgyelmetességgel kezde tanulni, annyira, hogy mindenképpen meg kezde Hypocratest halladni. Latván ezt Hypocrates, Irigykedni kezde reja.

Lőn pedig, hogy az Magyari Király küldene Hypocrates-ért, és azt hoza hivatna, Hogy az ő fiát meg gyogyitanája. Hypocrates tőn választ egy levęlben az Királynak, hogy ő ez uttal nem jőhetne: De miért hogy tudgya vala az ő barattyának, Galenusnak, jeles vóltát, őtet bocsata az Királyhoz, hogy az fiahoz látna. Mikoron az Királyhoz jőtt vólna, Nagy tiszteséggel fogada őtet az Király; De az Király csudálkozik vala rayta, Miért nem jőt vólna ő maga, Hypocrates. Galenus meg mente Hypocratest, Művel hogy igen nagy és jeles dolgokban vólna foglalatos, és azért nem jőyhetet vólna: Hanem hogy őtet küldőtte vólna ő hellyében. Es az Királymeg álla azon az beszéden.

Annak utánna be méne Hypocrates az Gyermeket látni. Es midőn meg tapogatta vólna az Gyermeknek ereit, és az vizeletet meg látta vólna: Monda az Királyné Asszonnyak: Felséges Asszonyom, az te felséged vizeletit, és az Királyét-is meg kell nézegetnem, hogy az Gyermek betegsęget inkáb meg ésmerhessem. Mondának: Ez éyel meg foghattyuk, és reggel oda adhattyuk. Reggel mikoron mind az kettőnek vizeletit meg nézegetne: Fęl fele hiva az Királyné Asszonyt Galenus, és monda néki: Felséges Asszonyom, te felséged énnékem meg bocsásson, Mert egy kérdést kell kérdenem te felségedtől: Kicsoda az Gyermek Attya? Felele az Királyné Asszony: Az Uram az Király az Attya. Monda Galenus: Felséged meg bocsassa énnékem: Bizony nem az Király az Attya. Felele az Királyné Asszony: Lassad, jó Doctor Uram mit beszélesz? Bizony fejedel jádzol. Monda Galenus: Csak azt mondom, Hogy nem az

Király

Király az Gyermek attya. Tiſzteſſégért és fizetés ért jöttem én ide: Nem hogy fejemet vegyék. Ha effęle ſzándékba vagyon felſéged, Tehát én viſzſza megyek, az honnét jöttem: Szent hozátok.

Monda Királyné Aſzſzony: Szerető Doctor Uram, Ne mennyen el te kegyelmed: Im meg mondom te kegyelmednek minden titkomat: Csak hogy kegyelmet ki ne nyilatkoſztaſſa. Monda GALENVS: Felſéges Aſzſzonyom, Tavoly legyen az én tőllem, hogy ki hirdetném: El temetve léſzen nállam. Monda az Királyné Aſzſzony: Az Burgundiaja Hertzeg jött vala egyſzer Uramhoz à Királyhoz: Az vete magát melém, és egy néhanyſzor néze ſzőmembe, Attol fog az Gyermek lenni. Es monda Galenus: Ne félyen felſéged: En meg gyogyitom az Gyermeket. Es főze valámi Tehen huſt néki, és azt ada néki enni, Es vizet ada innyi reja. Es mindgyárt meg gyogyula az Gyermek. Es az Király meg ajándékoza Galenuſt: De az Királyné Aſzſzony titkon nagyob ajándékot ada néki. Es Galenus el bucsuzván az Királytól haza méné.

Mikoron haza ment vólna, meg kérde Hypocrates az Galenuſt: No, meg gyogyitadé az Gyermeket? Felele Galen⁹: Meg gyogyitam. Kérde Hypocrates: Művel gyogyitád az Gyermeket? Monda Galen⁹: Valami Tehen huſt főzék néki, és vizet adék reja iñya. Felele Hypocrates: Tehát nem jámbor, Hanem kurva az Añya. Monda Galenus: Ugyan effęle. Es Hypocrates gyűlőlni kezde Galenuſt, Es monda ő magába: ha ezt el nem veſztem az útból, Mayd, mayd jób és bőlcseb Doctor leſzen én nalamnál: Es meg tekéllé ő magában, hogy meg akarna Galenuſt őlni. Lőn ezokaért egyſzer, hogy Hypocrates el méné az ő kértébe: Es el hina vęle Galenuſt, és monda néki: Jere, baratom, meñyűnk à Kerbe, és kereſsűnk fűveket. Monda Galenus: Bátor, meñyűnk el. Es mikoron à Kerbe volnának, monda Hypocrates Galenuſnak: Amot egy ſzép fű vagyon, igen jó illatu, meg ide-is érzem az ilattyát: hajol oda, és áſd ki; had làſſuk, micsoda? Es Galen⁹ ki áſſa az fűvet. Es mikoron továb mentenek vólna eg' keveſsé, monda eſmet Hypocrates; Ahol eſmet egy igen ſzép fű; Vondki azt-is. Es

mikoron

mikoron Galenus ala hajolna, hogy ki ásna az füvet, Hypocrates ki vona az hanszárt, és által üte Galenust, hogy ugyan ottan meg hala.

Nem sok üdő mulva meg betegüle Hypocrates, és bęl pokklos kezde lőnni. Es orvosságokat csinala magának, és minden tudomanyát és Mesterséget meg kéférte magán; De nem használa semmit vęle. Az ő tanyitvani és minden felől hoza jövének, és csinalának orvossagokat néki; De semmit nem hasznalának vęle.

Midőn ezt látna Hypocrates, monda az ő tanyitvanyinak; Hozzatok egy tzúbor vizet, mutata egy néhány füveket nékik, és monda, hogy azokat à tzuborba hánnák. Es belé hánnák az füveket az vizbe. Es monda; Sok lyukokat furiatok immár köres környül à tzuborba. Es mikoron meg furták vólna az tzubort, egy csöp viz sem jöve ki belőle. Es monda Hypocrates; Szerelmes fiaim; Immár látom, hogy az Istennek haragya vagyon raytam, és hogy az Isten ő maga ál boszszut raytam; Mert imè száz lyukat furtanak az tzuborban, męg-is à füvek miat nem jő semmi viz ki belőle. Ah szerelmes fiaim, csak élne mostan az én barátom Galenus, kit én meg őltem, szánya az ISTEN, az mindgyarást meg gyogyitana engemet: De az Isten boszsut ál raytam, Es meg kell halnom. Es eszt mondván, az fal felé fordula, Es ottan meg hala.

Es monda az Mester az Csaszárnak: Felséges Uram, Vetteé felséged eszébe az én példa beszédemet? Es houa menyen annák az ő értelme? Monda az Csaszár: Jól vettem eszembe. Monda az Mester: Bizonyába mondom: Ha felséged meg őleti az ő fiát az ő feleségé beszédére, nyilván igen nagy kárt val te felséged: Mert üdővel nagy ügyekben nagy segétsaggel lehet felségednek az te fiad, mint Galen meg segéthete vólna Hypocrateſt: De minek utánna megőlte vala, ő magának meg kele halni gonosz lelki ésmerettel. Monda az Csaszár: Bizony ez mai napon-is meg menekedik az én fiam, és nem hal meg. Felele az Mester: Felséged igen jól, és dicsirendő dolgot cselekeszik: En-is igen köszenem te felségednek. Isten legyen felségeddel.

XXVII. Rész.

MINT VESZEKEDIK ESMET AZ CSASZARNE, *hogy meg csálhassa az Urát az Csaszárt, hogy meg ölesse à fiát.*

MIDőn meg hallotta vólna az Csaszárné, hogy meg menekedet vólna ez uttal-is az Csaszár fia, és hogy azt meg nem ölték vólna, Sirni és jaygatni kezde, és à hayait ki kezde szaggatni, és panaszolkodással kezde kialtani, mondvan: Jay, jay, én szegény nyomorúlt Aszszonyallat. Adta vólna az Isten, Hogy soha nem jöttem vólna ki az Attyámnak hazából: Bátor szőmemmel soha nem láttam vólna ez átkozot földet. Lám minden embertől halálos boszszuságot kell szenvednem? Békességben és nagy örömben lakhatom vólna az én Attyámnak hazába, &c.

Mikoron à Csaszár meg hallotta vólna az Csaszárnénak kialtassát és sirassát, Be méne az feleségének hazába, és monda néki: Szerelmes szűvem: Miért bánkodol olly igen? Felele az: Hogy, hogy tudnék veszteg halgatni, Holott én nagy Királynak Leanya vagyok? Hogy, hogy szenvedhetném el olly igen nagy boszszuságot? Felséget sem ál boszszut érőttem, mint igérte vala énnékem. Monda az Csaszár: Bizony nem tudok mit művelni. Azon veszéddel minden nap velem, hogy fiamat meg ölessem: Az bölcs Mesterek pedig arra visznek tanácsokkal, hogy ne öllessem meg: Nem tudom, mit művellyek. Felele az Csaszárné: Szinte ugy jár felséged, mint egyszer egy Király járt az ő Hopmesterével. Monda az Csaszár, Hogy, hogy járt vóltaval: öremest meg hallanám. Monda az Csaszárné: Im meg beszélem.

XXVIII. Rész.

AZ CSASZARNENAK HATODIK PELDAJA, *az Királyról, és annak Hopmesteréről. Mellyel ügyekezék az Csaszárné Poncius Csaszárt meg csalni, hogy à fiát meg öllerneje.*

VAla egyszer egy Király, igen rut szőmély undok fel puffodazot testel, annyira, Hogy reja tekéntvén az Aszszonyállatok, mindgyárt irtozná-

nak től-

nak tölle. Es egyszer Romaba megyen vala nagy sereggel, hogy erővel onnét el hozna szent Peter és szent Palnak testeket. Mikoron ezokaért útban vólna, marada éyel egy Várasban. Es monda az ő Hopmesterének: Az mint látom, szép Asszszony emberek vadnak ez Várasban: Szerez éyelre egy szépet énnékem, hogy velem hályon. Monda az Hopmester: Ez Asszszony népek jól láttyák termetedet, Bizony egy sem jő véled hálni, Hanem ha bőv pénszt adunk néki. Monda az Király: Hozd csak egy szépet, ha szinte ezer Aranyat kell néki adnom.

Mikoron az Hopmester ezt meg hallotta vólna. Gondola ő magában: Ebe véré: Szép pénz az ezer arany. Bizony ezt másnak nem engedem. Es elméne az őnen feleségéhőz, ki igen szép és jámbor vala, és monda annak: Jó attyámfia, Ha akarnád, Ez éyel nagy summa Aranyát keves munkával nyerhetnél minékünk. Meg kérde az Asszszony: Művel nyerhetném? Monda az Ura, az Hopmester. Az Caszár azt kévánnya, hogy egy szép Asszszony embert szerezzek néki, hogy ez éyel véle hallyon: és ezer Arany forintot igér néki: Minek bocsattyuk az Aranyát másnak kezébe? Jere tehát hály vele: Mi nem igen nagy munka, egy éyel vele halni. Felele az Asszszony néki: Hogy hogy művelném ollyan nagy bűnt egy summa Arany-ért? Bolondság vólna, Hogy az kevés Arany-ért, mind az én tisztességemet lelkemet el vesztenném. Monda az Hopmester: Kérlek, fogagy szót: Ne bocsássuk az Aranyát más ember kezébe. Mert ha nem műveled, Bizony mint éltik meg bánod. Ezt halván az Asszszony meg iyede az Urától, Es akarattya ellen meg igére magát, hogy kedvéd akarna művelni.

Halván ezt az Hopmester, be méne az Királyhoz, és meg monda néki, Hogy egy igen szép Asszszonyiállatot szőrzet vólna: De kevesbet nem akarna egy éyelre venni ezer forintnál. Monda az Caszár: Jól vagyon. Es mikoron be setétettet vólna, El hoza az Hopmester az őnen szép feleséget à Királynak. Mikoron éyel az tikok szólnának, felkele az Hopmester, és be méne az Caszárhoz, és monda néki: Felséges Uram, Mayd meg virrad, Te felséged adgya meg az Aranyát az Asszszonnyak, és bocsásd el: Hogy meg az setétbe el mehessen tőlied. Felele az Caszár: Eregy el csak: Meg dolgom vagyon vele. Es az Hopmester meg szomorodék, és el méne. Egy óra mulva esmet be méne:

De esmet ugyan azon banotban kelleték viszsza jöni. Két óra mulva esmet méne be az Hopmester az Csaszárhoz: De az Csaszár akkoron is el küldé ötet. Mikoron az Hopmester látta vólna, hogy meg kezdene virradni, Be méne sietséggel az Csaszárhoz, és monda: Felséges Uram, meg kezd virradni és vilagossúlni, Bocsasd el az Aszszonyt: Mert nem jó hogy nap világnal el mennyen tőlled. Felele az Csaszár: Eregy el, szegezd be az aytót: Mert igen kedvelem ezt az Aszszonyt. Monda az Hopmester: Felséges Uram, Felséged bocsassa el az Aszszonyt, Mert én Felességem. Monda az Csaszár: Nem hiszem azt: Nyisd meg az ablakot, Had lássam meg, Ha az. Es az Hopmester meg nyita az ablakot: Es az Csaszár nézni kezde az Aszszonyt, Tehát az Hopmesternek szép felesége.

Es igen meg haragvék, és monda az Hopmesternek: Látor vagy, Látrol cselekettél: Látor, az te jámbor feleségedet el kelletté adnod egy kevés Aranyért? Menny el órdegbe: Nem mélto vagy, hogy ez tőbszer feleséged legyen: Menny ki Országombol. Ha nap nyugot után meg találnak Országomba, tehát fel akkasztattlak. Es az Hopmesternek el kelle szekni az Országból. Az Király pedig magának tarta az Hopmesternek feleségét, és holtig nagy tisztességbe tarta azt.

Annak utánna elméne az Király, és igen nagy néppel meg szálla az Roma Várast, és sokkaig vitata azt, és annyira szorongatà őket, hogy az Várasbeliek arrz végezék, hogy meg adnák néki szent Peter és szent Pálnak testeit. Valának pedig hét bölcs Mesterek, fő tanácsok Romában: Es az polgárok hozájok menvén, meg kérdék őket, Mit kellene cselekődnyok? Két dolog előttünk, Vagy oda kell adnunk az szent testeket: Vagy az Várast el kell vesztenünk. Felele az első Mester: No, egy napig meg óltalmazom én az Várast, és az szent testeket. Monda az második Mester: No, én-is egy napig meg óltalmazom. Az tőbi-is ugyan azont mondának.

Az Király fenyegetni és ostromlani kezde az Várast. Es az első Mester ki méne az Várasbol, és szólni kezde az Királlyal nagy bölcsen, és frigyet kévána tőlle. Es el csudalkozik vala az Király az ő bölcseségén: Es az nap meg allatà az ostromokat. Es ekképpen cselekedének az tőb Mesterek-is naponként. Hátod napan el menének az Polgarok az hetedik Mesterhőz, és mondának

néki:

néki. Tisztelendő Mester Uram: Az mint érttyük, Meg eskût à Király ezen, Hogy hólnap az Várast ostrommal akarja meg venni: Kérünk tégedet, Hogy könyörüly raytunk, és lássad, ha hólnap meg szabadithattod az Várast, mint à tôb Mesterek cselekettenek ez elmult napokban. Es monda az Mester: Meg látom, Mit művelhetek.

Virradóra egy csuda öltezetet vön ő magára, melly rakva vala kőrös kőrnyül hozzu pává tollukkal, és két fénes mezitelen tört vén kezébe, Es fel hága az toronnak tetejére, szinte az felső gombra, és ugy köte az fénes töreket az nyakára, Mint ha mind az két tör ki jöne az szajából: Es forgatni kezde magát az gomb felet az pávás tollu öltezetben, és fénlenek vala az mezitelen törek. Mikoron meg láttak vólna az Királynak népei, mindgyárt be menének az Királyhoz, és meg beszéllék néki az igen nagy csudát, mellyet az toronnak tetejen látanak vala: Es mondának az Királynak, Felséget lássa meg az nagy csudát az toronnak tetején: Ne talántán az Keresztyéneknek Istene jött ala mennyekből, és ez forgattya szajában az éles töreket, és boszszut akar állani raytunk az mi ügyeközetünk-ért: Ne maradgyunk ezokaért itt.

Mikoron az Király meg látta vólna az csudát az toronnak tetején, Meg iyede, és monda: Hammar, költezünk innét, és mennyünk viszsza. Es az Király hammarsággal el indula minden népével. Látván ezt az Romajak, mindgyarást utánnok üzének, és az seregnek nagyob részét el verék, mind Királyostol. Ekképpen szabadita meg az bölcs Mester az ő csuffondaros cselekedetével az Roma Várast.

Es monda az Csaszárné az Urának, felséges Uram, Meg érteé felséged az én példa beszédemet? Felele az Csaszár; Meg értöttem. Vötteé felséged eszébe, Mit cselekedet az Hopmester az ő Királyával? Maga mindenéket ő reja bizot vala, Szinte ugy olálkodik à te felséged fia, tisztesség és birodalomnak kévánságából, te felséged után, hogy felségedet meg foszhassa az Csaszári birodalomtól. Ezokaért te felséged ugy cselekedgyék véle, mint az Király cselekedék az ő Hopmesterével. Ha felséged nem akarja ötet meg öllettni, tehát szám ki vesse ötet, és üzze el ötet messze üdegen Országra, hogy ne jöyhessen te felségedhöz.

Annak utánna, hallottaé felséged mint csallák az Mesterek az Királyt

Roma allat: Szinte azonképpen ügyeköznek à hét Mesterek te felségedet meg csalni, és az ő álnokságokkal meg ölni, Ezt pedig ezért művelik, hogy tégedet el taszigálvan à birodalomnak méltoságából, Fiadat vihessék hellyedbe, Hogy az után annak neve allat ők mindenût és mindennel, birhassanak. Felele az Csaszár: Bizony mondom tenéked, Hogy ezt véghöz nem viszik: Mert hólnapon meg kell halni az én fiamnak. Jó reggel parancsola az ő szólgainak hogy ki vinnék az ő fiát, és fél akkasztanák.

XXIX. Rész.

MIKEPPEN HATTOD UTTAL KIVITTETtet az Csaszár fia fel akkasztásra, Es miképpen Cleophas az ő hátodik Mestere meg szabaditotta ötet.

MIkoron ezokaért az Csaszár szólgai ki viněk ötet fel akkasztani, esmet sirni és jaygatni kezde mind az egész Váras. Es elő találá öket CLEOPHAS, az hátodik bölcs Mester. Es az egész nép könyörge az Mesternek, Hogy be sietne az Csaszárhoz, és mindenképpen erötte lönne, hogy meg szabaditana az nemes és ártattlan iffiát, ki egyedöl vólna az Országoknak, és az egész Csaszári birodalomnak örökkese. Az Csaszár fia-is térdet föt hayta az Mesternek.

Be siete ezokaért az CLEOPHAS Mester az Csaszár udvarába, Es le szalván az loról, mindgyarást az Csaszár eleybe essék, és köszszene néki. Felele az Csaszár: Isten el veszszesse dolgaidat. Monda az Mester: Felséges Uram: Bizony nem ezt érdemlettem vólna. Monda az Csaszár: Ebet érdemlettél: Mert néked adtam vala, és az te társaidnak az én fiamat, ki jól szolhat vala: De ti néma bolondot csináltattok benne. Es látorságra szoktattátok: mert erőszakot akart művelnif elességemen, Es ezért ki küldöttem, hogy az latrot fel akkaszszák: De bizony ti sem meneköttek meg. Felele az Mester: Hogy néma vólna, azt én nem hiszem: Mert jeles beszédő bölcs iffiu. Most jób néki, ha nem szól. De hármad napra, ha élhet, meg lattya te felséged, ha tud szólni avagy nem. Hogy pedig te felséged azt mondgya, hogy erőszszakot akart vólna művelni te felességeden, Ezen én igen csudalkozom,

kozom, Hogy olly hammar el hittet feleſégednek ſzavát, Holott felſégednek tudni kellene, Hogy egy Aſzſzonyállat egy oraig ſzáz hazugſagokat tudgyan gondolni, és añak felőtte ólkotáſra három ſzáz álnak csalardſágokat. Ha ekképpen kezdet hiñi feleſégednek ſzavát, Kőnyen tőrténhetik, hogy ő miatta ugy léſzen dolgod, mint egyſzer egy vén nemes Vitéznek, kit feleſége el áltatáſſa miat, lo farkon hordozának, és az akkaſztofára fel kőtték.

Monda az Csaſzár: Kévánám hallani azt à Hiſtoriát: Beſzéld meg énnékem: Monda az Meſter: Ha felſéged vizza hozattya az ő fiát az fokházba, Tehát meg beſzéllem, Es az Csaſzár parancsola, Hogy mindgyaráſt vizza hoznák. Es vizzahozák őtet az fokházba. Es az Meſter el kezde, és meg beſzélle az példa beſzédet az Csaſzár előtt.

XXX. Réſz.

CLEOPHASNAK AZ HATODIK MESTERNEK, PELDA beſzéde, az vén Vitézről, ki feleſęgének eztekeléſſéből három Vitézt meg öle, Es annak utánna az gyilkoſſagok miat rettenetesképpen el veſzſze.

VAla egy ůdőben egy Csaſzár, annak valának három jeles Vitézi, kiket igẽ ſzeret vala. Vala pedig az údőben Romaba egy Nemes Vitéz, ki immár koros vala. Ez meg házaſſulván, vőn egy igen iffiu ſzép Leányt feleſégůl magának, kit igen kedvel vala, Szinte mint felſéged kedveli az Csaſzárnét. Ez az ſzép menyetske valami him varráſt tud vala, és igen jeles énekes vala: Mert igen ſzép éles ſzavatskaja vala. Es lőn mikoron ez egyſzer az nyari házban ůlne és varrana, igen ſzépen monda az énekeket. Es midőn az Csaſzárnak az egyik Vitéze azon elő menne, meg álla az útban, és halgatni kezde az éneklést, és fel tekéntvén, meg láta az menyetskét, hogy igen ſzép ſzőmély vólna. Es ottan meg gerjede az ő ſzůve: Es fel méne az házba hozzája, és treczélni kezde véle az Adámnak dolgai felől: Végre monda néki: Szép Aſzſzony, Mit adgyak, hogy egy éyel veled hállyak? Felele az: Adgy ſzáz forintot. Monda az Vitéz: Meg adom. Melly ůdőben jőyek hozzád? Felele az menyetske: Szinte kilentz orakort eſtve: De hozd el veled az ſzáz forintot. Es az el méne. Annak utánna el jőve az máſik Csaſzári Vitéz, és ſzinte igy

jára

jára az menyetskével, mint az elsö, Es annak tiz orára ada tzélt hogy az száz jorintal hoza jöne. Annak utánna el jöve az harmadik Vitéz-is, és az-is szinte ugy jára az menyetskével, mint az elsö, és az második. Ennek pedig tizen egy orára adta tzélt, hogy az száz forinttal hozza jöne. Es mindenik Vitéz titkony tarta az dolgot. Hogy eggyik sem érti vala az másiknak az ö dolgat.

Minek utánna az álnokságos látor menyetske ekképpen meg szegödet vólna mind az három vitézzel, el méne az ö Urahoz, az némes vény Vitézhöz, és monda néki: Uram, ha szomat fogadod, Tehát egy dolgot jelentek tenéked, és ezenel egy jó summa pénzt nyérhetünk: Mert szükségünk vólna reja, Miért hogy szegények vagyunk. Felele az Ura: Szodát meg fogadom. Monda az menyetske: Meg szegöttem három Vitezzel, hogy egy egy éyel hállyak egyikkel, és mindenik igért száz forintot. Orát-is hadtam mindennek, mikoron hozzám jöyen, és hogy mindenik el hozza az ö száz forinttyát. Ezokaért, ezt akarnám, hogy az három száz forint miünk lehetne, ök pedig nem hálnának velem: Mert az Vitézek erös legények és nyakassok: En nem gyözném öket farral, &c.

Monda az Ura: Hogy hogy lehetne ez? Monda az álnak menyetske: Igy lehet: Im mindenik Vitéz hozzám jöy az ö pénzével az hagyot orára: Te pedig az én házamba légy az hegyes törreddel az ayto meget, és mikoron az elsö el jöy, mindgyárd üsd által az hegyes törrel, és be vonszuk azt à Kamorába, el vévén az pénzt tölle: Annak utánna az másodikat: Az után az harmadikat-is. Es igy lészen mind az három száz forint miünk. Felele az Ura: Félelmes dolog ez: Mert meg tudgyák ezt, Es meg kelletik érétte halnunk. Monda az álnak menyetske: Ne fély: En módgyát találom, hogy el temessük az dolgot, hogy senki meg nem tudgya. Es az Ura engede az ö tanacsának.

Mikoron kilentzet ütne az óra, ottan el jöve az elsö Vitéz az száz forinttal. Es mikoron az menyetske házába be kezdene menni, Ottan az vény Vitéz, az menyetskének az Ura, az ayto meget álván, által üte ötet az hegyes törrel: Es be vonák az hólt testet az Kamorában, el vévén az száz forintot. Annak utánna tiz órakort az másik Vitézzel-is ugy cselekedek. Tizenegy órakort az harmadikkal-is. Es monda az vény Vitéz, az álnak menyetskenek az

Ura:

Ura: Medgyünk szerelmessem? Mert ezeket meg kezdik hólnap keresni: Ha itt találllyák őket, Halálnak lészünk fiai. Monda az menyetske. Ne légy szorgalmatos. Es ki méne az utzára, és el hivata az Báttyát, ki egyik vala az el rendelt őrizők közöt: Es monda néki: Szerelmes Báttyám: Egy titok dolog vagyon előttem, mellyet senkinek nem mérem emliteni: Kérlek adgy jó tanácsot. Ez éyel tiz órakort jöve hozám az Csaszárnak Vitézi közzül egyik, Es erőssen firtata, hogy akarattyát művelném, Es mikoron ott kereskednék kőbelemben, és én véle tussokodnám, El jöve az Uram, és mindgyarást által üte ötet az hegyes tőrrel. Ott fekszik halva nálunk, Es ez világba nem tudom, hova el reytszük őtet.

Felele az Báttya: Bizony nem kis dolog ez, jöy hugom. De mind ezen által, meg menttlek. Adgy egy sákot énnékem. Es à menyetske hoza egy sákot néki: és az egyik hólt testet, mellyet elő vontanak vala, az sákba butata, és határa vévén azt, ki vivé, és az Tyberis follyo vizbe ráza azt. Es viszsza jöve az hugahoz és monda: Ez oda vagyon: Az Tyberis follyo viz el vitte. De addig, meg à Báttya meg jöve, mást testet vonata elő az Urával. Es monda az Báttya: Igen szomjuhozom: Monda az huga: Im egy palaszk bort hozok, Es mikoron el ment vólna, hirtelen vizza futamék, és monda: Báttya, vizza jöt az hólt Vitéz, kit el vittél vala. Es à Báttya el méne, és láta, hogy ollyan hólt test ott vólna: és azt-is à sákba butata, Es à Tyberis melet egy kővet kötte az nyakára, és be hánya azt à vizbe, és monda: Bizony ha lehet, nem mászkalsz onnét ki olly hamar.

Vizza jövet, esmet bórért méne az menyetske, Es esmet be futamék, és monda: Szerelmes Báttyám: Bizony esmet vizza jött à meg ölt Vitéz: Es oda méne, és az harmadik testet-is be butatá az sákba, és monda: Látom, Vitéz Uram, hogy versęnyes vagy: Bizony olly hellyre viszlek, hogy ez héten vizza nem jöz ide. Es válára vévén, ki vivé az hegy óldalba az erdőre, és egy fához kötvén à sákban à testet, sok fát horda, és nagy tűzet csinálla környűle. Es mikoron ott forgolódnék à tűz környűl, à hasa kezde fayni. Es egy nagy fá megé méne, hogy ott à természetnek szükségét tőnne. Es mikoron ott ülne. Addig jöve egy Katona az uton egy louon. Es mikoron à nagy tűzet látna, monda: Bizony jeles tűz ez, Oda megyek, és meg fűtezem nálla, męglen tel-

lyessęggel meg virrad. Es le szálla az lorol, és meg kőté az louat az út melet, és à tűz melé méne, és fűtezék ott à tűznél. Azonkőzbe fel kele amaz à nagy fá meg ől, és fel kőtvén à gattyát, à tűz melé méne, Tehát ott láttya az Katonát. Es monda néki: Kicsoda vagy? Felele az: Vitézlő ember vagyok, és virradora be megyek az Várasba. Monda ez: őrdeg vigyen el: En el fárattam tégedet annyészar ki hordanom: Es agyon vere az Katonát egy szekercęvel, tudván, hogy az vólna az előbeli hólt Vitéz, kit annyiszor ki hozot vólna az huga hazatól, Es à tűzbe hána az Katonának-is à testét.

Nem igen sok űdő mulva egybe veszsze az vény nemes Vitéz à menyetskével: Es meg fenyegete az menyetskét az ő gonossagaért, Az menyetske kiáltani kezde valami embereknek halottára, és monda: Vay vény vigyor, haszontalan koss: Tetzik hogy gyolkos ageb vagy: Talám engemet-is ugy akarsz meg őlni, mint minnáp meg őléd à három Vitézt. Halván ezt az emberek, be mondák az Csaszár udvarába. Es az Csaszár mindgyárt el kűlde, és meg fogata az szép menyetskét mind Urastol. Es az menyetske mindgyarást meg valla az Vitézeknek, halálát, Művel hogy az Ura meg őlte vólna őket.

Es à Csaszár tőrvényt tétete rejajok, Es az Urát lo farkon hordozák, és az akkaszto-fa alla vivén fel akkaszták őtet. Az Aszszonnyak pedig fejét vévek. Ez vala az nagy álnokságnak és csalárdságnak jutalma.

Es monda Cleophas Mester à Csaszárnak: Meg értőtteé felséged à példa beszédet? Felele az Csaszár: Jól. Monda az Mester: Bizony ha felséged meg őleti az ő fiát, à te Felsęged Felesęgének beszédére és vádlassára. Bizony gonozban lészen dolgod, hogy nem ez vény nemes Vitéznek. Felele az Csaszár: No, bizonyos légy ebben, hogy meg nem hal ez mai napon. Es à Cleophas Mester meg kőszene ezt à Csaszárnak, Es el buczuzék tőlle.

XXXI. Rész.

MIKEPPEN AZ CSASZARNE AZ Ö HETEDIK példa beszédével meg akara az Urát, à Csaszárt, csalni, hogy meg őletnéje az ő fiát.

MIkoron meg hallotta vólna ezt az Csaszárné, hogy esmet meg menekődet vólna az Csaszár fia az haláltol, Esmet az Csaszárra futamék,

futamék, sirással és jaygatással, Es monda: Ugyan meg ölem magamat, látvan hogy felséged nem akar boszszut érőttem, nyavallyásért, állani. Monda az Csaszár: Isten meg óltalmazzon attól: Ne gondol effęle hitvánságokat: Mert magadat el vesztenéd mind testestől s-Lekestől: Műnket pedig őrők szégyembe keverném. Felele az Csaszárné: Nó, nem fogatz szót, felséges URAM: De nyilván ugy keszdesz fiáddal járni, mint egyszer egy Király járt az ő Hopmesterérével. Monda az Csaszár: Mint járt vólt vęle? örémest hallánám az Historiát. Felele az Csaszárné: Im meg beszéllem felségednek.

Vala egyszer egy gazdag király ki igen szèp Feleséget vőn magának. Es azt olly igen félte, hogy udvaraban à kapu melet egy szép tágas tornyot csináltata, és aba rékkeszté szép feleséget, és az toronynak kolcsait mindenkoron az sébbe vissélí vala, Az aszszony pedig ezen igen bánkodik vala. Nappal pedig az ablakon ki néz vala az utzára az várasban, és az ablakban űlvén, ott varrogat vala, jőve pedig az Csaszár udvarában egy szép termetű jeles vitez, szolgállatot keresvén. Es mikoron az torony melet el menne szolgaival, Meg láta őtet à Királyné Aszszony, és meg gerjede az ő szűve szeretettel az Vitezhőz, és kehénteni kezde az ablakban. Az Vitéz halván az kehentést, fel tekénte az ablaka, és láta ott à Királyné Aszszonyt, Es felette igen csudálkozék az ő szépségén, Es az ő szűve gerjedni kezde szeretettel ő hozaja, Es sűeget vetvén, és térdet haytván néki, el méne onnét.

Be menvén ezokaért az Vitéz à Királyhoz, kinála az királyt szólgalattyával. Monda az király ő magában: Jeles teremtű ember ez: Bizony űdővel hasznát vehetem ennek. Es szőrze az Vitézt huszonőtt lóra. Es nagy frissen vissélé magát, és szórgalmatos lőn à Királynak kedve keresséssében. De mindenkoron az toronynak ablaka alla megyen vala morálni. Az királyné Aszszony pedig csak nem hal vala meg érette: De semiképpen szőmbe nem ferének egymással. Egyszer tehát, hogy ott jár vala az ablak allat, Az Királyné Aszszony az bal csőcset meg mutata néki, és egy cedulatskat vette néki az ablakról: Abban pedig meg tanyita az Vitézt, mit cselekedgyék hogy szőmbe juthatnának egymással.

Egy ſzer à Király hértelen ki méne vadáſzni: Es nem lõn ſenki, ki ki ment vólna véle, hanem csak az udvarbeli innaſſak. Monda az Király az úton: Nem tudom, hól járnak az Uraim, hogy nem megyen ſenki velünk: Az én Vitézém is nincsen itt. Azonkõzbe, el érkõzék az Vitéz. Monda az Király: Kéſére jõttek utánnam. Monda az Vitéz: Felſéges Uram, Nem mi bününk, hanem à Hopmeſteré, ki nem tõtte hiré minékünk, hogy felſéged ki akar jõni vadáſzni. Bizony õ dolga vólna, hogy ugyan az udvarban laknék, és ſzinettlen vigyázna felſégedre, Es üdején jelentene az Vitézeknek à te felſégdnek akarattyát: ugy tudnának hoza készülni, hog' mindenkoron alkolmas üdõben jelen vólnának. Monda az Király: Semmire kelle az Hopmeſter: Ezokaért innét toua te légy Hopmeſterem. Am csináltas magadnak házat az udvarban, valahól ſzeretet.

Mikoron ezokaért háza mentenek vólna, Az Vitéz, az uy Hopmeſtert, mindjárt el hivata az kõmüveſſeket és az átcsokat, és meg hadgya nékik, hogy az kapu melet való torony melet épitenének házat õ néki, Mint à Királyné Aſzſzony az cedulában az elõtt meg tanyitotta vala õtet. Es mikoron épiteni kezdenének, El jõve az Király és monda: Igen hitvan helyre épited à házat. Felele az Vitéz, az uy Hopmeſter: Felſéges Uram, igen jó hellyen léſzen itt: Mert ſzinte az kapuba, és az egéſz udvarba vigyázhatok innét, és mindenkoron eſzembe vehetem, ki be és ki megyen. Monda az Csaſzár: Ez-is jó. Meg épitete ezokaért à házat à torony melet, hogy az toronynak az egyik fala az õ hazának az egyik hozzu fala lõn.

Es mikoron meg készült vólna az ház, el bocsata mind à kõmüveſeket, egytõl meg valva, kit be hiva az végsõ bõldba, és monda néki: Szerelmes Barátom: Egy dolgom vólna, mellyet rejád kellene biznom, Ha hited vólna, és veſzteg akarnál halgatni: En pedig nagy ajándékot adnék tenéked. Felele az kõmüves: Vagyon hitem: Es meg ésküvék az Hopmeſternek, hogy veſzteg akarna halgatni. Es monda: Latodé, Ezen lyukozd által à falt, hogy egy ember be és ki buhaſſék rayta. Es à kõmüves mindgyaráſt által lyukaſzta. Az Hopmeſter ada egy gira aranyat à kõmüveſnek, és aval el bocsata.

Es az Hopmester be bűék à toronybá az Királyné Aszszonyhoz. Es ott erőssen ölelgeték egymást, és játzodozzának egymással. Es mikoron meg elégettenek vólna, az Királyné Aszszony ada egy arany gyűrét az Hopmesternek ajándékba, hogy az lőnne az ő szeretetinek az jele. Es az Hopmester ésmet ki bűék à toronyból az ő hazába. Es à Királyné Aszszony egy nagy szőneget fűgeszte az lyuk eleybe. Es ezt è győnyerűséges játékot űzik vala gyakorta egymással, az Hopmester à Királyné Aszszonyal.

Történék egyszer, hogy az Király ki méne vadászni. Es mikoron sokkaig vadásztanak vólna az hévségben, Le-szallának à lovakról eg' erdő melet: Es mikoron ott az árnyekban nyugodnának, el aluvék à Hopmester az fűben à Király-melet, Es mikoron à karját ki nyuytotta vólna, Meg láta az Király az Hopmester uyán à gyűrét, és meg ésmere az gyűrét, hogy az vólna, mellyet ő az Királyné Aszszonynák adot vólna az első el haláskort. Es monda az Hopmesternek: Hól vetted ezt è gyűrét? Ennékem-is egyszer szinte ollyan gyűrem vala. Felele az Hopmester: Egy hugom adta ajándékba énnékem őrők emlekőzettre.

Mikoron továb vadásztanak vólna, Monda az Hopmester az ő szólgainak: Ha az Király meg kérd, hova mentem: Mondgyatok néki, Hogy az álom után, à hideg kezdet borzogatni, Azért mentem haza. Es mindgyarást be méne hazába, és be bűék à toronyba az Királyné Aszszonyhoz, és monda: Szerelmes szűvem: Az Király megh láta az gyűrét az uyamban, és meg kérde, Hól vettem: Es monda, hogy ő néki-is szinte ollyan gyűreje vólt egyszer. Félek hogy haza jővén meg kezdi tőlled à gyűrét elő kérni. Nesze ezokaért, és tőd el. Es à Királyné Aszszony el tévé az gyűrét egy ladába.

Mikoron à Király haza jőtt vólna, és à sarkanttyut lé vetette vólna mindgyarást fel méne az toronyba, és meg nyitván az aytókat, monda az Királyné Aszszonynak: Szerető Feleségem, Hozd elő az gyűrét, mellyet az első el haláskort néked adtam vala, hogy az én te hozzád való jó akaratomnak őrökké való jele lőnne. Monda az Ki-

rályné Aſzſzony: Metzen felſéged véle? Felele az Király: őremeſt meg látnám. Es à Királyné Aſzſzony el méne az ladához, és meg nyitvan azt, ki vévé az gyűrét, és ada azt à Királynak. Látván à Király az gyűrét, monda: Bezeg ſzinte ollyan gyűrét laték ma az Hopmeſter uyában: és azt tudtám, hogy ez gyűrő vólna, és kétſégbe eſtem vala hozád: Igen-is haraguttam vala rejád: De kérlek bocsáſd meg, Es ki méne az toronyból.

Annak utánna jővének valami jeles népek à Hopmeſternek hazajából hoza, és azoknak jeles ebédet készite. Es kére az Királyné Aſzſzonyt. Hogy ő-is ott lőnne az vendégekkel és vigadna vélek. Es mikoron az vendégek el jőttenek vólna, El jőve az Királyné Aſzſzony is ſzép ruhákban fel öltezvén, Es eggyűt kezde vigadni az vendégekkel. Mikoron hallotta vólna az Király az ſip ſzokat, meg kérde ſzolgaitól, Mi dolog vólna? Mondának à Királynak: Jeles emberek jőttenek à Hopmeſterhőz az ő hazajából, Azokkal vigadik moſtan. Monda az király: No, én-is oda megyek, és vigadok vélek. Es mindgyaráſt oda indula. Es mikoron be jőtt vólna az házba, Fel ſzekkelék az Hopmeſter, és le ültete az királyt az vendegek melé. Es az királyné Aſzſzony vény egy kapant az tálból, és tévé azt à király eleybe, és monda: Felſéges Urunk, Felſéged egyék, és vigadgyon velünk. Reja tekénte, és el csudalkozik vala az ő ſzépſégén, és gondola, Bizony ez ſzép Aſzſzony, ſzinte ollyan mint az én Feleſégeni. Kicsoda ez az Aſzſzony: Felele az Hopmeſter: Felſéges Uram, En ſzeretőm és galambom. Es nem győze eleget reja nézni.

Mikoron fel kőlt vólna az ebéd, mindgyaraſt fel kele az király. Es kőnyőrge az Hopmeſter à királynak, hogy touáb akarna mulatni. De az király monda: Nem lehet: Mert jeles dolgom vagyon. Mikoron à gradiczon laſſan alla kezdene menni: Az királyné Aſzſzony be méne az boldba, és à toronyba buék à lyukon által, Es ruhait levete, és az heti ruhákban öltezék mindgyaráſt: Es az ablakba ülle, és varrani kezde. Azonkőzbe fel érkezék à király az toronyba, és igen meg nézegete az zavárokat: és mind eppen talála őket.

Es be-

Es be menvén az toronyba, meg talála ott az királyné Aſzſzonyt hogy az ablakban varrana. Es ölelgetni kezde ötet, és monda: Szerelmes Feleſégem, meg bocsás: Mert kétſéges löttem vala hozzád. Mert ma az Hopmeſternél vóltam ebéden, Ez az ö ſzeretöjét-is hoſzta vala oda: Eltembe ſoha nem láttam, Hogy egy Aſzſzonyállat olly haſſonlo vólt vólna az máſikhoz, mint az vala te hozzád. Ugy kellék fel, hogy fel jöyek, és meg láſſam, ha meg-is itt vagy. Kérlek hogy meg bocsás. Es monda az királyné Aſzſzony: Nem nagy csuda ez: Mert egy ember à máſikhoz haſſonlo.

Mikoron ezt az jatékot egy néhány eſztendeig üſzte vólna az Hopmeſter az királyné Aſzſzonyal, egybe tanacskozának, hogy egymáſſal el akarnának menni, az Hopmeſternek hazajába. Es à Hopmeſter be méne az királyhoz, és monda néki: Felſéges Uram: Imár egy néhány eſztendeje vagyon, hogy hiven ſzólgáltam te felſégedet: Könyörgek te felſégednek, hogy imár felſéged el bocsáſſon haza: Mert örökſégemhöz, és nemzetſégemhöz kell látnom. Monda az király: Maradgy itt, Im jóſzágot adok, és jargaláſſod léſzen. Felele az Hopmeſter: Felſéged eleget adot énnékem, Csak egy dolgot kérek felſégettöl. Monda az király: Meg adom, valamit kérſz. Monda az Hopmeſter: Felſéged adgyon levelet, hogy az én ſzeretömet, kit felſéged látot házamban, ſzabadon el viheſſem velem haza. Monda az király: Vid el ſzabadon. Es à Hopmeſter el takarita az királyné Aſzſzony kéncsét, mind az ö maga gyütet kéncsét à hajóra. Annak utánna el bucsuzvan à királytól, el vivé vele az királyné Aſzſzonyt à hajóba, és el inditvan à hajot, menten menének.

Reggelre kelvén, à király fel méne az toronyba, hogy ott mulatna az ö ſzép királyné Aſzſzonyával. Es mikoron meg nyitotta vólna az tornyot, tehát csak az hellye vagyon. Es mikoron az toronyban ſzéllel keresködnék, és à ſzöneget fel emelte vólna, láta az nagy lyukot, mellyben be és ki jártanak vala. Es mindgyaráſt ſirni és jaygatni kezde, és az Hopmeſtert átkozni: de hejába.

Es monda az Csaſzárné az Poncius Csaſzárnak: Hallaé felſéged az példa

az példa beszédet? Igen hiszen felséged à hét Mesternek, szinte mint à király hûn az Hopmesternek: De félek, hogy ők csak ezen járnak, hogy mind engemet, mind felségedet szégyenbe eytsenek. Felele az Csaszár: Légy bekességes: Hólnap az nap, hogy meg kell halni az én fiamnak.

XXXII. Rész.

MINT VITTEK HETED VTTAL AZ CSASZAR FIAT akkasztani, Es mint szabaditotta ôtet az ô hetedik Mestere JOACHIM.

REggelre kelve esmet parancsola az Csaszár, hogy ki vidjék az ô fiát fel akkasztani. Es mikoron látta vólna az várasbeli nép, hogy ki vinnék, erôssen keserûlik vala ôtet. Es elô talála ôket az hetedik Mester, Joachim, ki igen vén vala. Latván azt az Csaszár fia, terdet fôt hayta nęki. Es az Mester szólla nekik, es monda: Baratim: ne siessetek vęle. Reménségem vagyon, hogy meg szabaditom ôtet. Es az nép könyörgeni kezde neki, hogy igen sietné az Csaszárhoz, és mentené meg az nemes iffiát. Az Joachim Mester siete az Csaszár eleybe, Es le esvén elôtte, kôszszene nęki. Felele az Csaszár: Isten el veszszesse dolgaidat. Môda az Mester: Mit vétettem valahá Felsęgednek? Felele az Csaszár: Nem vétettél? Néked ajánlottam vala az én fiamat, és az te társaidnak, hogy oktatnátok és bôlcsesęgre tanyitanátok ôtet: de tû néma bolondot tôttetek benne, Annak felette, Latorságra tanyitottátok: Mert erôszakot akart mûvelni Felesęgemen: Ezokaért ám fel akkaszttyák: De bizony ti is meg haltok ô vele egyetembe.

Felele az Mester: Felsęges Uram: Nem néma az te Felsęgednek fia: Ihol, fejembe fogadom, hogy holnap reggel szól Felsęgeddel, ha addig élhet: és csudálkozól az ô bôlcs beszédin: Es akkoron meg mondgya Felsęgednek melly igen hamisson vádolta ôtet à te Felesęget elôttet, Meg is bizonyittya. Annak utánna vége lészen ez veszédésnek. Felele az Csaszár: Ha ez igy lônne, Meg elégedném vele. Monda az Mester: Felsęged hidgye az én beszédemet. De ha el nem akarod hinni, és meg ôleted fiadat: Ugy lészen dolgod, mint egyszer eg Vitéznek dolga lôn, mikoron az ô Felesęgének vérét látta vólna. Monda az

Csaszár:

Csaszár: Mint lőn annak dolga? őremest hallanám az historiát. Felele az Mester: Meg beszélleném az Historiat, ha felsęged viszsza hozatna az ő fiát az fokházba. Es az Csaszár elkülde és viszsza hozata az fiát. Es az Joachim Mester el kezde, és meg beszélle az Csaszárnak az példa beszedet.

XXXIII. Rész.

VAla egyszer egy Vitéz, kinek egy igen szép Felesége vala, kit igen kedvel vala, annyira, hogy soha nem lehet vala nála nélkül. Lőn ezokaért egyszer, hogy kotzkát jatzodozának egymással: Es az Aszszonyiállat az kotzkát vetvén, az kezét üte az késbe, melly az Ura kezébe vala, és vére kezde járni az kezéből valamenyére. Látván ezt az Vitéz, el iede, és el hala: Es mikoron el ajult vólna, Az felesége vizzel meg őrteze őtet, hogy ésmet fel ébresztethetné. Es mikoron szőmeit meg nyitotta vólna, monda: Hamar hozzatok Papot: Mert ezennel meg kell halnom, hogy láttamaz én szerelmes feleségemnek vérét. Es à szólga el futamék à Pap-ért, hogy hamar el jőne, és meg gyontatna az Urát, és Urat adna néki. De minek előtte viszsza térne az szólga, meg hala az Vitéz.

Es mikoron meg hólt vólna az Vitéz, nagy siralom és jaygatás lőn annak hazában. Es az Vitéznek à Felesége sirattya vala az Urát, mondván: Jay én szerelmes és tekélletes URAM: Houa hagyál engemet szerelmes, szűvem? Megyek? Soha nem házassulok én imár. Ollyan lészek mint egy gőrlitze, melly mikoron à társa meg hal, Soha annak utánna mással nem társolkodik. Es soha zőld ágra nem ül, Ha nem mind éltig aszszu ágra, az nagy bánatnak miatta. Es mikoron elegge siraták vólna az meg hólt Vitézt, Nagy tisztességgel el temeték őtet.

Es mikoron immár el temették vólna őtet, à koporsóra le dőlle az felesége: és monda: Jay szűvem, Nagy szeretetből meg hóltál, látván az én véremet: En-is meg hallok érőttet, és è koporsórol el nem megyek. Mondának az ő rokkoni: Mit veszszéddel? Jőy haza, Es az szegényeknek adgy alamisznat az jámbornak lelke ért: Aval tőbbet használsz, hogy nem itt való létteddel. Felele az Aszszony: Atkozot tanácsok vattok. Hogy hogy mehetnék el az én szűvemnek koporsojától, Ki én hozzám való szeretetiből meg hólt, latván az én véremet?

Mikoron ezt az ő nemzetsége meg hallotta vólna, mondának néki: No, ha egyebet nem művelsz benne: Imè ide az tzinteremre házatskát csinállunk, Lakjál itt remete módra, Es mi gondodot vissellyük, és mindenképpen el taplállyunk. Es ekképpen házatskát csináltattának oda néki az tzinterembe, és abban marada.

Vala pedig az üdőben ollyan tőrvény az Országban, hogy mikoron valami gonosz tévő embert halalra itélnek vala, mint az lopókat az akkasztofára: Tehát à Hispannak kell vala az fel akkasztot embert az akkaszto fán egy hétig őrűzni. Ha pedig nem jól őrzi vala, hogy addig el lopják vala az fel akkasztot orvot az akkasztofárol, Tehát az Hispannak mind feje mind joszága el vész vala miatta. Lőn pedig azon az napon, mikoron el temették az Vitézt, hogy egy orvot-is fel akkasztanának. Es az napon igen erős és hideg üdő vala. Estve mikoron be setétettet vólna. Az Hispán forgolodik vala az akkaszto fa kőrnyül pantzéllyába és sissakjába, és igen dedereg vala az erős hidegben. Végre monda: Bizony ezt meg nem álhatom: Am ott egy világot látok, oda megyek fűtezni.

Es mikoron mind az világ után ment vólna, végre juta az tzinteremre az kis hazotskahoz, ahól az el temetet Vitéznek őzvegye kessereg vala. Es zőrgetni kezde az Hispan, Monda az

Aſzſzony: Kicsoda zörget? Felele az Hiſpán: En vagyok: Kérlek az Iſtenért, bocsás be: Mert ezennel meg kel halnom, olly igen fázom. Monda az Aſzſzony: Nem bocsáthattlak be: Mert én immár apátza módra lakom itt. Monda ez: Tiſztelendő Aſzſzonyom, Nyiſd meg: Mert én vagyok az nemes ember, az Hiſpán, az tű ſzomſzédotok. Es az Aſzſzony meg nyita az aytót, és be bocsata az Hiſpánt. Es mikoron meg fűtezet vólna, be ſzélleni kezde az Aſzſzonyál, és monda: Szép ſzőmély vagy Aſzſzonyom, és hazaſſágra méltób vólnal, hogy nem mint apatzaſágra. Mikoron ember férfiura találnál, egy nyihány gyermekeket hozhatnál ez világra. Jób vólna ezokaért, hogy ennek ez apatzaſágnak békét hadnál. Felele az Aſzſzony: Hiſpán Uram: Ha én ezt tudtam vólna, hogy igy kezdenel engemet tanacsolni, Bezek be nem jöttél vólna az ayton. Nem kell énnékem ſenki hazoſſága: Egy ferfiu ſem hál én velem ſoha: Meghid, hogy immár be fedve tartom köldekemet. Inkáb akarok ſzörnyű halállal meg halni, mint meg hólt az én jámbor Vitézem, az ő én hozám való nagy ſzeretete miat, hogy nem mint valamelly férfiuval akarnék közeskődnem.

Mikoron ezokaért az Hiſpán meg fűtezet vólna, Meg köſzſzené az Aſzſzonynak, és eſmet az akkaſzto fa felé méne. Es mikoron az akkaſzto fa alla jutot vólna, láta, tehat el lopták az akkaſztot embert. Es el iede: Mert tudta vala az Orſzágnak erős törvényét. Es alla fel ballaga, és nem tuda mit tőnni. Végre eſmet az tzinterembe méne, és be kivánkozék az nemes apatzához. Es mikoron meg értötte vólna, hogy az Hiſpán vólna, Mindgyaráſt meg nyita az aytot, és be bocsata. Es monda az Hiſpán: Tiſztelendő Aſzſzonyom, Nem jól jártam. Scha nem tudom, mit művellyek: Mert el lopták az akkaſztot embert. Tudod pedig, melly igen erős törvény vagyon az Orſzágban: Fejembe és jóſzágomba jár. Kérlek tégedet ſzerelmes Aſzſzonyom, adgy jó tanácsot, Mit kellyen művelnem.

Az nemes apátza meg ſzőmlele az Hiſpánt, és látván, hogy jeles nyakas férfiu, és igen ſzép ſzőmély vólna, ottan gerjedni kezde az ſzűve hoza, és monda néki: Jó tanacsot adhatnék, és könnyen meg ſzabadulnál: De ingyen nem mondom az tanácsot. Monda az Hiſpán: Mind az tévé leſzek, az mit kévanſz tőllem, csak jelencs meg tanácsodat, hogy el ne veſzek. Monda az apátza: Ha tudnám, hogy jó ſzörſzámod volna az kék váſzonba, tehát hozzád mennék: Ha ezokaért azt igéred, hogy el véſzeſz engemet. Tehát meg mondom az tanácsot. Monda az nemes ember az Hiſpán: Had probállyuk meg előſzer: Annak utánna bátor. Es az nemes apátza meg probala az Hiſpánt. Es mikoron egy jó üdeig meg probálta vólna: Monda az Hiſpánnak: Szűvem lelkem, Ez az tanács: Jere, meg nyiſſük az én el temetet vitezemnek koporſoját, Es vidd el az teſtet, és köſd az akkaſztofára, Es az emberek azt tudgyák, hogy az az orv, mellyet fel akkaſztottanak vólt: Es ekképpen meg menekődel.

Monda az Hiſpán: Jere bator, Jó léſzen. Es el menének, és meg nyiták az koporſót, és ki vévék az teſtet. De monda az Hiſpán: Meg eſmerik, hogy nem az orv: Mert egy uyon vágot ſeb vala az ortzajan: Ennek pedig nincsen. Monda az nemes apátza: Vaggy egy ſebet mindgyárt az ortzán. Felele az Hiſpán: Bizony általom ezt művelni: Mert ez jámbor igen jó ſzomſzédom, és jeles barátom vala: Monda az apátza: Ad ide az ſzekertzét: Es fogván az ſzekertzét, nagy ſebet vaga az hólt teſtnek az ortzáján. Monda eſmet az Hiſpán: Fűle ſem vala az orvnak: Es az apátza mind az két fűlét el metze az Urának. Monda eſmet az Hiſpán: Monya ſem vala. Es az apátza meg foga az kéſt, és el metze az Urának mind az két monyát.

Annak utánna fel vévé az Hiſpán az Vitéznek teſtét, és az akkaſztofára fel kötté. Es az Emberek látván az akkaſzto-fán az hólt teſtet, mind az tudgyák vala, hogy az orv vólna: Maga az nemes Vitéznek teſte vala. Egy hét mulva méne az Hiſpán eſmet az apátzához, Es az apátza nagy ölelgeteſſeggel fogada őtet be. Es az Hiſpán igen meg köſzſzene néki az jó

tanácsot,

tanácsot, mellyel meg menekődet vala. És monda az apátza néki: Jó Hiſpán Uram; had probállyuk meg-is egyſzer az kék váſzonbeli-ſzőrſzamot. És uyjonnan meg probállyák. Egy jó üdő mulva, mikoron eleggé probálták vólna: Monda az apátza: Jere immár az Paphoz, Had eskődgyünk egymáſſál. Mert ég allat nincsen, kit olly igen ſzereſſek, mint te kegyelmedet. Felele az Hiſpán: Bizony én meg nem eskőſzem veled. Mert ha ſzinte moſtan ſzeretz ez probalás-ért. De ez az ſzeretet nem lőnne álando: Mert az előt-is igen ſzereted vala az nemes Vitéz Uradat, az én jámbor ſzomſzédomat: De hamar el feletkőzél arról. Sőt artzul vagád, Mind az két fülét és monyát el metzéd. Maradgy ezokaért itt ſzent apatzáſágodban: És el méne.

És hát hólnap mulva dagadni kezde nemes apátza Aſzſzonynak à haſa, És à tizedik hólnapra ſzép kettőſſeket hoza ez világra, És példa lőn minden embereknek, Mellyből meg tanúlhattyák, Melly igen tekélletes elmüek legyenek az Aſzſzony népek, És melly igen álhatattlannok legyenek az ő igéretekben, végezéſſekben, és minden dolgokban.

És monda az JOACHIM Meſter az Csaſzárnak: Meg értőtteé felſéged az példa beſzédet? Felele az Csaſzár: Jól, Bezek látor Aſzſzonyállat vólt ez. No, jó Meſter, Nem járok immár az én felelſégemnek ſzava után. Csak hogy halhatnám az én fiamnak ſzavát egyſzer, őremeſt meg halnék annak utánna. Felele az Meſter: Felſéged hólnap gyűtſe egybe az Fejedelmeket, az tanácsokat, és Urakat, És azzok előtt meg hallya felſéged az ő ſzavát.

XXXIIII. Réſz.

MIKEPPEN BESZELLET AZ CSASZAR FIA az Fejedelmek és az Urák előtt.

MAſod napon be vivék az hét Meſterek az Csaſzár fiát az Csaſzár udvarában, És mikoron be ment vólna az pallotába az Meſterek előt, az Csaſzár eleybe méne, és kezét nyuytván, monda: Felſéges Uram, èdes Apám, Iſten éltesſe Felſégédet ſok eſztendeig, minden jóba. Halván az Csaſzár az ő édes fia ſzavát, el ajula: És midőn rőſa vizzel meg kenték vólna az homlokát ébrede. És mikoron az fiá eſmet ſzólni kezde az attyának, Nagy örombe lőn az Csaſzár, minden ő egéſz udvarával.

És Diocletian monda az Attyának: Felſéges Uram édes Attyám: Minek előttè meg mondom minden ſzükségemet előtted, és az Uraim előt, kerem Felſégedet, Hogy hozaſſa ide az Csaſzárnet, minden ő leanyival, És midőn jelen léſzen, annak utanna meg mondom az én mondómat. És az Csaſzár meg parancs ola, Hogy az Csaſzárné minden leanyivál el jöne, és jelen lőnne. El jöve az Csaſzárné nagy nehézen és bánkodva. És az fia meg hadja, Hogy rendel állanának az Csaſzar elöt és az egéſz udvar élöt. És rendbe állának. És az Csaſzár fia ſzóllani kezde, és monda: Felſeges

Uram, Edes Apám: Te Felséged lattya é ezt è magas leanyt, melly zöld bársonyban vagyon? Felele az Csaszár: Iol latom: Felességem igen szereti azt, és gyakorta ájánlotta azt énnékem. Monda az Csaszár fia: Felséges Uram: Te Felséged vonnassa le rólla minden ruhait, hogy mezitelen allyon elötted, és mind az Uraim elöt, Es annak utánna meg esmeri Felséged az Csaszárnénak jamborságat, Es minémű leanyai legyenek az ö udvarában. Felele az Csaszár. Edes fiam: Nagy szömérem vólna ez ennyi sok jámbor elöt. Monda az fia: Felséged parancsollyon, Hogy le vetközzék: Mert ha nem müveli, ö magam kezdek hozza, és le vetkösztetem. Parancsola ezokaért az Csaszár, hogy le vonnák minden ruhait rólla.

Es mikoron le vonták vólna minden ruhait, hogy mezitelen ott allana, tehát az szép Leanynak az két lába közet egy alkolmás koltója vagyon. Mikoron ezt meg látták vólna mind az Csaszár, mind az udvarbeliek, El csudálkozának raita, es nagy zöne bona lön mind az egesz udvarbeliek közet: Mert némellyek katzagyák vala: Nemellyek pedig czigorgattyák vala fogait, és átkozzák vala az Csaszárnét, és mind az Aszszony népeket, és szidalmaszszák vala azzoknak álnoksagokat, Es monda Diocletian az Attyának: Felséges Uram, édes Attyám: Felséged azt monda, hogy az Csaszárné igen szerette ezt è Leanyt. Ne csudálkozék felséged rayta: Mert tobszer hált evel, mind éyel, mind nappal, hogy nem felségeddel. Es monda az Csaszár: Vay gonosz álnok latorné. Lám ez széles vilagon sem vólt álnakb és latrob teremtet állat te naladnal: Es meg hadgya, Hogy mindgyarást fejét vennék az Csaszárnénak, Es hogy az koltogatos Leanyt meg égetnék. De az Csaszár fia monda az Attyának: Felséges Uram: Nem kell sietni az törvények ki adassával. Had legyen nyilvábban minden ö vétke, Annak utánna ugy kel ötet meg büntötni. Es monda az Csaszár: Am elötted vagyon. Cselekedgyél az te itéletet szerint.

XXXV. Rész.

MINT MENTI AZ CSASZAR FIA MAGAT, ES MINT vadollya az Csaszárnét.

ES szólvan az Csaszar Fia, monda az Attyának: Felséges Uram, és édes apám: Mikoron felséged utánnam küldet vólna az Csaszárnénak esztekeléssébül, Meg nézök az én Mesterimmel az csillagokat, Ha jó vólnaé mennem, avagy nem. Es ugy jelenték az csillagok, Hogy ha meg térnék mindgyarást, Tehát szidalmas halallal kellene meg halnom. De ha meg térvén, hét napig meg tartosztatnám magamat, és senkinek nem szólnék semmit, Tehát meg meneködnem.

Ez

Ez az oka, hogy hét egész napik nem mertem szólni senkinek. Hogy az Csaszárné engemet meg vadolt felséget előtt. Hogy én erőszakot akartam vólna művelni rayta, Az mind hazugság. Erőtte vólt ő ugyan mindenképpen, hogy reja vonnyon, Es valtig elelgete, és meg mutata kőbelbéli szép almait, és hegyes kőldeket: De nem teheté szerét. Hogy láta, hogy reja nem birhat, Ugy kezde magát kőrmelni, és ruhait szaggatni, Mint te felséged látta.

Halván ezt az Csaszár, igen meg haragvék, Es monda az Csaszárnénak: Oh te átkozot, gonosz és álnokságos teremtet állat: Nem vóltamé elég tenéked, és az te nagy monnyu Leany? Hogy meg fiamat-is reja akartad vonni? Es az Csaszárné eleybe esvén, kegyelmet kezde kérni. Monda az Csaszár: Oh minden rendbeli Aszszonyállatok közőtt átkozttyab és aláb való latorné: Nem egy halált, hanem hármat érdemlettél.

Es szolla az Csaszár fia, és monda: Nyilván vagyon én édes szerelmes Uram Attyám felségednél, hogy ez te álnokságos felségednek hazugságáért minden nap akkasztani vittenek. Mind az által az én Mesterimnek okosságok és bőlcsességek által, az Isten engem az haláltól meg szabaditot.

Monda az Csaszár: Oh szerelmes fiam, áldot legyen az szem pilantás à mellybe szűlettél, miért hogy hallak tégedet olly szépen és bőlcsen disputálni. De az okosság azt adgya előmbe, mivel hogy az te Mesterid-is neműnemű hassonlatosságoknak szépen elő beszéléssével szabaditottanak meg tégedet az haláltol, Hogy te-is valami hassonlatossagbol vőtt példa beszédet, mellyet elmejűnkbe be foglalván vidambak lehessűnk mi előttűnk szép rendel elű beszély.

Erre az Csaszárnak fia felele: Parancsol annak-okaért kegyelmes Uram, hogy mindenek meg én szónak véghőz vetek, csendességbe és veszteglettéségbe legyenek, és halgatással nékem kegyelmet tegyenek, és azt bizonyos bűntetéssel parancsollyad, es ekképpen meg lészen hogy az fel vetet tőrvénynek, mind én magam, mind felséged felől, mind Isteni és emberi tőrvény szerint elég legyen.

Az Csaſzár lég ottan az udvari-ſzolgaival mindeneknek veſztegletéſſégre és halgatáſra való parancsot ada. Es annak utánna az Csaſzár fia nagy ſzép haſonlatoſſágot kezde beſzélleni: à mint következik.

XXXVI. Réſz.

AZ IFFIU CSASZARNAK HASONlatoſſága.

VAla egykor egy fő valaſztot nagy renden való Vitézlő ember, Kinek csak eggyetlen egy fia vala, mint én tűnéktek. Kit ők igen ſzeretnek vala. Ezt az atya meſzſze, földre eg' bölcs Meſternek ajálya, hogy azt az jó és tiſzteſséges erkölcsekben és déaki tudományba oktatna és tanitana. Kinél mikor hét egéſz eſztédeig tanúlt égykor haza kévanák őtet az ő Attya és Anya. Küldének ezokaért levelet néki hogy minden halaſasnélkül haza jőyen, miképpen te-is engemet haza hivattál. Az fia mindenbe akar az ő Attyának engedni, haza ment vala az mint néki meg vala az ő Attyátol parancsolva. Kinek haza jövéſſén az ő ſzülei felette igen örülnek és vigadnak vala, Mivel hogy tiſztes és ékes iffiu-is vólna. Történek touábba, hogy egykor aſztalhoz Attya és Annya le ültek vólna, fiok pedig fen forgolodván az aſztalhoz való ſzolgalatnak gondgyát viſeli vala. Egy Filőmile az ablakon be repűle, és csuda gyönyörűſégeſen és ſzépen ſzól vala. Mellyet mikor az Vitézlő ember, az Attya meg látot vólna, monda: Bizony hogy ékeſſen és gyönyörűſégeſſen ſzóll, bezzeg jól lőnne annak dolga ki ez gyönyörűſéges éneket értven, és hogy azt meg magyarázhatna. Az Fia pedig mondgya vala, hogy ő mident érti. De féline azon, hogy ha meg mondgya, hogy Attyát meg háboritana: Es az Attya monda: Beſzéld meg fiam az éneklésnek ez ő értelmét, és annak utánna meg látom, ha kellyen è rejád haragudnom, az után feleſégem-is az te Annyád hallya meg. Akkoron az ő fiok el kezdven monda: Az Philemile jelenti, hogy én gazdag nemes és hatalmas ember léſzek. El annyira, hogy ti minnyájan tiſzteſséget teſztek.

tek. Kiváltképpen pedig Attyám kezem mosdossára való vizet tart, Annyám pedig, kézkendőt tart, ez haboriti titeket meg? Monda az Attya: Soha te az mig élsz, nem éred hogy én és az te Annyád szolgállyunk tenéked. Mert meg bizonyitom, hogy az Philemile hamissan éneklet, és hogy te-is hazuttál.

Mikor ezeket meg monta vólna, fiát ragadván, az tengerbe be veté, mondván: Ez ám az Philemile énekléssének meg magyarazássa. De holot az ő fiok uszásba felette igen tudós vala, az tenger be egy kőszálra uszà, Es ott harmad napig étlen lőn. Harmad nap el mulva, mikor egy hajoval eveznének ott elő. Az Iffiu éhség miat kénszeritetvén, az hajós Mestereket, és az ővezőket fel szoval meg szolitá, hogy őtet az hatalmas Istennek neviért segéllenék meg. Az hajósok és ővezők mikor latták vólna az Iffiunak, szép termetét, és ékes vóltát, be vivék az hajóba és űdegen földre viszszik vala. Mikor ezokaért az ki fogo hellyre jutottanak vólna. Egy Varosba lako Hertzegnek arullyák vala az Iffiat, és néki adák. Ez mikoron eszébe vőtte vólna, hogy az iffiu eszessen viselne magát, és minden reja bizot dolgot hivséggel, és szorgalmatossággal meg szerezne, jól kezde őtet tartani, és szűve szerint szeretni.

Az űdő közbe, annak az tartományinak Királya Gyűlést hirdetete, hogy minden Urak, fő emberek, Hertzegek, és az ő birodalmába való szin nép az ő Gyűlésébe és tanacsába jelen lőnnének. Halván ezt az Hertzeg, az ki az Iffiat meg vőtte vala. Holot immár tudgya vala, hogy az Iffiu nagy bőlcseséggel, eszességgel, tudomanyival, és draga elmeivel vólna, Fel ékessite vélle eggyűt az iffiat-is, és el vive vélle.

Mikoron az Királynak parancsolattyábol mind be gyűlekesztek vólna. Az Király igy kezde az ő beszédét. En szerelmes hűveim hogy gyűlésemnek okát mi legyen meg érczétek, ti-néktek rővid beszéddel meg jelentem. Avagy eszem, avagy iszom, avagy valamit cselekeszem, az Hollók mindenkor környűlem forognak és repesnek, el annyira, hogy az ő rettenetes koakogassokat irtozással halgatom, és

ezeket

ezeket nagy bánkodáſſal látom. Hogy ha valaki vólna, az ki énnékem ezt meg mondhatna, Miért kakognak, és miért járnak mindenűt utánnom és őket az után el űzhetne én tőllem, hogy többe viſzſza rejam ne térnének, és az ő iſzonyu kakogáſſokat ne hallanam, Annak Leanyomat Feleſégűl adnám, és halálom után minden jóſzágomon őrökéſſe birodalomba hagynám.

Mikor ezeket az Király meg mondotta vólna: Senki nem vala az ki az ő kévánſágára meg feleihetne, és eleget tehetne. Mert ſenki nem tudgya vala, mit akarnának az Hollok az ő iſzonyu kakogáſſokkal. Az Iffiu pedig az ő Urát az Hertzeget meg ſzolita, és monda néki: Hogy ha az Király fogadaſſának allana, én az ő kérdéſſére és kévánſágára eleget tennék, és meg felelnék. Monda az Hertzeg: Meg mondhatomé ezt, avagy iráſſom által meg jelenthetemé bizváſt az Királynak? Felele az Iffiu: Nincs dragáb életemnél kibe fogadom, hogy az ő kérdéſſére meg felelek. Az Hertzeg lég ottan az Király eleybe menvén, monda: Eſmerek én felſéges Uram Király egy bőlcs embert, ki minden orába az te kérdéſſédre meg felelhet. Es hogy ha az mit az Fejedelmek, és az Urak előtt fogadál, azt ő néki be tellyeſſitet, az te kévánſágodnak-is eleget teſzen. Felele az Király: Az én Orſzágomnak drága Coronajára eskőſzem, hogy valamit fogattam, abba alhatatoſſon meg állok, és be tellyeſitem nagy hivſéggel. Halván ezt az Hertzeg: Leg ottan az Iffiat az Királyhoz vivé. Az Király pedig az iffiunak monda: Oh te jámbor Iffiu, meg felelhetzé az én kérdéſſemre? Felele az Iffiu: En felſéges Uram Király, felſégednek meg felelni kéſz vagyok. Az kérdéſnek pedig feleleti ebbe ál. Három hollo jár te utánnad, vagy louadon, vagy kolyadon vala houamégy, és meg jőyſz. Azt kéványod meg tudni, miért művelik ezt. Ekképpen fertem ezokaért meg az te kérdéſſedet.

Lőn egyſzer, hogy egy bokor hollo egyik him, az máſik nőſtin, kőltették vólna ki az ő fiokat. Akkor pedig az űdőbe, azon tartomanyba nagy ehſég tamadot vala, el aňyira, hogy az ehſég miat ſok emberek, vadak, madarak, és minden fęle állatok ſokan meg halnának.

nak. Az ki kőltetet hollo fiu az fészekbe hagyatot vala, az anyók ött el hagyván, soha hozza nem jő vala fiához, mellyet mikor az apyok az hollo látot vólna az ő apro fiait, az nagy szűkségbe-is valami modon taplallya vala. El menvén tőllek és viszsza jővén, eledelt hozván, az fioka hollot fel tarta, el annyira, hogy mint ő maga immár repűlhet vala. Az hollo fiunak el szőkőt Annya, mikor egyszer az apyok hollo hon nem létébe haza jőtt vólna. Kévánnya vala hogy ő nékie is közé hozzája. Az apyok hollo ellent tartván. Szemére hannya vala néki, hogy az nagy szűkségének idején árvaságra hatta vólna, és ennek okaért semi közének, és nyajaskodassának nem kellene vélle lőnni. Az Annyok hollo ez beszéden fel haborodván, mondgya vala: hogy ő kőltette vólna és szűlte vólna az hollo fiat, és hogy nagy faidalmot és háborusságot szenvedet vólna érette. Azért igazab dolog vólna hogy ő az annyával élne inkáb, hogy nem mint az annyát meg vetvén, és csak az apyok holloval niayaskodnék. Ezért járnak felséges Uram Király utánnod, mint égy igaz és hatalmas itilő biro után, hogy ezeket meg itilvén, igaz és méltó törvént és igaságot szolgaltas ő nékik: Mellyekkel éllyen inkáb az hollo fiu. Es ha azt akkarod, hogy ez után az hollo kakogássok meg szűnyenek utánnod, Igaz törvén t és sententiat mond ki nékik. Hogy ha az apyok hollonálé, avagy az anyokkal legyen inkáb tarsasága, és eggyűt való élete? Es az után meg szűnnek az kialtástol, és meg látod, hogy el repűlnek te tőlled.

Es monda az Király: Igaz és nem hamis sententiat mondok ezeknek, az mennyire én ez dolgot érthetem, Az én fejemnek Coronajára mondom: Hogy, mivel az annyok hollo illyen nagy szűkségnek idején el hatta vólt az ő fiát, méltónak és alkolmatosnak tetszik, hog' ő az ő fiával való társolkodástol, és eggyűt való éléstől meg fosztattassék. De miért hogy eszt veti elő, hogy nagy faydalmokat, és nehéz nyavallyákat szenvedet vólna az szűlésbe. Arra azt felelem: hogy az à faydalom, és bannat örömre választot akkor, mikor latta, hogy az ő mezitelen fiát az fészekbe eleven vólt. Holott pediglen az

apyok hollo azonképpen teméſzthet, és ő hollo fiakat nemzet, továbba az attyai réſztűl à ſzűkſégnek űdején meg emlekezet, az ő fiát fel tartotta. Mondom hogy ő az ő fel nevelt fiával éllyen: tarſolkodgyék, és barátkozzék. Az annya pedig, ne társolkodhaſſék. Mikoron az hollók eſzekbe vőtték vólna ezt az ſententia ki mondáſt, nagy kialtáſſal el repűlének, és az után nem lattattának az Királytol.

Es ſzolla az Király az iffiunak, mondván: Kérlek, mond meg ki neved? Felele az iffiu: ALEXANDER énnékem nevem. Monda az Király: Oh én ſzerelmes fiam, ennek utánna Attyád akkarok lenni: és hogy ha történendik, hogy az én leanyomat feleſégűl veſzed magadnak, bizonyára Ægyptuſnak Királlya léſz.

Mikoron az iffiu az Királynál ſokkaig lakot vólna, mindeňek igen ſzeretik vala őtet. Tuſakodáſba, és baivivásba mindenkor győzedelmes iéſzen vala. El annyira, hogy immár ſenki nem mér vala véllé ſzembe menni.

Ugyan akkor az űdőbe vala egy Csaſzár, kinek Cyrus vala neve, ki az ő ſzép és tiſztes termetivel és nagy bőlcseſéggel mind ez egéſz főlden valófejedelmeket fellyűl halad vala, kinek ékeſſégit, és tekélletes drága erkőlcsét,, drága kőveknél, arannyal, ezűſtel, és minden drága Csaſzari őltezettel, az Király kévánnya vala latni. Ezeket meg értvén Alexander, az ő fogadot attyához be menvén, és monda: Mind ez világ az CYRVS Csaſzárt dicsiri. Azokaért ha felſégednek jó akkarattya, elmegyek ő hozzája ſzolgálni, csak ezért hogy, az ő bőlcseſégét meg tanullyom. Felele az Király: Jól tetſzik énnékem. Azért aranyat, ezűſtet bőven végy hozzád, és veled el vigyed. Mind az által ha alkolmatos előſzer az én leanyomat fiam Alexander vid haza feleſégűl. Felele Alexander: Mencs meg felſéges Uram engem, mig meg jővek eſmet. Az Király pedig monda: holott ez legyen kéváná ſágod, engedek tenéked. Alexander el bucsuzván az Attyátol, Szép őltezettel és vitézi ſzerſzámokkal, fel ékeſitet ſereggel megyen vala az Csaſzárhoz. Kihőz mikor el jutot vólna, térdet fejet haytván, ékeſſen kőſzene az Csaſzárnak. Az Csaſzár ſzekiből fel kelvén,

és

és ötet ottan meg csokolván, monda: Hol vagyon az te lako házad? Felele Alexander: En az Ægyptus Királynak fia vagyok, és jöttem Csaszári méltoságodhoz, ezért hogy hatalmassagodnak ha kedves vólna szolgallatom, szolgálnék. Erre az Csaszár felele: Mind örökké jól legyen tenéked, öremest akarom szolgallatodat venni, és te énnékem Asztalnakom légy, és étkemet fogyad. Felele Alexander: kész vagyok minden kévánságodnak, és parancsolatodnak engedni. Es az Hopmester lako helyt készite néki. Alexander pedig eszessen és bölcsen viseli vala minden dolgába magat, el aňyira hogy az Csaszár felette igen szereti vala ötet. Nem sok üdö mulva, Az Israëlitáknak Kiràlya fia-is szolgálni ment vala oda. Kinek neve LVDOVICVS vala, Ezt-is igen szeret vala, és ezt ekképpen fogada bé, meg tudván nevét, és lakta hazajat. Kit mikor meg kérdet vólna az Csaszár, monda: Vagyok az Israëliták Királlyának fia, énnékem nevem LVDOVICVS. Az Csaszár monda: ALEXANDER énnékem Asztalnakom, te azért Pohárnokom légy. Ludovicus ezt à Csaszárnák tisztességessen meg köszene. Atta vala azért igy egymas-hoz öket, kik egy-más közet el annyiba hasonlak valának, hogy öket egy-mástol meg nem ésmerhetnék, ök pedig egy-mást felette igen szeretik vala. Az Alexander ennyibe külembez vala, hogy ö erös és vastag testel, és jó egészséggel vala. Ludovicus pedig, keskén testel, és vékomb erövel bir vala. De az ö abrazattyokba és allapattyokba máshoz egybe illenek vala.

Vala pedig az Csaszárnak egyetlen egy Leanya, kinek neve FLORENTINA vala. Kire az Attya halála után az Országnak birodalmának szállani kell vala. Ezt az Csaszár felette igen szereti vala, Mert igen szép termetü, és ékes vala, és ennek tulaydon udvara és háza népe vala. Es minden nap, mikor immár az ebéd fel akkarna kelni, kivaltképpen vala drága étket visznek vala az Csaszárnak asztalára, az ö tisztességére. Mert ez földi fejedelmeket gazdagsággal, és méltossággal fellyül halad vala. Es mikor többet nem akart enni az fele drága készülettel csinál. étekböl. Alexandertül szokta vala be küldeni,

deni, Honnét ALEXANDER az Leanyak ſzeretetibe, és kedvébe jutot vala. Történek azonközbe egykor, hogy Alexander az étkek el készitesſębe vólna foglalatos. Viſeli vala LVDOVICVS az aſztalnak gondgyát Alexander helyét, el annyira, hogy az drága étket-is ő vinnye be az Csaſzár Leanyának, mellyre mikor az Leany ſzép ſzemeit vetette vólna leg ottan meg kérde ki vólna neve, és honnat való vólna. Meg monda Ludovicus hogy ő az Iſraëliták Királlyának fia vólna, és hogy az ő Attyának ſzolgája moſt vólna, Az Leany fejével intvén monda jól vagyon: Legyen ſzerencsés az te dolgod-is. Ludovicus ezt meg köſzenvén, és el méne előlle. Azonközbe ſenki nem vala hogy ki pohárt töltene az Csaſzárnak. Ki mikor Alexander ezt eſzébe vőtt vólna, az ő tarſának tiſztét viſeli vala, és az Csaſzárnak pohárt tőlt vala. Minek utánna pedig az ebéd fel kőlt vólna, és minden el végeſztetet vólna Ludovicus le fekkűvék agyába, Kit mikor Alexander meg értet vólna, hozza méne és monda: Oh én ſzerelmes társom LVDOVICE, mond meg énnékem, micsoda nyavallyád vagyon? Ludovicus pedig monda: Felette igen nagy való véletlen nyavallya talála, kibe ugyan jól éſmerem, hogy, többe ebből meg gyogyuláſſom nem leſzen. ALEXANDER éſmet kérde mi vólna oka illyen hértelen való nyavallyának, és micsoda réſzébe vólna az ő tágyainak az faydalom? Ludovicus monda: Szűvembe való nyavallyám. Monda Alexander: Tudom én honnét eſet ez e nyavallya raytad. Mert ma az Csaſzár aſztalátul való távol létem-be. Az Csaſzár Leanyának az drága étket vitted fel, és annak ſzépſége, és ékes termete ſebhette meg az te ſzűvedet: Monda erre Ludovicus: Oh én ſzerelmes társom és barátom Alexander, ſoha ęg alat, föld felet illyen tudos orvos én rejam nem találhatot vólna, ki illyen igazán, és nyilván az én ſzertelen való nagy nyavalyámat meg éſmerhette, és meg tudhatta vólna, az mint te. Tudgyat az ért ſzerelmes társom, hogy énnékem meg kell ebbe halnom. Monda Alexander: Légy bathor ſzűvel, melleted leſzek, nem halſz ez nyavallyába meg: Ezek mind meg lévén, Alexander az házbol ki fordulván méne az

Városba,

Városba, és tulaydon sajat penzén szép selyembol szot kezkenot ki drága kovekkel, és gyongyek kell vala meg készitve, nagy áron meg von, és Ludovicussnak neve alat az Csaszár Leanyának Florentinának vive. Mellyet mikor az Csaszár Leanya meg látot volna monda: Oh jó Alexander, vallyon honnét vott Ludovicus illyen nagy kénczet. Miért ajándékoz engem ez ajándékkal, holott engem meg csak egyszer látot? Monda Alexander: Felseges Asszonyom ez az Israëlitak Királyának fia, ki minden-féle drága szépséges gazdagsággal bovelkodig. Miért pedig ez ajándékot adta felségednek: Tudgyad hogy hozad való szeretibe felette igen meg betegedet, ha meg hall, felséged leszen oka, vigasztallya meg azért felséged. Monda az Csaszár Leanya: Alexander illy tanácsot adtzé te énnékem, hogy az én szüzességembe és hirem nevembe kárt vallyak. Ezt ha más akkarna tanácsul énnékem adni, néked intened kell vala, hogy ne müvelném, de látom hogy hóltomat kéványod. Meny el elollem, Soha énnékem az eszembe sem volt, nem is müvelem. Mert abbol énnékem, sem o néki jónkra nem kovetkoznék. Azért tobbe erról meg se emlekozzél. Ezeket halván Alexander, fejét haytván ki méne elotte. Harmad nap mulva, ismet az Városbba méne, Ludovicus hire nélkül ismet sajáit kolcségén drága szép koveket és gyongyeket von, mint annak elottte. Azokat-is Ludovicus neve alat az Csaszár Leanyának be mutatà. Ki mikoron illyen draga jeles szépséget meg látot volna, Ludovicushoz konyeb és lágyab szüvel lon, és monda: Bizony igen csudalkozom jó Alexander, hogy te holott engemet ennyiszer láttál, magad el hagyod, és másnak szolgalván, te nem kérsz engemet. Alexander felele: Nem felettés indit fel engemet, ez oka, mert ha valakinek szerelmes barättya vagyon, azt szinte ugy kell szeretni, mint o magát. Ezokaért az Istenért ne had otet, hogy te éretted meg hallyon. Monda az Csaszár Leanya: Eregy elollem ne intes tobbe engem effele dologgal. Mellyet halván Alexander, el méne elolle, és harmadszor-is azonképpen drága jeles szépséget szerze mint annak elotte. Es mikor az Csaszár Leanya meg latta volna,

és harmadſzor-is el venne az ajándékot, monda: Ha egyęb nem lehet az dologba, menny el és jelencs meg Ludovicuſnak hogy az mikor akkarja, jöyen el, és az én aytomat nyitva találllya. Ezt halván Alexander, nagy örömmel megyen vala az ő barattyához, Ludovicushoz, és monda: Légy jó ſzűvel ne bankodgyal, mert az Csaſzár Leanyát arra birtam, hogy tenéked kéváníſágodba nem akkarattya ellen enged, vala mikor hozza męgſz kéſzen találod. Mikor ezt Ludovicus hallotta vólna, ugy mint egy álombol ſerkent vólna fel, ugy tetſzik néki, és mindgyaraſt meg gyogyula. Továbba éyel hozzája megyen vala, és vęlle az ő kéváníſága ſzerint mulat vala, és hál vala. Mikor ez meg lőtt vólna, és immár az ſzeretet ő kőzetek ez ő kéváníſágok ſzerint meg erőſſedet vólna, mind annyiſzor az menyiſzer akarja vala hozza mehet vala, és kéváníſágok ſzerint egymáſſal győnyőrkődnek vala, el hogy immár męg az Csaſzár udvarabeli ſzentelt Vitézeknek-is tuttokra vólna és mindenűt hire el terjedet vala. Hogy Ludovicus az Csaſzár Leanyát Florentinat meg ſzéplőſſitette vólna. Az fő ſzentelt Vitézek pedig tanácskoznak vala, hogy éteczaka fegyveres kézzel reja ütnének, Es Ludovicuſt meg ölnék. Mellyet mikor Alexander meg értőtte vólna. ő-is fegyveres kézzel ő nékik ellenek ál vala áz ő társaival, és az ő tarſáért kéz vólt mindenha meg vinnya. Mikor ez meg lőtt vólna, és latták vólna az ſzentelt fő Vitézek, hogy Alexander állana ő ellenek. Ludovicuſt Florentinához békeſęgel, Es bantás nélkűl menni engedik vala, és ſemmi boſzſzuſágot néki nem teſznek vala. Mert Alexander mindenkor kéſz vólt az ő társaért meg vinnya. Ez dologba pedig ſemmi hirével nem vólt Ludovicuſnak. De az Csaſzár Leanyának Florentinának, minden dolgok nyilván vóltanak.

Azonkőzbe pedig történek, hogy Alexandernek levelet irnanak az ő Attyának udvarából, hogy Ægyptuſba az ő Attya meg hólt vólna, Es hogy ő mennél hamaráb haza ſietne, és hogy birna Attya halála után Orſzágát.

ALEXANDER pedig el olvaſván az levelet Ludovicuſal, Az Csaſzár

ſzár Leanyának meg mutaták az levelet, hogy Alexandernek haza kellene minden ok vétetlen menni. Kiből mind ketten felette igen nagy banatba eſſének: Alexander azért az Csaſzárhoz mevén el követezék, mondván: Felſęges hatalmas Uram Csaſzár, Hozták Attyám hazárol levelet melybe az én ſzerelmes Attyámnak halálát jelenti. Ezokaért könyörgek hatalmaſſágodnak, hogy jó kegyelmeſſęgedből legyen ſzabad énnékem az én Attyam hazához mennem. Mind az által hogy nem mint hatalmaſſágodnak neheſſęgére lenne az én el menetelem, akkarom inkáb minden Király gazdagſágomat el veſzteni.

Az Csaſzár erre felele, és monda: Bizonyára az te töllem való el tavozáſſodon bankodom, és énnékem neheznek tetzik, hogy kénſzeritetel udvarombol el menni. Mind ez által illyen nagy, és ſzükſęges dologba tégedet meg nem tártoztattlak. Azért Iſten vigyen jó ſzerencsével és békeſſęggel házadhoz. Ha pedig ſzükſęg, Végy hozzád kénczemből annyi kölcséget és gazdagſágot, Aranyát, Ezüſtet, kivel bővſęggel meg érjed utadat, mert bővſęggel adtam.

ALEXANDER pedig ezt meg köſzenvén az Csaſzárnak, az Csaſzárt, és mind az jelen való fő Urakat, és Hertzegeket meg követvén, el bucsuzék. Mikor pedig az utnak eredne, Florentina és LVDOVICVS két egéſz mél földig kéſęrek őtet. Es mikor ő töllek is ALEXANDER el követköznék, mindenik ſirva válék el, nagy keſerüſęggel egy-máſtol, Az Csaſzár Leanya pedig monda Ludovicuſnak: Nem ok nélkül vagyon most az mi ſiralmunk az Alexander el menetelin, Mert hogy ha ő nem lőtt vólna, te én velem ſoha nem közeſsültél vólna. Mert ő te hired nélkül haromſzor vőtt énnékem drága ſzép köveket és gyöngyeket és te neved alat hozta énnékem. Az te ellenſęgednek leſeskedőſnek keménnyen ellenek állot, ki meg életét-is te éretted nem ſzánta vólna el veſzteni. Azért ſzükſęg minékünk bánkodnunk, az ő tölle való el tavozaſſon. Monda Alexander: Ne ſzomorkodgyátok ſzerelmes barátim, mert az énnékem hagyot Országot kézemhöz kell vennem. En tütöket az Iſtennek ajánlom.

Egy

Egy dolog vagyon hátra, az mit tenéked szerelmes barátom LVDOVICE mondok. Immár négy esztendeje vagyon, mitől fogva az Hispanusok Királlyának fia ez tisztet kévánnyá vala kinek neve GEYDON. Mihelt az, az én menetelemet meg tudgya, ő lég ottan az Csasárhoz jöy, és az minemű tisztet az Csaszárnál kéván meg nyeri. Attul az Csaszár Leanyát alatomba és titkon őrűzzed és oltalmazad, mert ha meg értendi, hogy néked közed volt vęlle, tégedet az Csaszárnál be vadol, és halalra itilyen meg ölnek. Erre LVDOVICVS monda: O ALEXANDER minden dolgomba az mint lehet okoson meg óltalmazom magamat. De egy dologra kérlek téged hogy meg műveld. Alexander kérde hogy mi volna az à dolog? LVDOVICVS monda: Vagyon nallam egy gyűrű kit énnékem az én Annyam adot, ezt néked ajándékon adom, hogy mind örökké az te uyjodba visellyed és hordod. Hogy mikor azt latandod én rollam meg emlekezzél. Alexander az gyűrét tőlle el vévén, őket nagy szép aldással az Istennek ajánlya és tőllek el valék.

Az hű Alexander immár haza fele jó egészęgbe, és jó erőbe közelget vala Ægyptusba. Annak utánna nem sok üdő mulva, az Hispanusok Királlya fia GEYDON meg érté, hogy Alexander az Csaszártol el ment volna, nagy sietszęggel az Csaszárhoz jutván, alazatoson ajánlya vala az ő szolgalattyát, és kőnyereg vala hogy venne udvaraba szolgalattyát. Az Csaszár monda: Szinte alkolmatos üdőben jutottál hozzám, Mert Alexander el ment tőllem. Ennek hellyére álattlak. Es ő igen meg köszene ezt à Csaszárnak. Lőn egyszer hogy az Csaszár Alexandert igen dicsirne. Felele GEYDON: Hatalmas Csaszár, ez felszęgednek nagy gyalazattyára volt. Az Csaszár meg kérde, miért mondana azt: Geydon felele: Felszęgednek egy Leanya vagyon, kit LVDOVICVS annak izgatása tanácsa és álnoksága által meg széplesitet vala mennyiszer akkarta vęlle hált. Kit mikor az Csaszár meg hallot volna, El izonyodék az dolgon, és nagy haragra fel gerjede. Történek hogy ugyan ott ez palotában menne által LVDOVICVS, Kit mikor az Csaszár látot volna, parancsola hogy

oda

oda hinnák, kinek monda: Mit hallok én felőlled? Ha igaz, meg halſz érte. Ludovicus meg kérde, mi vólna? Felele Geydon: Beſzéllem Uramnak hogy ſok időtől fogva az ő Leanyával vólt közeſsüléſſed, Es hogy az ugy legyen, fegyveremmel egy hagyot napon meg bizonyitom. Monda Ludovicus: Kéſz vagyok én-is veled meg vinni, ez te hamis vadolaſodért, és téged meg ölven meg bizonyitom hogy te én rejám hamiſſan és undokkul hazuttál. Az Csaſzár napot hagya az viadalra.

Ezek meg lévén, Ludovicus az Csaſzár Leanyához menvén monda: Jay éńékem az én életemnek, meg kell halnom mert az mit Alexander ennek előtte meg jövendőlt vala, igen igazak vóltak, és fejemen teliéſſedet. Mert Geydon engemet az Csaſzárnak be adot, hogy én te veled háltam, melly dolog véget bayt akkor velem meg bizonyitaſſára vetni. De nyilván vagyon nállad és mindenneknél hogy Alexander én-nallamnál erősb és hogy haſonlo ő hozza erővel itt az udvarba nincsen, En pedig igen erőttlen és vékony teſtel birok. Monda az Csaſzár Leanya: Ha egyéb az dologba nem lehet, az én tanacsomnak engedvén, ſies az Csaſzárhoz és mond ezt, hogy moſtan hoſztak Attyádtul levelet, ki halálos agyába fekennék, és parancsolna hogy minden ok vétetlen haza ſies, hogy ha ſzinte halála lenne-is, ſzallana rejád Orſzága. Azokaért ſzükſęg, hogy az bay viadalnak napja haladékba legyen, és kérjed hogy olly napot tegyen, hogy erre az napra meg érkezel, az mint pedig az én ſzüvem adgya mondanom ezt meg nyered. Mellyet hogy meg nyerſz, ſietſęggel meny Alexanderhőz, és őtet kérted felette igen az én hozzám való ſzerelméért, és az ti egy-más közet való baratſagáért, hogy moſtani ſzükſęgedbe legyen ſegitſęggel, és vion meg éretted Geydonnal. Mert ti olly igen haſonlátoſſok vattok egy-máshoz az ti abrazatokba, hogy ſenki tüteket én nallamnál több meg nem éſmerhet, ha ezt műveled ez jelen való következendő nyavalyából meg menekedel. Ki mikor ezt hallotta vólna, monda: Bezeg ez haſznos tanács. Es mindgyaráſt az Csaſzárhoz menvén, Ludovicus térdet

fejét haytván könyörögvén kéri vala az Csaszárt, hogy ötet Attyához menni engedne, mert halálos ágyban vólna. Ezt ő néki meg engede, de olly ok alat, hogy az bay viadalra meg hagyot napra meg jöyen. LUDOVICUS pedig könyörge az Csaszárnak, hogy ha lehetseges vólna valami kevés üdövel halasztana touáb az ütkezetnek napjat, kire ő is meg erkeszhetnék. Az Csaszár erre kegyelmessen felelvén monda: El halasztom touáb az viadalnak napját, de ha az hagyot napra meg nem jövendöz, valahol annak utánna meg foghatnak fejed el essék, azt parancsolom: Erre LUDOVICUS felele: Minden kétseg-nélkül, és késedelem-nélkül arra az napra meg jövek. Ezeket mikor el végeszte vólna, az Csaszárnak meg köszönvén, minden kegyelmességét. Es sietséggel Ægyptusba Alexanderhez megyen vala. Kinek jövéssét Alexander mikor meg értötte vólna, igen örüle, és eleybe méne. Es mikor szem-be jutottak vólna, nagy szeretettel egy-mást meg ölelvén, csokolván, örülnek vala. LUDOVICUS pedig ezt mondgya vala: Oh én szerelmes barátom. Mostan tellyességgel az én életem az te kezedbe vagyon, és leg ottan meg jelente mint történt vólna az ő dolga GEYDONNAL. Te tudod szerelmes barátom ALEXANDER, hogy te én-nallamnál erövel, és egéséggel jób erösb voltál, én pedig nyavallyás és eröttlen, engemet most hozzád FLORENTINA bocsátot, hogy te most énnékem segitséggel légy. Ha pedig meg nem segitesz, oda vagyon az én életem. Alexander meg kérde ha tudna ez dolgot valaki, hogy most ő hozza jött vólna? Es meg monda LUDOVICUS hogy senki egyéb nem tudna az Csaszár Leanyánál Florentinánál: Es mikor ezeket mind meg mondotta vólna, az földre labahoz le borulván Alexandernek, igen keservesen sir vala LUDOVICUS. Es Alexander monda néki: Mond meg énnékem melly napot hattanak az bay viadalra. LUDOVICUS az hagyot napot meg mondván: Szamot vetének. Es monda Alexander: Hogy ha ez egy éyel nyugszom itthon, semmiképpen arra az meg hagyot napra el nem érkezem.

Touábba tudgyat szerelmes barátom, hogy én mostan akkarom haza

haza vinni az holnapi napon az Király Leanyát feleſégül, ki után én-is az Király nevet viſelem. Léſznek itt ſok ſzántalan Vitézlő ſzemélyek, fő Urak, Hertzegek, és ha csak egy napig kéſędelmet teſzek-is te el veſzted dolgodat. De hogy nem mint tégedet el hadnálak, Matkámat, és Orſzágomat-is inkáb haggyom el. Azért én-is az mi-rejád bizok légy hiv hozzam abba. Te itigéten az én képembe légy és az menyekezőnek gondgyát viſelied. Es mikoron az agyas házba menendez légy hiv hozzam. Es mikor ezeket meg mondta vólna, louára fordulván, és nagy ſietſęggel az Csaſzárhoz megyen vala. Ludovicus hellyen. Ludovicus pedig feleſęgül haza vizzi vala az Király Leanyát Alexander képében. Es minek utánna az nagy és drága kéſzülettel ſzerzet lakodalom meg lőtt vólna. Męg jól be nem ſetétedet vólna, az ágyas házba eggyűt az Király Leanyával viſzik vala. ő pedig éles ſzablaját ki vonván, ő kőzőtte és az Király Leanya kőzet hogy egyik az máſik teſtét ne illetne helyheſzteti vala. Az Király Leanya pedig ezen felette igen csudalkozik vala, de csak egy ſzot ſem ſzol vala miért ő azt mivelne: Mind azonképpen cselekędék. Mind addég, mig Alexander tavol lőn. Touábba mikor immár Alexander az Csaſzárhoz ſietſęggel jutot vólna, monda az Csaſzárnak: Attyámot halálos agyába hattám hatalmas Uram Csaſzár. De hogy az én hitemet meg ne ſzegyem, meg jőttem moſt az bay viadalra, és vigán akkarok meg vinni. Monda az Csaſzár: Jól és hivſęggel cselekettél.

Florentina pedig mikor meg értette vólna, Hogy Alexander Ludovicusért el jutot vólna, felette igen nagy őrőmbe lőn, Es őtet titkon hozza hivatván mindgyaráſt nagy ſzeretettel fogadà, meg-is csokolą. Es monda: Bizony bodog vólt az à nap és az ora, az mellyen fogantattál vólt, és ſzűlettel vólt. De mond meg kérlek hun hagyád Ludovicuſt, ő pedig meg beſzélle minden modon és meg kőſzenvén. Es az ő Kamorajána Ludovicus helyen megyen vala, ahol ſenki ő nalanál egyéb nem vala, és minden gyanuſág nélkűl Ludovicuſnak vęlik vala őtet az egéſz udvar népe. De csak egyedől è dolgot Florentina, az Csaſzár Leanya tudgya vala.

ALEXANDER IMMAR GEYDONNAL, Ludovicus helyen bayt viv, és győzedelmes léſzen.

AZ bay viváſnak meg hagyot napjára virradván, minek előtte az kőz hagyot helyre vinnya mennének, Alexander az Csaſzárnál Geydon jelen létébe illyen beſzédeket ſzóla: Hatalmas Uram Csaſzár: Geydon hogy én réam, és à Felſęged leanyára hamiſſan hazudot, és vadólt, Ez mai nap vitéz modra meg viván, az ő veſzedelmével meg bizonyitom. Viſzont Geydon monda: Sőt tégedet meg ölvén, bizonyſágul hagyom, hogy te tőlled ſzeplőſſitettet meg Florentina.

Ezeket meg ſzólván, Lovokra fel ůlvén, keménnyen és nagy ſebeſſég gel mennek vala őſzve, Mindenik kemény és nagy csapáſokat egy-máſon eytvén mind nap eſtig ſzőrnyen vivának. Végezetre oſztan Aléxander erősb lévén Geydonnál, még győze, és feyét éles ſzablyajával el ůtvén, az Csaſzár leanyának vive, ki nagy őrőmének miatta az véres fejet kezébe ragadván, az ő Attyának az Csaſzárnak be vive, és fel ſzoval monda: Imé hól vagyon amaz hamis arúlonak az feje, az ki hamiſan engemet be vadlot előtted.

Továbba mikor az Csaſzár meg tutta vólna, hogy Alexander vólt vólna az kit Ludovicusnak alyít vala, és győzedelmes vólna, Hozza hivatván mõda ő néki; Szerelmes ſzólgám Ludovice, mint tennen magadat, s-mind az én leányomat è mai nap az haláltól meg mentetted. Azért én nállam ennek utánna ſzerelmetesb léſz. Erre felele Alexander. (Mert az Csaſzár nem eſmerheté meg) és monda: Az hatalmas Iſten ki mennyekbe lakik, ő az ki meg tartya az ő benne bizokat. De ha tetzik Felſęgednek, kérem Felſęgedet, hogy engemet az én Attyámhoz kit halálos ágyba hattam nagy betegen, bocsás háza, mert moſt csak nagy ſietſęggel jőttem az viadalra, és mikor meg kőnyebedik mennél hamaráb lehet viſzſza térek. Monda à Csaſzár: Ennekem-is felette igen tetzik, csak hogy hamarſággal hozzánk jőy, és én tőllem mĩdent az te kévánſágod ſzerént meg nyerhetz. Alexander onnat el indulván az ő háza, népéhőz ſiet vala. Minek utánna háza érkezet vólna, Ludovicus őtet latván, felette nagy őrembe lőn, és monda: Szerelmes barátom Alexander,

Kérlek

Kérlek mond meg mint vitted véghöz ügyemet. Monda Alexander: sietséggel meny el háza az Csaszárhoz, és ö néki mint ennek elötte szólgály, mert én fel fogattam hogy viszsza megyek. Az te ellenségedet meg gyözvén fejét vévén, gyözedelmes löttem. Ludovicus ezt nagy tisztességgel meg köszenvén, és monda: Eletemet csak tenéked köszönem Mert te tartottad meg azt ennékem, azért neved mind örökké böcsülem. Onnat azért Ludovicus esmet viszsza az Csaszárhoz sietséggel megyen vala, és Florentinahoz az ö Szerelmes szeretöihez.

Alexander pedig be menvén az ö Királyi Palotajába, egyel áz Királyné Aszszonyal hál vala, bölcsen és gyönyörüségessen ö vélle beszélvén, csokolgattya és ölelgeti vala. Az Királyné Aszszony pedig monda: Ideje vólna immár az szeretetnek jelenségét meg bizonyitani. Kinek monda Alexander: Miért mondod azt? Amaz pedig monda: Nem de minden éyel, mi üdötöl fogva engemet Felességül vöttél magadnak, te közeted, és én közöttem az te mezitelen éles szablyadat helyheztettedé? Hogy az te testet az én testemet ne illetne? Mellyet mikor Alexander meg hallot vólna, Gondolya vala szüvébe, hogy az ö baráttya Ludovicus hiv vólt vólna ö hozza, és monda: Oh Szerelmes jegyesem nem gonosz akkaratból vólt ez, sem teneked bantássodra való szüböl cseleköttem azt. Szokták köz beszédbe mondani hogy az Aszszonyállatok természetek szerént tisztak, és jámborok, meg akkartalak azért késérteni. Mellyet mikor az Királyne Aszszony hallot vólna, ö magába igy gondolkodik vala. Hogy ha illyen nagy boszszúsággal illettél engemet, és késértesért mutattad magadal hozzám idegennek, el hidgyed hogy az raytam lött boszszuságot meg állom, ha vala mi-modon lehet. Mert soha azért nem véltem vólna hogy te azt cseleködnél raytam.

Nem sok üdö mulva, az Királynak udvarába egy fö vitézt felette igen kezde à Királyné Aszszony szeretni, el annyira hogy titkon tanácsot kezdenék tártani, hogy Alexandert meg ölnék. Mérget azért Alexandernek mind ételébe mind italába ölegitnek vala, Mind az által vélle meg nem hal vala, hanem, igen meg belpoklosult vala, mellyet mikor az országbeli fö fö Urak-is eszekbe vöttek vólna, ézt mondgyák vala: Egy belpoklos se birja az mi Országunkat, Azokaért ö reaja feltamadának: Es az országból ki üzék.

Annak utánna nem sok ûdô mulván Mikor mind az Csaszár, s-mind az Israelitáknak Királya meg holtak vólna, hogy immár csak Ludovicusra szállot vólna az ország gyongya, és minden birodalom ô hatalmába vólna minden valamit akara cselekedni és engedni. Mely dolgot Alexander mikor meg értet vólna, ô magában igy gondolkodék, mondván: Az Ludovicus énnékem felette igen jo barátom. Csaszárra tétetet ô hozza menni sietek. Fel kélé azért étzaka egyedôl, és egy paltzát vévén kezébe, Ludovicushoz siet vala. Mikoron az Csaszár varához sok belpoklosok fekkélyéssek és szegények ûlnek vala, ott varván az Csaszárnak alamisnaját, kik közze Alaxander-is ûlt vála. Es mikor egy kevesseg ott veszteg ûlt vólna, történek szerént Ludovicus Csaszár megyen vala ott elô az ebéllô helyre. Ki mikor immar asztálhoz ûlt vólna, az Alexander ki annak elôtte Király vala, az ayton zörgeni kezde. Az aytonálo pedig ki jöve és meg kérde miért zörgetné? Felele néki Alexander és monda: En nyavallyasságos ember lévén fekélyekkel és belpoklossággal, ki rakva vagyok, mindenneknél meg utáltattam, és el vetettem el hágyatattam. Azokaért kérlek tégedet az Istennek néviért és az Király Alexanderért bocsás be hogy ott az földen ûlvén az Csaszár elôtt éhessek Monda az ayton álo: Csodalom hogy te azt kévánod én tôlem? Mert szinte most kezdet az Csaszár az ételhöz. Mind az által mivel hogy az Isten neveért kérel, meg jelentem az Csaszárnak az te kévánsagodat és akkaratodat. Az ayton alo pedig hamar az Csaszárhoz menvén, monda: Vagyon itt egy szegény ember, ki rakva fekélyekkel és belpoklossággal, ki Felsegednek könyöreg az Istenért, és az Alexander neveért. Hogy ôtet be erezzem, és az földen Felseged elôtt egyék. Az Csaszár az Alexander nevének emlekezetét halván, parancsola hogy be bocsássa vala minémû vólna, hogy ô elôtte egyék. Az ayton állo az Csaszárnak akkarattyát meg értvén, ôtet az házba be eresztvén, hadgya hogy az asztal elôt az földen veszteg ûlne. Mikor ezeket ô néki meg engették vólna, szólita egyet az szólgák közûl és monda; Szerelmes barátom kérlek az Istenért és az Alexander neveért, kérjed az Csaszárt hogy engemet hadgyon az ô poharábol innya. Monda néki az szólga: Miért hogy az Istenért kérsz meg mûvelem. De nem emberseges dolognak itilem lenni, hogy ha te abbol iszól, Mert tudom én hogy ha te abból jándoz, soha tôl be az Csaszár abból az pohárból nem iszik,

Az

Az szólga abban el jár, és az Csaszárnak meg jelenté. Halván pedig az Csaszár Alexander nevét, parancsola mindgyárt, hogy az ónnen pohara jó borából meg tölteném és néki adnák, az mellyből ő maga az Csaszár iszik vala. Az szolga jeles jó borral az Csaszár poharát meg tölte, és Alexandernek adá, hogy az mind meg igya. Alexander azt még jva, és az gyűrőt mellyet néki Ludovicus adot vala az pohárba eresze, az ő egy-máshoz való szeretetek-nek bizonyságaért. Es monda az szólgának: Kérlek szerelmes barátom, hogy az pohárt ez gyűrővel eggyűt mutasd meg az Csaszárnak. Mellyet mikor az Csaszár meg látot vólna mindgyarást meg esmére, és ő magába monda: Avagy Alexander meg hólt, avagy ez fekélyes és bel poklos ember ő tőlle lopta el. Es mindgyárt parancsola fejére és életének el vesztére, hogy annak előtte sohova ne menne, minek előtte vélle nem szólna. Alexander vallál vonitván monda: Hogy nem megyen, és hogy kész az Csaszárnak engedni mindenbe. Fel kelvén azért az ebéd, parancsola hogy azt à belpoklos és fekélyes embert hozza hinának, és őtet egyedől az Csaszárnak titkos hazába vivék az Csaszárhoz, Tudakozni kezde és monda: Kérlek tégedet, mond meg énnékem, hól vetted te ezt è gyűrőt? Ki monda: Uram esmeredé az gyűrőt? Felele az Csaszár: Jól ésmerem, mert régen ez à gyurő énnyim vólt, és én adtam vala Alexandernek. Alexander pedig felele és monda: Ezt bizonyal mondom felségednek, hogy valakinek az gyűrőt adtad vólt, azon adta vissza most an, és ha nem tudnád én vagyok az Alexander. Kit mikor az Csaszár hallot vólna, az földre borúlván felette igen keservésen sira, és ezeket mondgya vala: Oh szerelmes barátom Alexander, En lelkem és életemnek jób része! Miképpen rutult meg illyen igen az te szép tested, és ékes drága termeted. Kinek felette az te én hozzam valo nagy szerelmedért, és hivségedért. Ki mikor az mezitelen éles fegyvért te közetted és az Királyné közö étzaka tartottad, azt à Királyné gonosz végre magyarazta, és nehez szűvel szenvedte. Es egy fő Vitézt annak utánna igen meg szeretet, és minden nap ő vélle paraz nálkodot. Azok ketten énnékem ettőt mérget adtak mind étkembe itomba, mellyből osztán ez belpoklosságba estem miatta. Ezeket az Csaszár halván, az földről fel kele, őtet meg csokolván és monda néki: Oh én szerelmes barátom Alexander, tellyes szűvemből bánom ez te esetedet és nyavalyádat. Mit kell immár

énnékem

énnékem cselekednem hogy ęreted meg halyak. Kérlek édes barátom békeſſęggel ſzenvedgyed ez faidalmot. Im én bölcs és tudós orvoſſokat ez világ ſzerte kereſtetek és hozatok, hogy tégedet ha lehet ez nyavallyából meg gyogyitcsanak. Es kérlek hogy te magadot ſenkinek meg ne jelencsed, és kiváltképpen Florentinának, Mert felette igen nagy banatba és buba eſnek miattad. Ezeket mikor meg hatta vólna Alexandernek, ő néki minden fęle ſzükſęgéről házról, és ételről, italról, ruháról, gondgyát viſele. Annak utánna mind az egéſz Országba követeket el bocsatván minden fö és tudós Doctoroknak parancsola, hogy minden kéſędelem nélkül ő hozza fieſſenek.

Nagy ſok bölcs és tudós orvos Doctorok gyülekeznek vala azért ő hozzakiknek jövéſſeken az Caſzár igen örül vala, illyen modon kezde el beſzédét: Jeles és draga férfiak, vagyon énnékem egy ſzerelmes barátom, ki tellyeſſęggel belpokloſságba vagyon, hogy ha válamiképpen meg gyogyithattyátok, titöket tiſzteſséges ajándékokkal fejenként titöket meg ajándekozlak. Az orvos Doctorok néki arra azt felelék: Hogy ha az Iſtennek akarattya, mi minden modon meg kéſęrtyük. Mikoron azért az tagait és ereket meg tapogatták vólna, és vizeletét, vérét-is meg néſzték vólna, ezt mondgyák vala, hogy ſoha ſemmiképpen abból ki nem gyogyulhatna. Mellyet mikor az Caſzár hallot vólna, felette igen meg ſzomorodék, és mind az ſzegényeket mind Papokat kéri vala hogy kegyeſen és aytatoſſon ſzüvek ſzerént az Iſtennek könyörgenének, hogy az ő elébbeli jó éreit és egéſſęgét adna meg Alexandernek. Azonképpen az Caſzár-is az ő agyába az Iſtennek buzgoſsággal könyöreg vala, hogy Alexandert gyogyitana meg.

Továbba Alexandernek-is az egből ſzozat adaték, mondván: Az Caſzárnak öttfia vagyon, mellyet ſzült Florentina, hogy ha ő az önnen kezével öket meg ölne, és azoknak vérekkel tégedet meg moſogatna, az te belpokloſſágod meg gyogyúlna, és az te elöbbi egéſęged meg jöne. Ezeket Alexander halván, ő magába gondolkodván és mondgya vala: Nem mélto az mit én hallok hogy meg legyen. Az Caſzár pedig éyel nappal az Iſtennek ſegitſęgét varván, és hivan könyöreg vala hogy immár valaha Alexandert gyogyitana meg.

Es mikoron egykor az Caſzár az ágyba fekennék, nyilván való ſzozatot halla. Melly ezt mondgya vala: Tudgyad hogy Alexander jól tudgya mi modon,

don, és micsoda orvossággal gyogyulhatna meg. Mellyszozatot halván az Csaszár be méne Alexanderhez az hol fekszik vala, és monda néki: Oh szerelmes barátom Alexander, Az Istentöl meg tudtam, hogy te jól tudod, miképpen gyogyithatnának meg tégedet, Azokaért jelencs meg énnékem, mert vélem hogy nem méltó hogy én töllem semmit el titkoly. Erre monda az Csaszárnak: Nem csoda hogy én azt el titkoltam, noha meg lehetne de képtelen, és méltatlan dolognak itiltem az meg lenni. Mikor ezt az Csaszár eszébe vötte vólna, felette igen az ö hozza való hüségért kéri vala, intvén ötet hogy meg jelentene, mert általan fogva meg akarna tudni. Mert abban semmiképpen egyéb nem lehetne. Monda Alexander: Ha énnékem meg kell gyogyulnom, ött dolognak kell elöszer meg lenni. De énnékem jób ez orába meg hálnom, hogy nem mint egy abba meg legyen. Azért tellyességgel az én akaratom ellen vagyon. De mivel hogy illyen igen nagy szorgalmatossággal kévánod meg tudni, az dolgot tenéked meg jelentem El kezdvén azért Alexander ekképpē beszélle meg az dolgot rend szerint. En az én teremtöltöl, értettem, és szozat által hallottam hogy ha mélto és igaz vólna és lehetseges, az te ött fiaidat meg ölvén, az ö vérekbe engemet meg mosván, én az elebeli egéssegēre fordulhatnék. Es ezt azért halgattam el, mert nem mélto söt ugyan termézetnek follyása ellen vagyon, és én sem vagyok mélto hogy csak egyik-is az én egességemért meg ölessék. Ludovicus Csaszár monda: Nem jól vélekedel én felöllem, Vadnak énnékem ugyan ött fiaim, és ha meg annak felötte ött vólna-is, te éretted mind egyik meg ölném, Csak hogy te az te elöbbi állapatodra egéssegedre hozhatnálak. Mindgyarást azokaért áz Csaszár az ö felességét eszébe vévé és meg varà, hogy az töb Leanyokkal szüzekkel az Templomba mennyen, és mikor hon nem vólna, be méne az gyermekek hazába, és mindeniket az önnen közével meg öle, és véreket vévén egy edénybe, Alexanderhez vive és ö néki mindennemü testét az gyermekek vérével meg mosogata. Alexander pedig mindgyárt meg kezde gyogyülni. Az Csaszár-is mindgyart meg esmere hogy az vólna az Alexander, és nagy szerelmének miatta mindgyárt meg csokola ötet, és monda: Oh Alexander most ésmerlek meg tégedet. Boldog és áldot legyen ez az ora az mellyen én az én fiaimat meg öltem, és az à szem pillantás mellybe az ö véreket az te egéssegedért ki

ontottam. De kérlek én szerelmes barátom Alexander, hogy menyel három mély földnire innet, és másod nap izend meg az te jöveteledet, és teneked ugy nagy örömmel megyek elödbe. Monda Alexander: Jót kévánsz, és menten nagy sereggel titkon el méne. Harmad nap mulva meg izene Alexander az Csaszárnak jövését, hogy meg akkarna latogatni. Mellyet mikor Florentina hallot vólna, szertelen nagy örömbe lön, és monda az Csaszárnak: Uram, Nagy és ékesen fel ékesitet hajokkal meny eleibe, én-is az én Aszszony baratimmal és szolgaloimmal utánnod megyek. Mind az által még nem tudgya vala Florentina, hogy az ö szerelmes gyermekit meg öltek vólna, Mikor azért ö hozza jutottanak vólna, embersségesen és nagy örömmel fogadák be ötet, és à szép palotába viszik vala. Es mikoron az ebédnek ideje el jött vólna. Alexander közbul az Csaszár melle és az Csaszárné melle ültetek. Ki nagy vig kedvel az menyire lehet vala, Alexandernek mident ád vala. Mellyet mikor az Csaszár látna, ötet meg szolitván monda: Oh én szerelmes Florentinam, tellyes szüvemböl örülök, hogy illyen szép gyönyörüsséges treffakkal, és jó kedveddel az Alexandert vidamitod és örvendezteted. Ezt pedig hozza tiszti vala. Mond meg kérlek én szerelmes feleségem, hogy ha láttad amaz belpoklos embert az ki az Isten nevéért itt az földen mi elöttünk evék, és az mi poharunkbol ivék. ö pedig felele és monda: Jól lattam, és azt mondhatom, hogy soha életembe belpoklosságba ollyan rutot nem láttam. Az Csaszár pedig ésmet még kérde, hogy ha Alexander ollyan vólna, és semmiképpen egyéb modon meg nem gyogyithatnák, hanem ha az mi ött fiainknak verekkel mosnók meg, akkarnádé ötet illyen képpen meg gyogyitani, avagy nem. Florentina monda: Ah mit mondoz? Az Isten ugy eltessen és szeressen, hogy ha tiz fiaink vólnának-is mind meg mérném ö erette öletni, csak hogy Alexander meg gyogyulna vélle. Mert ha egyszer Alexander meg halna, többe ötet visza nem hozhatnám; De ha az én fiaimat mind meg ölnék-is én még Isten segitsége velem lévén. Mellyet mikor az Csaszár halván, ezt mondgya vala: Bizonyal mondom ezt teneked: hogy az à belpoklos az ki az minap az földen ülvén mi elöttünk ivék sevék Alexander Király vólt, az ki most itt jelen ül közettünk. Mert ötet semminemü orvos meg nem gyogyithata, méglen az mi ött fiainknak vérével meg nem mossatattot.

tot. Azért őket minnyajan tulaydon kezeimmel öltem meg, és őtet azoknak vérekkel meg mostam, melly után tellyeséggel meg tisztult, és most szép abrazatba vagyon.

Mindgyarást nagy fel szoval Florentina kezde jaygatni mind az Daykakkal egyetembe, és nagy sirással az gyermekek Kamorajába futának, Es mikor be lépet vólna az Annyok, Láta az Gyermekeket az ágy előtt jadzodozni, és az Te Deumot énekleni. Kit mikor latták vólna, egyszers s-mind az Csaszárhoz futamának, és az meg lőttenek vólna tellyességgel mindeneknek meg beszéllék ők pedig mindgyarást fel kelvén be menvén az házba, és az gyermekekkel edgyüt tantzolvan gyönyörködnek vala, és az felséges Istennek illyen nagy jó tetemenyért nagy halákat adnak vala.

Annak utánna az Csaszár nagy sereggel edgyüt. Alexanderrel Ægyptusba méne. Ludovicus Csaszár pedig az Alexander Feleségét melly az szentelt vitézzel gyákorta vétkezet vala, meg égetetni parancsola.

Mind ezek meg lévén, Vala az Csaszárnak egy huga, és azt ada Alexandernek Feleségül. Mikor azért az Országot illyen csendességgel nyerték vólna meg. Az Csaszár viszsza tére haza az ő Országába.

Továbba Alexander mindeneket eszessen, és tanacsból el kezdvén minden ő ellenségét meg győz vala. Azokaért juta egykor eszébe az Florentina, és az ő Attyának, Annyának emlékezeti, kik őtet az Tengerbe vetették valamely igen tavoly folden vala Ægyptustól, külde azokaért ő követeket az ő Attyának, hogy egy Király jöne hozza vendégségbe, és őket meg latogatna. Az követ az Alexander Király Attyához jutván, őket nyajasson és tisztességesen az Király nevével köszöne, és monda: Tudgyátok hogy egy nápra az Király az ő seregével nállatok ebéllik. Az szentelt Vitéz erre felele és monda: Aldot légyen az à szem pillantás melly napon az Király én-nállam gondolta ebélés-sét. Mint az által nem tudgya vala meg, hogy az ő fia vólna. Az Annya-is annak felette illyen szot szola, Soha minékünk nagyob kedved és tisztességet nem tehetet vólna, mint hogy végeszte, hogy mi nállunk egyék az mint te mondot. Az követ viszsa tervén az Királyhoz, és meg beszélle melly igen nagy örömmel varnák az ő el jövetelet. Az Király azért nagy sereggel az Attyához, és Annyához megyen vala. Az Attya az Király eleybe ki menvén,

mikor látna hogy az Király el közelgetne, térdre esvén az Királyt köszente. Az Király ötet az földrôl fel emelvén, ésmet parancsola hogy louára ûlyen, és fel ûlvén, és az szentelt Vitéznek Varába edgyût mennek vala. Az Annya is eleybe jôvén, az földre borulván álazatosson az Királyt köszenvén, Az Király ötet fel emelvén, meg ölele, az Annya pedig monda: Felséges Uram, Nagy kegyelmességet és tisztességet tész nékünk, hogy az mi hazunknál akkarsz enni, és tenéked itt tetszik az ebélés.

MIKEPPEN ALEXANDER KIRALY AZ ő Attyával ebéllik, és mind az által az ő Attya ötet meg nem esmeré.

MInek utánna immár az szentelt fő Vitéz látna, hogy mindenek el készültenek vólna az ebédre, és mindenek készen vólnának: Monda az Királynak: Ideje felséges Uram az asztalhoz ûlni. Mikor azért az Király az Asztalhoz ûlne, az Vitéz az mosdót fogván, az Királynak mosdo vizet tart vala. Az Aňya pedig kendőt fogván, az Király előtt tarttya vala. Mikor ezt az Király látna ő magaba mosoliog vala titkon, és álatomba mondgya vala, az Philimilének énekléſſe most tellyeſſednék be, tudni illik, az melly meg jövendőlte vólna, hogy az ő Attya vizet tartana néki, és az Aňya az kendőt. Szolitván azért egy fő szolgaját, parancsola hogy az ő Attya kezéből az mosdo vizet el fognák, és az Annya kezéből az kendőt. Az Vitéz monda: Méltattlanok vagyunké mi, hogy mi te nagyságodnak szolgallyuk, Engedgye meg felséged, hogy ez kis szolgalat legyen kedves nállad. Monda az Király ez soha többszer ne legyen. Az Király pedig le ûlvén, az Attya bal-kéz felől és az Annya jób kéz felől ûltete. Es ők az mint ő tőllek lehet vala, trefaval és minden fele vigasságokkal az Királyt tarttyak vala, és vigasztallyák vala.

Az ebéd fel kelvén, az Király egy titkos házba indulván, parancsola hogy az ő Attya és Annya utánna be mennének, és senki több ő nállok kővől benne lenne. ALEXANDER azért az szentelt Vitéznek monda:

monda: Szerelmes Vitézem és jó Aſzſzonyom, Csak egy Gyermektek ſincsé? ők felelének, hogy csak egy ſem vólna: Eſmeg kérde miolta fogva eggyűt vólnának, hogy ha vólté vagy egy fiok avagy nem? Monda az Vitéz: Felſęges Uram, vólt egy, de az-is meg hólt. Az Király meg kérde, micsoda fęle halállal hólt vólna meg? Az Vitéz fefele: Terméſzet ſzerint való halállal. Az Király pedig monda: Hogy ha meg értendem, hogy egyéb fęle halállal hólt meg, titeket hazugoknak mondlak. Az Vitéz monda: Felſęges Uram Király, miért hogy illyen ſzorgalmatoſſággal tudokozol az mi fiunk felőlle? Monda az Király: Nem ok nélkűl kérdezkedem. Azért valóba igazán meg akkarom ti tőlletek tudni, avagy ti-néktek ma meg kell halnatok. ők pedig mikor latnák, hogy az Király valoba és bizonyába mondana ezeket. Mind ketten az földre az Király labához borulván, életeknek kegyelmet kérnek vala. Az Király pedig őket fel költvén, monda: No mondgyátok meg immár nyilvan énnékem, mint vólt dolga, és halála az ti fiatoknak. Az Vitéz monda: Légy kegyelmes felſęges Uram minékűnk. Vala minékűnk egyetlen egy fiunk, ki mikor egykor eg' Philemilének énekléſſęt magyarázna mi előttűnk, mondgya vala, hogy az Phileméle azt éneklene, hogy mi ő néki jövendőbe ſzolgalnánk, és én ő néki moſdo vizet, és az Annya kendőt tartanánk, és néki ſzólgálnank. Azokaért én ſzertelen nagy haragra fel indulván, őtet az Tengerbe vetém. Monda az Király: Micsoda nyavallyátok avagy gyalazattok lőtt vólna, ha mind azok-is be tellyeſſettek vólna, az melly felől ő ti-nektek jövendőlt vólt. Bizonyára ſzertelen nagy bolondſág vólt, hogy az Iſtennek végezéſſe és akarattya ellen tuſſakottátok, és ti magatokat fertelmes és undok bűnbe, gyilkoſſágba męg pedig fiatoknak halalába kezeteket kevértetek. Tudgyátok azokaért ſzerelmes ſzűleim, hogy én vagyok az ti fiatok, kit az Pontus Tengerbe vetettétek vala. Mellyet hogy hallottak vólna, felette igen el rettenének, Es éſmet fejeknek kegyelmet kérnek vala. Monda az Király: Ne féllyetek, ſemmi nyavallyátok

nem lészen. Ma az én Országomba titeket helyheſztettlek, és mindenekben Uralkodgyatok az mig élteg.

Annak utánna DIOCLETIANVS az Csaſzár fia monda az Csaſzárnak: Vöddé eſzedbe mit mondék: Monda az Csaſzár: Jól vöttem eſzembe. Az fia monda: Azonképpen éngem-is, holot az Iſten nagyob eſzeſſęggel és bölcseſſęggel ſzeretet, és fel ékeſitet, hogy nem mint egyebéket, Semmiképpen tégedet az te Országodtól meg nem fösztattalak vólna, és az te dicsiretedet ſemmiben meg nem kiſſebithettem vólna. Mint az à fiu ki az ö Attyának minden tiſzteſęggel vala mind az által az Attya az Tengerbe vetette vólt. Monda az Csaſzár: Oh én ſzerelmes fiam, Bizonyára ſzép példa beſzédet mondál, kit én ſoha ſem hallottam, Ez után minden birodalmomat és Országomat néked kezedhez bocsátok és adok. Monda az fia: Immáran mondgyuk ſententiát az én moſtoha Anyámra az te feleſęgedre. Az Csaſzár mindgyárt parancsola az Biróknak, hogy mondgyanak ſententiat. Az Birák felelének: Hatalmas Uram Csaſzár, Mi ſzükſęg nékünk ſententiat mondanuk ez dologba. Holott felſęged mondgya: Hogy mélto halálra, azért ölesse meg csak nagyſágod. Az Csaſzárnét azért lofarkára kötvén, mind az akkaſzto-faig ki vonák és ott fel akkaſzták, és az után le vevén, meg égeték, és męg egyéb ſzégyent is tönek rayta. Azonképpen annak ſzeretöe-is halálra vélteték, és ötet darabonként vagdallnak vala. Ennek mind az egéſz köſſęg örül vala. Azért hogy illyen büntetéſſek lött vólna az büneſſeknek. Annak utánna nem ſok üdövel az Csaſzár meg hala. Es Attya halála után az Országot birnya kezde, Es az ö hét bölcs Meſteri mindenkor ö körülle forognak vala. Kiket nagy böcsületbe tart vala, Kikért mindenektül nagy dicsiretet véſzen vala. Egyéb dolgába mind az által kegyetlen vala, Egéſz huſz eſztendeig az kereſztyéneknek nagy veſzedelmének vólt, Es mikor hatvan nyóltz eſztendös vólna, meg éteték ötet, Es ö-is meg hala.

MTA AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

AZ Aſzſzonyok tudom haragoſznak,
Es az Nyomtatónak gonoſzt mödnak,
Ez könyvetskének ſzep példai ért,
Kik mutattyák bennek áz álnak vért.
ők is Iſten teremtet állati:
De általok az ördeg igen vi,
Miért bűn által öket meg hatotta,
Es minden álnokságra haytotta.
Melynek miatt ravak gonoſſággal,
Álnakſsággal, minden csalárdſsággal.
Ezért pogány bölcsek öket hiyák,
Neceſſarium ſebes malumnak.
Férfiak ha töllek lehetnének,
Angyali ſzép életben lönnének,
Es miért hogy ſemmiképpen nem lehet,
Mert az emberi nemzet nem vehet
Maradáſra való ſzaporodáſt,
Hanem ha rendel követik egy máſt:
Ezért közeſsül Aſzſzonyiállattal
Az férfiu, és nagy nyavallyát val.
Mérges kégyót kebelében tarttya,
Melly ötet jatzoruttya és rágyia.
Elmeje változik egy orában.
Száz ſzor, de mindenkor ravaſſágban.
Hamar ſzeret, de hamarab gyűlöl,
Sőt kevés adomány ért hatra dől,
Sem Iſtennel ſem ö tiſztteſſéggel
Nem gondol, jádzik az ö végével.
Es noha forog az undokságban,
Azért igen jambor ö, azt mondgya:
Nagy ſiráſſal urát igen csallya
Es nyavallyáſt tétova jargallya:
Mert mindekoron kéſz a ſiráſra,
Mikeppen az ebb hudozáſra.
Nem mondom hogy minnyajan ollyanok
Maga ſokközzűl kevéſen az jók
Bölcz Salomon az ollyant meg irta,
A példa beſzédekben meg mondta.
Ki azért ollyannak találtatik,
Mélto az jámbornak mondatattik:
De mellyben nincsenek ez joſágok,
Ennek nem haſználnak nagy joſzágok,
Sem arany, ſem gyöngy, draga kamoka,
Sem bárſon, ſem him, ſem veres ſarja,
Sem arany kőſſenttyű gyűrö és lántz,
Sem parta öv, ſem á ſzép forgo tánz.
Poncius Czaſzárnénak elég vólt,
Azért kurva módra rutul meg holt.
Szűlektöl vagyon ház, joſzág marha
Jámbor Aſzſzonyt csak az Iſten adgya,
Kit pedig aval meg ajándékoz,
Annak bizony nagy draga kénczethoz.
Az ki pedig az más felében tart,
Ugy jár az, mind Poncius Csáſzár járt
Ki töl meg ojan az kegyes Iſten,
Ki legyen velünk, mind kövül ſ-mindben.

nem léſzen. Ma az én Orſzágomba tite
deneken Uralkodgyatok az mig élteg.

Annak utánna DIOCLETIANVS az C
nak: Vöddé eſzedbe mit mondék: Mo
eſzembe. Az fia monda: Azonképpen
gyob eſzeſſęggel és bölcseſſęggel ſzerete
mint egyebéket, Semmiképpen tégedet
fóſztattalak vólna, és az te dicsiretedet ſ
hettem vólna. Mint az à fiu ki az ő A
vala mind az által az Attya az Tengerbe
ſzár: Oh én ſzerelmes fiam, Bizonyára
kit én ſoha ſem hallottam, Ez után minc
gomat néked kezedhez bocsátok és ado
mondgyuk ſententiát az én moſtoha A
Az Csaſzár mindgyárt parancsola az Bi
ſententiat. Az Birák felelének: Hatalm
nékünk ſententiat mondanuk ez dolog
gya: Hogy mélto halálra, azért ölesse m
ſzárnét azért lofarkára kötvén, mind az
fel akkaſzták, és az után le vevén, meg ég
is tőnek rayta. Azonképpen annak ſze
ötet darabonként vagdallnak vala. Enn
vala. Azért hogy illyen büntetéſſek lött
nak utánna nem ſok üdővel az Csaſzár
után az Országot birnya kezde, Es az ő h
ő körülle forognak vala. Kiket nagy b
mindenektül nagy dicsiretet véſzen val
által kegyetlen vala, Egéſz huſz eſztende
veſzedelmének vólt, Es mikor ha
vólna, meg étték ő
meg hala.

AZ Aſzſzonyok tudom haragoſznak,
Es az Nyomtatónak gonoſzt mödnak,
Ez könyvetskének ſzep példai ért,
Kik mutattyak bennek áz álnak vért.
ők is Iſten teremtet állati:
De általok az órdeg igen vi,
Miért bűn által őket meg hatotta,
Es minden álnokságra haytotta.
Melynek miatt ravak gonoſſággal,
Álnaksággal, minden csalárdſaggal.
Ezért pogány bölcsek őket hiyak,
Neceſſarium ſebes malumnak.
Férfiak ha töllek lehetnének,
Angyali ſzép életben lönnének,
Es miért hogy ſemmiképpen nem lehet,
Mert az emberi nemzet nem vehet
Maradáſra való ſzaporodáſt,
Hanem ha rendel követik egy máſt:
Ezért közeſsül Aſzſzonyiállattal
Az férfiu, és nagy nyavallyát val.
Mérges kégyót kebelében tarttya,
Melly őtet jatzotattya és ragyia.
Elmeje változik egy orában.
Száz ſzor, de mindenkor ravaſſágban.
Hamar ſzeret, de hamarab gyűlöl,
Sőt kevés adomány ért hatra dől,
Sem Iſtennel ſem ő tiſztteſséggel
Nem gondol, jádzik az ő végével.
Es noha forog az undokságban,
Azért igen jambor ő, azt mondgya:
Nagy ſirásſal urát igen csallya
Es nyavallyáſt tétova jargallya:
Mert mindekoron kéſz á ſiráſra,
Miképpen az ebb hudozáſra.
Nem mondom hogy minnyajan ollyanok
Maga ſokkőzzűl kevéſen az jók
Bölcz Salomon az ollyant meg irta,
A példa beſzédekben meg mondta.
Ki azért ollyannak találtatik,
Mélto az jámbornak mondatattik:
De mellyben nincsenek ez joſágok,
Ennek nem haſználnak nagy joſzágok,
Sem arany, ſem gyöngy, draga kamoka,
Sem bárſon, ſem him, ſem veres ſarja,
Sem arany kőſſenttyű gyűrő és lántz,
Sem parta öv, ſem á ſzép forgo tánz.
Poncius Czaſzárnénak elég vólt,
Azért kurva módra rutul meg holt.
Szűlektől vagyon ház, joſzág marha
Jámbor Aſzſzonyt csak az Iſten adgya,
Kit pedig aval meg ajándékoz,
Annak bizony nagy draga kénczethoz.
Az ki pedig az más felében tart,
Ugy jár az, mind Poncius Csáſzár járt
Ki tól meg ojan az kegyes Iſten,
Ki legyen velünk, mind kövűl ſ-mindben.

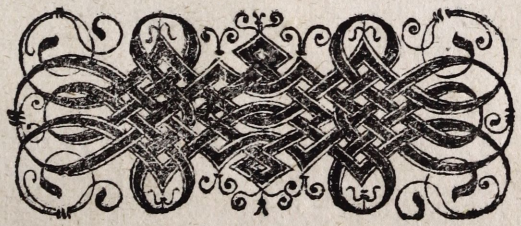

M. T. AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

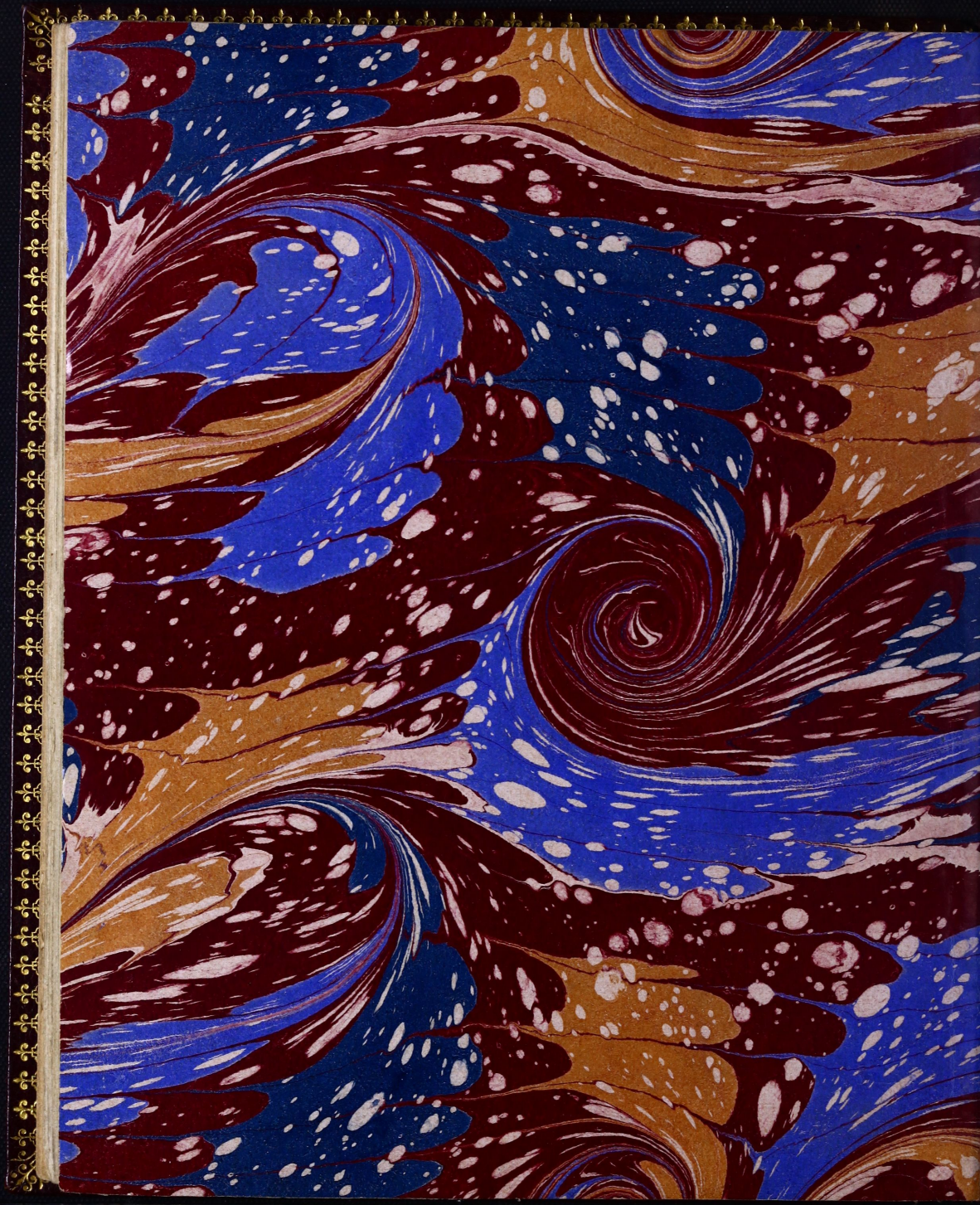

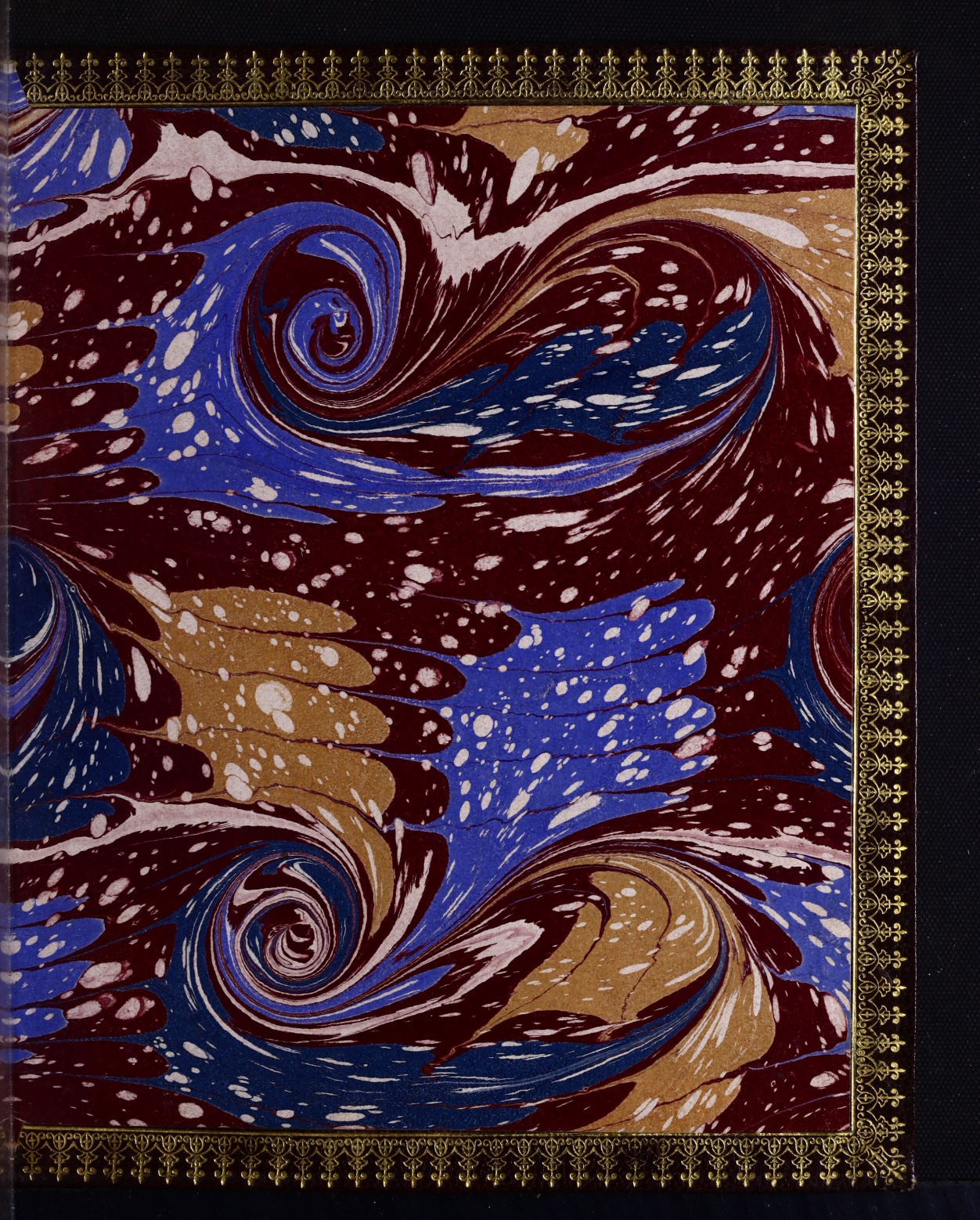

SZALATNAI és WEICHNER KÖNYVKÖTÉSZETE BUDAPEST IV ARANY KÉZ-UTCZA 4.